

Cărțile istorice

Istoria deuteronomistă

Cartea IOSUA

Curs anul I
2021

Lect. dr. pr.
Cătălin Vatamanu

Transmiterea fără acordul autorului este ilegală.

Scrimerile istorice Istoria deuteronomistă

Literatura istorică în Orientul Apropiat Antic

- inscripții regale
- conici
- texte istorico-literare

→ Istoriografia Orientului Apropiat antic

Reputația regală // credibilitatea documentelor

→ Adevărul istoric nu este principalul obiectiv.

Utilitarismul documentelor: propagandă, tăinure, dezinformare, lipsa informațiilor negative.

În urma unui conflict, ambele tabere aclamă victoria.

Regele își asumă victoria subalternilor; modifică inscripții. Înfrângerea este consemnată în documente doar în legătură cu regii anteriori, pentru a arăta puterea regelui actual.

Literatura istorică a poporului ales

- scopul ei este **teologic**.
- este selectivă.
- evenimentele sunt consemnate nu în scop istoric, ci pentru a arăta prezența lui Yahwe Viu în istorie. El deține controlul istoriei.
- poporul este mai important decât regele (conducătorul) lumesc.
- Dumnezeu este Regele.

Obiectivul scrierilor istorice: nu realizările regelui, ci realizările lui Dumnezeu – rolul divinității, fără acordul autorului este ilegală.

Scierile istorice Istoria deuteronomistă

Scierile istorice (12):

- Iosua, Judecători, 1-2 Samuel și 1-2 Regi (Nebiim Rișonim)
  - Rut, Estera (Meghilot)
  - 1-2 Cronici, Ezra, Neemia (scieri istorice în cadrul Kethubim).
- *Iosif Flaviu, Talmud*: colecția Iosua → 4 Regi a fost scrisă de profeti:
- ❖ *Iosua de Iosua*,
  - ❖ *Jud., 1 Sam. și 2 Sam. (1-2 Rg.) de Samuel*
  - ❖ *1 Rg. și 2 Rg. (3-4 Rg.) de Ieremia*
- Martin Noth (1943): *Ios.*, *Jud.* și *1-4 Reg.* constituie un corpus de texte redactat sub influența teologiei din *Deut*
- „**Istoria Deuteronomistă” (Dtr)**

Timpul redactării:

- 561 - grațierea regelui iudeu Ioiachin (*4 Reg. 25:27u*),
- 539 - Cirus cucerește Babilonul
- *Dtr* a fost redactată între aceste date, probabil în **550**, în Palestina sau în exil.

Transmiterea fără acordul autorului este ilegală.

Cartea IOSUA

Introducere

Locul unic în canon

- Iosua face legătură dintre Cărțile lui Moise și istoria Israelului în Canaan.
  - prima carte istorică (creștini)
  - prima dintre „Profeții Timpurii” (evrei)

Autorul cărții

- Iosua. După moartea sa, marele preot Eleazar și fiul acestuia, Fineas.
  - autorul a fost martor ocular la evenimentele descrise;
  - fragmente redactate la persoana întâi (5, 1, 6);
  - Iosua fie a pus să se redacteze anumite documente, fie le-a redactat el însuși (18:9; 24:26);
  - Rahab era în viață (6:25).

Autoritatea cărții

Cartea este amintită în:

- VT în: Jud. 18:31, 1 Sam. 1:3, 9, 24 și 3:21, Psalmi 44:2; 78:54; 114, Is. 28:21, Avac. 3:11-13
- NT în: Fapte 7:45; 13:19, Evrei 11:32 și Iacob 2:25.

Introducere

Data scrierii

- depinde de data Exodului (sec. XV-XIII î.Hr.).
- conservatorii: **1400-1350 → 1250 î.Hr.**

Argumente:

- fenicienii sunt numiți „sidonieni” (Iosua 13:4-6) → cartea a apărut înainte de 1100 î.Hr. când Tirul a cucerit și subjugat Sidonul, și înainte de anul 1200 î.Hr., deoarece filistenii au invadat Palestina după acea dată.

Probleme de datare?

În vremea lui David (cf. 15:63 cu 2 Sam. 5:5-9) sau a lui Solomon (cf. 16:10 cu 1 Rg. 9:16)?

- Ios. 15, 63: „Dar pe Iebusei, locuitorii Ierusalimului, nu i-au putut alunga fiile lui Iuda și de aceea Iebuseii trăiesc cu fiile lui Iuda în Ierusalim, **până în ziua de astăzi**. ”
- II Sam. 5, 5-9: „David însă a luat cetatea Sionului; aceasta este cetatea lui David.”
- Ios. 16, 10: „Dar Efraimiții n-au alungat pe Canaanei, care locuiau în Ghezer; de aceea Canaaneii au trăit între Efraimiții **până în ziua de astăzi**, plătindu-le bir. În cele din urmă a venit Faraon, regele Egiptului, și a luat cetatea și a ars-o cu foc, și pe Canaanei și pe Ferezei și pe locuitorii Ghezerului i-a ucis și a dat Faraon cetatea de zestre fiicei sale.”
- I Rg. 9, 16: „Căci Faraon, regele Egiptului, venise și luase Ghezerul și-l arsese cu foc și pe Canaaneii care locuiau în cetate și ucisese, și-l dăduse de zestre fiicei sale, femeii lui Solomon.”

Transmisarea fără acordul autorului este ilegală.

Personalitatea lui Iosua

Iosua = „Salvarea (mântuirea) lui Dumnezeu”.

- Moise i-a schimbat numele din Hoșea în Iosua (Num. 13:17).
- din tribului lui Efraim (Num. 13:9)
- servitor (*naar?*) personal al lui Moise (Iosua 1:1).
- instruit și format de Moise
- angajat în bătăliile Domnului (Ex. 17) → preia de la Moise funcția de conducător a națiunii
- nelipsit de la cortul Domnului (Ex. 33:11).
- l-a însoțit pe Moise pe Muntele Sinai (Ex. 32:17).
- avea 80-90 ani în momentul preluării conducerii poporului
- a murit la 110 ani

Transmiterea fără acordul autorului este ilegală.

Moise îl numește pe Iosua succesorul său

Cuprinsul cărții Iosua

Tema cărții

- istoria conducerii poporului de către Iosua; traversarea Iordanului și intrarea în Canaan
- împlinirea legămantului cu Avraam (Gen. 15:13-21).
- modul în care Dumnezeu și-a condus poporul spre Țara Promisă
- necredința poporului ales

Cartea Iosua are **trei părți**:

- trecerea Iordanului și cucerirea Canaanului (cap. 1-12)
- împărțirea teritoriului între triburi (cap. 13-22)
- cuvântarea lui Iosua, legământul din Sichem (cap. 23-24)

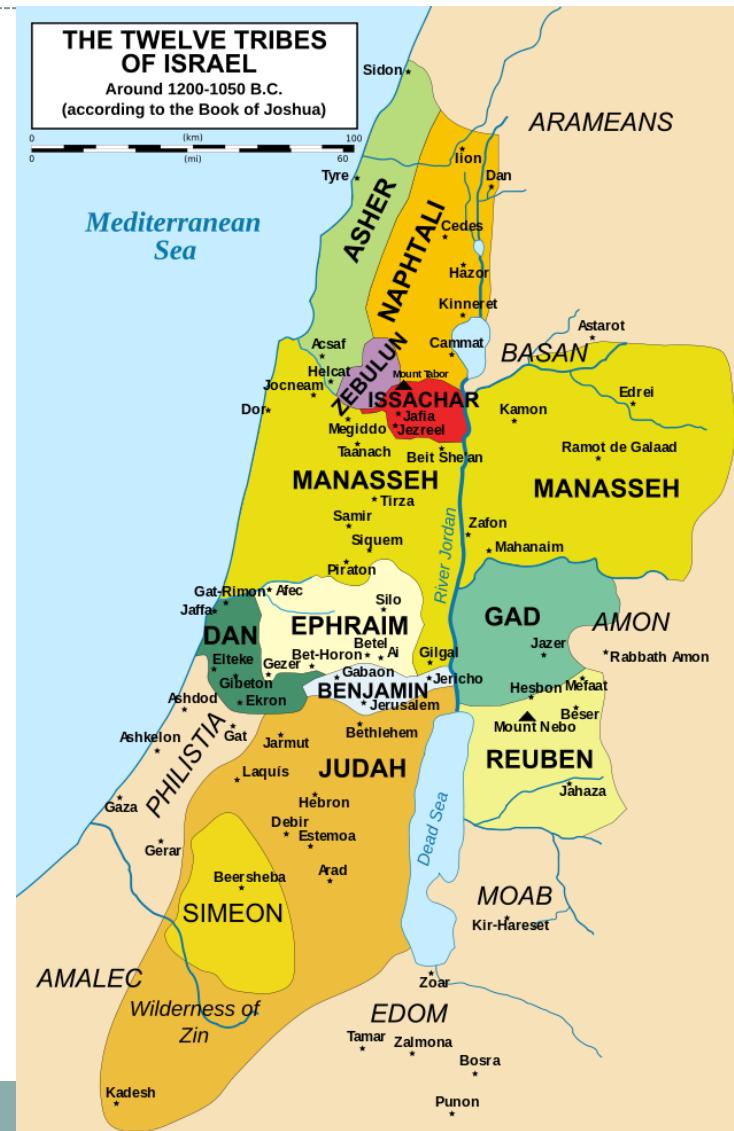

Partea întâi: OCUPAREA ȚĂRII PROMISE (cap. 1-12)

Pregătiri pentru traversarea Iordanului (cap. 1)

- **1:1-9** Domnul îi dă lui Iosua instrucțiunile și autoritatea necesare pentru îndeplinirea misiunii
- **3X „fii tare și curajos”** (v. 6, 7, 9).

Iscoadele în casa femeii Rahav

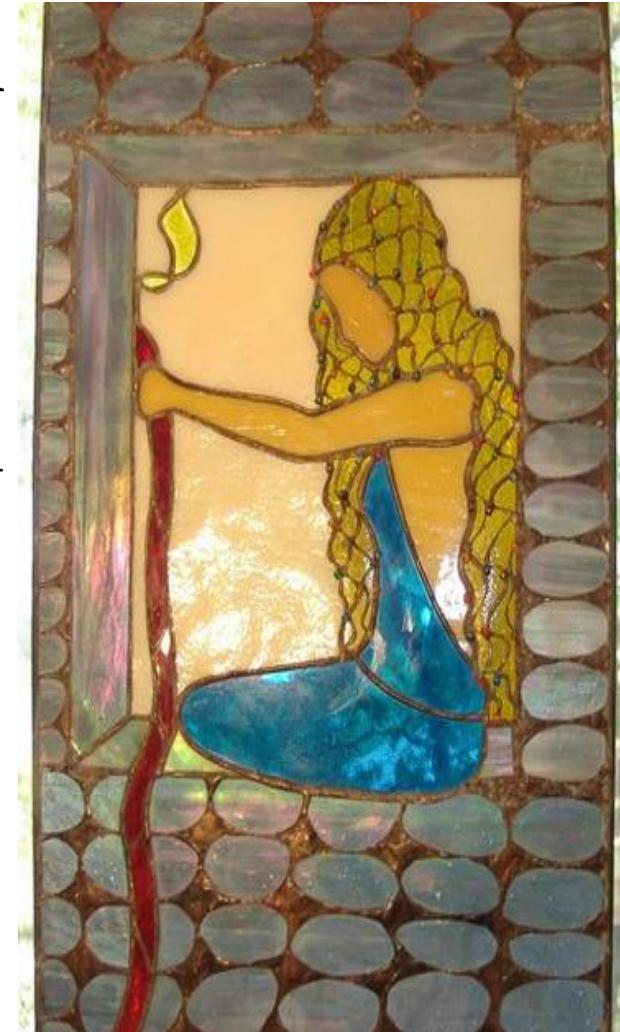

Trimiterea iscoadelor la Ierihon (cap. 2)

2:1a Iosua trimite două iscoade la Ierihon

2:1b-24 iscoadele au găsit adăpost în casa canaanitei Rahab

- Rahab îi protejează pe israeliți, aceștia o cruță
- Iacob numește fapta ei o „lucrare a credinței” (Iacob 2:25). Pavel laudă credința ei (Evr. 11:31).

Traversarea Iordanului (3:1-5:1)

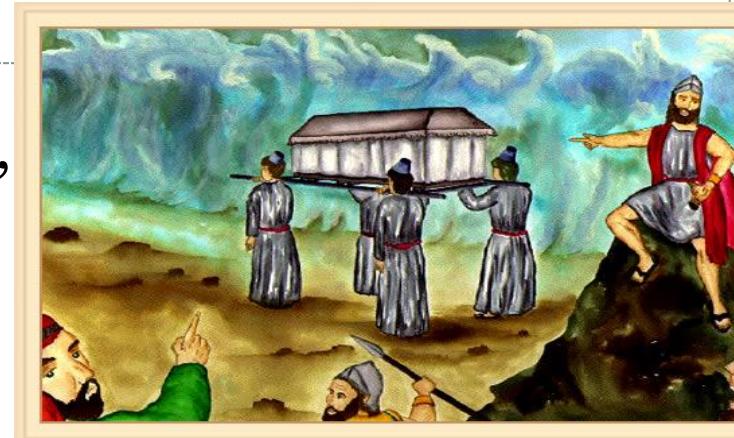

3:1-13 Preoții sunt în fruntea poporului, ducând chivotul legământului.

3:14-17 despicarea apelor Iordanului.

Minune, argumente:

- evenimentul a avut loc exact aşa cum a fost prezis (3:13,15).
- momentul a fost precis (v. 15).
- apele râului erau în faza de inundație (v. 15).
- zidul de apă a rămas intact mai multe ore sau poate chiar o zi întreagă (v. 16).
- albia moale și umedă a râului s-a uscat dintr-o dată (v. 17).
- apa a revenit imediat la locul ei, de îndată ce israeliții au trecut de cealaltă parte și preoții au ieșit din râu (4:18).
- Asemenea: Ilie și Elisei (4 Regi 2:8).

Partea întâi

4:1-24 altarul din pietre de la Ghilgal, din 12 pietre din Iordan

- Data: ziua a zecea a lunii întâi, cu cinci zile înainte de a se fi împlinit exact patruzeci de ani de la Exodul din Egipt.

5:1 canaaniții cuprinși de panică

Ceremoniile de la Ghilgal (5:2-12)

5:2-9 Ghilgal, primul popas de tabără al Israelului în Canaan.

- bărbații sunt **circumciși** (v. 2-9).
- sărbătoresc Paștele (v. 10).
- **mana** încetează să cadă (v. 11, 12), mănâncă **grăunte** prăjite
- **Iosua L-a întâlnit pe Dumnezeu** (v. 13-15) // Ieș. 3 Moise și rugul

Cucerirea Ierihonului (cap. 6)

6:1-21 Cucerirea Canaanului s-a realizat prin trei campanii militare: centrală, de sud și de nord

Campania centrală:

- „dezbină și cucerește”
- două înfruntări majore: Ierihon și Ai.

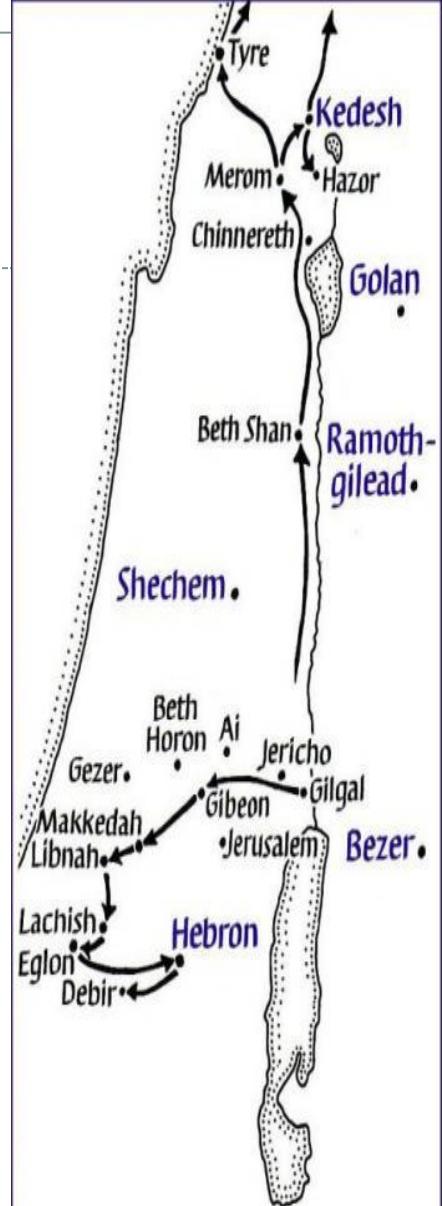
Ierihon:

- cetate fortificată,
- situată la 243 metri sub nivelul mării

Evenimente prezentate în Iosua:

- ❖ locuitorii Ierihonului s-au baricadat în cetate
- ❖ mars de şase zile în jurul cetății. În a șaptea zi au mărșăluit în jurul cetății de șapte ori. Preoții au sunat din coarnele de berbec (trompete), israeliții au strigat cu glas tare.
- ❖ zidurile s-au prăbușit
- ❖ chivotul este menționat de șapte ori în vv. 6 și 12.
- ❖ captura este „anatema”, sortită de Domnul nimicirii.

Transmiterea fără acordul autorului este ilegală.

Campaign Routes taken by Joshua
(Cities of Refuge in colour)

Cucerirea Ierihonului

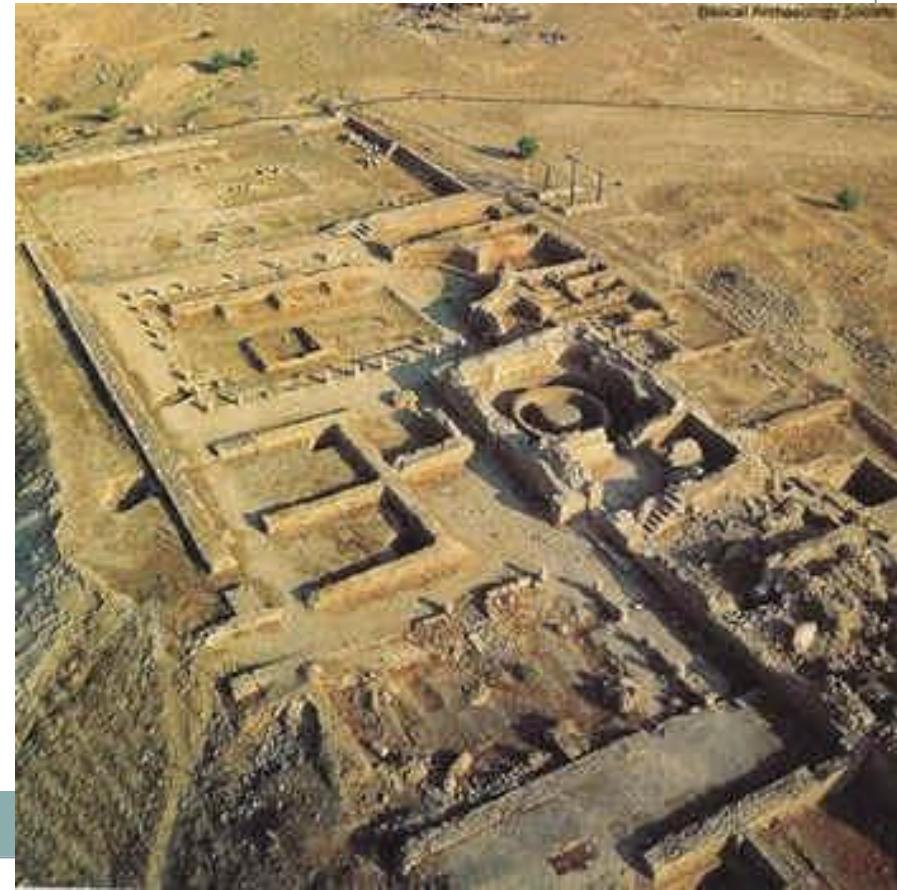

6:22-27 Rahab și rudele ei sunt salvate

- Rahab în genealogia lui David și a lui Hristos (Mat. 1:5, 6).
- blestem asupra oricui va căuta să rezidească Ierihonul

- Cetatea Ierihon a fost construită de 3 ori și distrusă tot de 3 ori:

1. distrusă în timpul lui Iosua.
2. Ozan/Hiel din Bethel a reconstruit cetatea (Iosua 6:26, 1 Regi 16:34); distrusă de irodieni, în anul 3 î.Hs.
3. Archelaus a construit din nou Ierihonul în 2 î.Hs., distrus de Vespasian, în 68 d.Hs.

Campania de la Ai (7:1-8:29)

Cap. 7: despre păcatul poporului: Înfrângerea Israelului la Ai și biruința Israelului asupra păcatului la Acan.

- 7:1-5 Iosua a trimis spioni în Ai; încredere → înfrângere.
- 7:6-10 - Israeliții nu s-au rugat înainte de a porni la luptă
- Domnul nu le poruncise să o atace.
- Israelul era mai slab din cauza păcatului lui Acan
- Acan și casa lui au fost omorâți cu pietre și apoi arși.
- **8:1-29** Iosua și armata sa au capturat cetatea Ai.
- evreilor li s-a permis să păstreze prada.
- **Confirmarea legământului la Sihem (8:30-35)**

Transmisă fără acordul autorului este ilegală.

Ruinele cetății Ai ▼

Partea întâi

Tratatul încheiat cu ghibeoniții (cap. 9)

- regii din Canaan își unesc forțele împotriva lui Iosua și Israel
- locuitorii cetăților Ghibeon, Chefira, Beerot și Chiriat Iearim (v. 3, 17) susțin că sunt din afara Canaanului (Deut. 20:10). → s-au deghizat
- Israeliții încheie legământ cu ghibeoniții. După 3 zile sunt descoperiți dar cruțați.

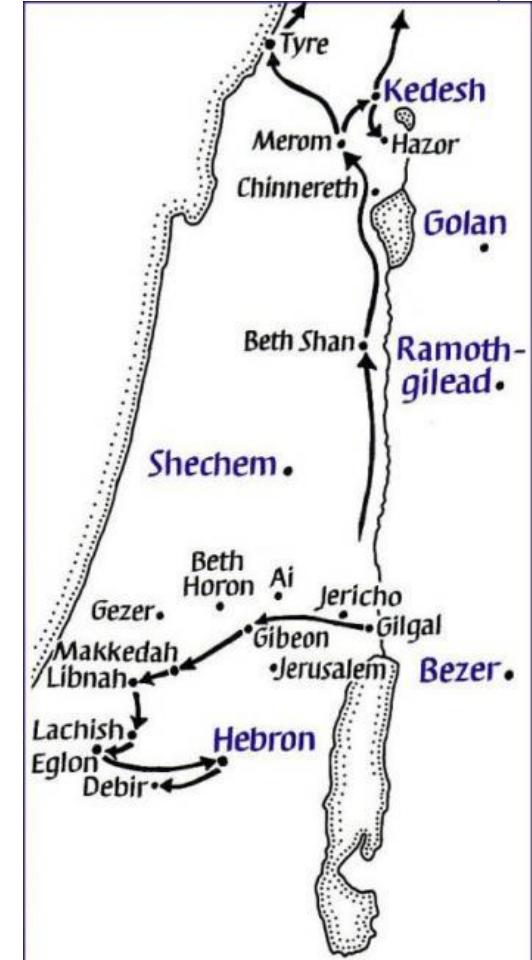
Campania din sud (cap. 10)

- 10:1-6 regii canaanîți atacă Ghibeonul. Ghibeoniții cer ajutor lui Iosua.
- 10:9-15 Atac la Ghibeon.

Minuni: furtună cu grindină; soarele și luna „au stat pe loc”

- 10:16-27 Cei cinci regi au fost prinși în peștera Macheda, spânzurați de cinci copaci, după care au fost îngropați în peșteră.
- 10:28-39 Iosua a cucerit cetățile canaanite **Macheda** (v. 28), **Libna** (v. 29, 30), **Lachis** (v. 31, 32), **Ghezer** (v. 33), **Eglon** (v. 34, 35), **Hebron** (v. 36, 37) și **Debir** (v. 38, 39).

Transmiterea fără acordul autorului este ilegală.

Partea întâi

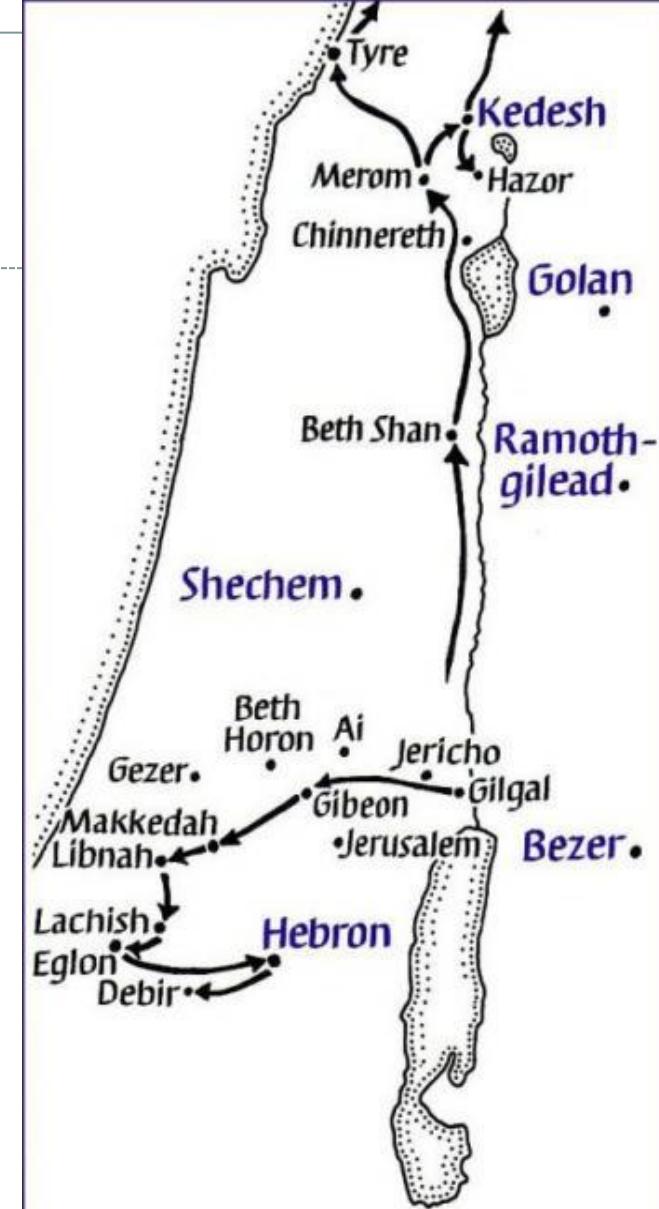

Campania din nord (cap. 11)

- 11:1-9 regii din nord își unesc forțele în cadrul unei confederații, la apele Merom, la nord de Marea Galilei. - Iosua i-a atacat și înfrânt.
- Iosua a tăiat tendoanele picioarelor cailor și le-a ars în foc carele.
- 11:10-15 Hațor a fost ars; alte cetăți doar cucerite.
- 11:16-20 Rezumat al cuceririlor. Gibeon a scăpat de la nimicire. Ierusalimul a rămas necucerit până în vremea lui David.

Rezumat al cuceririlor (cap. 12)

Transmiterea fără acordul autorului este ilegală.

*Campaign Routes taken by Joshua
(Cities of Refuge in colour)*

Partea a doua: INSTALAREA ÎN ȚARA PROMISĂ (cap. 13-21)

- Teritoriile care au mai rămas de cucerit (13:1-7)

Ierusalim (15, 63)

- sub controlul **iebusiților** - izgoniți în vremea lui David (2 Sam. 5:6-7).
- partea de jos, **Ierusalimul**, a fost cucerită de Iuda (Jud. 1:8), recucerită de **iebusiți** (Jud. 1:21).

18:1 Tabăra Israelului se mută de la Ghilgal la **Silo**. Acolo a fost așezat cortul întâlnirii (până în vremea lui Samuel).

Lucrarea lui Iosua s-a încheiat.

Transmiterea fără acordul autorului este ilegală.

Partea a doua

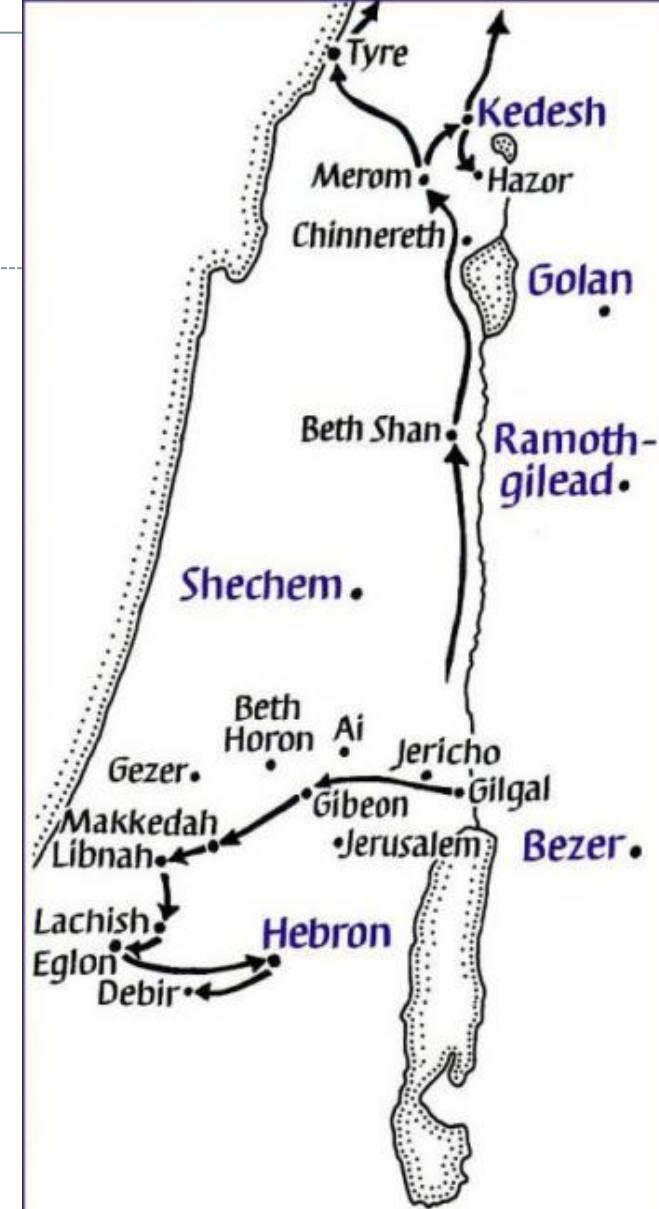
Cetățile de refugiu (cap. 20)

- desemnarea a șase **cetăți de refugiu**, așezate strategic (max. 48 km), la Est și Vest de Iordan
- cel ce ucidea din greșală putea să se retragă aici
- răzbunătorul săngelui = o rudă apropiată a celui ucis, care dorea să răzbune moartea acestuia.
- aici era în siguranță până la moartea marelui preot, după care putea să revină în locul de baștină.

Măsuri pentru apărarea cetăților de refugiu:

- drumurile - întreținute și largi (cca 14.5 metri);
- au fost îndepărtate toate obstacolele (movile, râuri etc);
- stâlpi indicatori («Refugiu»);
- ucigașul primea o locuință, învăța o meserie.

Transmiterea fără acordul autorului este ilegală.

*Campaign Routes taken by Joshua
(Cities of Refuge in colour)*

Partea a doua

Cetățile levitice (cap. 21)

- **21:1-42** Patruzeci și opt de cetăți (v. 41) și împrejurimile lor, inclusiv cetățile de refugiu, au fost repartizate leviților, după cum a poruncit Domnul (Num. 35:2-8).

Altarul de la est de Iordan (cap. 22)

- **22:1-9** Iosua le-a permis seminților Ruben, Gad și Manase să revină la est de Iordan.
    - aceștia ridică un altar la Iordan → amenințare pt. Șilo
- R:** acesta nu era altar pentru jertfe, ci doar memorial.

Partea a doua

Cuvântarea de adio a lui Iosua adresată liderilor Israelului (cap. 23)

- să fie curajoși (v. 6);
- le amintește israeliților de credincioșia lui Dumnezeu;
- să se ferească de idolatria națiunilor din jur;
- să nu cumva să încheie căsătorii cu canaanitii;
- avertisment (v. 5 și 16): dacă nu sunt credincioși Domnul îi va alunga, precum pe canaaniti.

Cuvântarea de adio a lui Iosua adresată poporului Israel (24:1-15)

- rostită la Sihem.
- o trecere în revista a istoriei poporului lui Dumnezeu
- a rememorat intrarea în țara promisă,
- suveranitatea lui Dumnezeu: *Eu am luat* (v. 3), *Eu am dat* (v. 4), *Eu am trimis* (v. 5), *Eu am adus* (v. 6- 8), *Eu n-am vrut să ascult* (v. 10), *Eu i-am dat în mâna voastră* (v. 11), *Eu am trimis* (v. 12), *Eu am dat* (v. 13).

Partea a doua

Reînnoirea legămantului la Sihem (24:16-28)

semn: 24:16-28 Iosua scrie legământul în „Cartea legii lui Dumnezeu” și a pus o piatră uriașă, sub stejarul care era lângă sanctuarul Domnului.

Moartea Iui Iosua 24:29-33

- **110 ani**, îngropat în Timnat-Serah

- Nu știm cine a redactat aceste ultime versete din carte Iosua.

• **Oasele lui Iosif**, care fuseseră scoase din Egipt, au fost îngropate acum la Sihem (Gen. 50:24; Ex. 13:19).

• Trei înhumări în ultimele cinci versete: cea a lui Iosua (v. 29-31), a lui Iosif (v. 32) și a lui Eleazar (v. 33).

▲ Mormântul lui Iosua , *Kifl Hareṭ*

Iosua în literatura patristică

Iosua (Iisus) - succesorul lui Moise

Ps. 94, 11: „*și vor intra în odihna sa*”. → Iosua nu le-a adus evreilor odihna, de aceea Domnul le vorbește de o altă zi de odihnă

Evr. 4, 8: „*Dumnezeu hotărăște din nou o zi, astăzi rostind prin gura lui David, după atâta vreme, precum s-a zis mai sus: "Dacă veți auzi astăzi glasul Lui, nu învârtosăți inimile voastre". Căci dacă Iosua le-ar fi adus odihnă, Dumnezeu n-ar mai fi vorbit, după acestea, de o altă zi de odihnă.*”

Iosua // Iisus Hristos

Iustin, *Dialogul cu Trifon*; Clement Alexandrinul, *Epistola către Barnaba*; Origen, *Omilia la Iosua*

Moise reprezintă Vechiul Testament // Iosua este *typos* al Noului Testament

- Moise (simbolul legii vechi) moare înainte de a intra în pământul făgăduinței (Clement)
- Iosua prefigurează Evanghelia
→ Continuitatea dintre Lege și Evanghelie

Iosua, ca împlinitor al Legii lui Moise, este *typos* pentru Iisus, Care desăvârșește Legea prin Evanghelie.

Transmisarea fără acordul autorului este ilegală.

Iosua în literatura patristică

Rahab = *typos* al Bisericii

- provine dintre păgâni (precum Rut) și păcătoși (desfrânată, precum soția lui Osea, Maria Magdalena)
- i-a recunoscut pe trimișii lui Iosua (Iisus)
- funia roșie (2, 18) – simbol al săngelui răscumpărător al lui Iisus (Sf. Clement, *Ep. Cor.* 12, 5.7)
- cucerirea Ierihonului prefigurează timpurile eshatologice și Judecata de Apoi, când doar Biserica (Rahab) va fi mântuită (Sf. Ilarie, *Despre mistere*, Sf. Ciprian, *Despre unitatea Bisericii*: „extra ecclesia nulla salus”)

Origen, Ciprian, Tertulian, Sf. Irineu, Lactanțiu, Augustin, Ieronim:
moartea lui Moise = ieșirea de sub autoritatea Legii vechi // Intrarea lui Israel în pământul făgăduinței este începutul Legii noi.

Trecerea Iordanului = tip al Botezului // Trecerea M. Roșii = catehumenatul (Origen); Grigorie de Nissa: ambele sunt tipuri ale Botezului

Victoria lui Iosua asupra Ierihonului = victoria lui Iisus asupra răutății din lume

Luptele împotriva cananiților = lupta împotriva patimilor

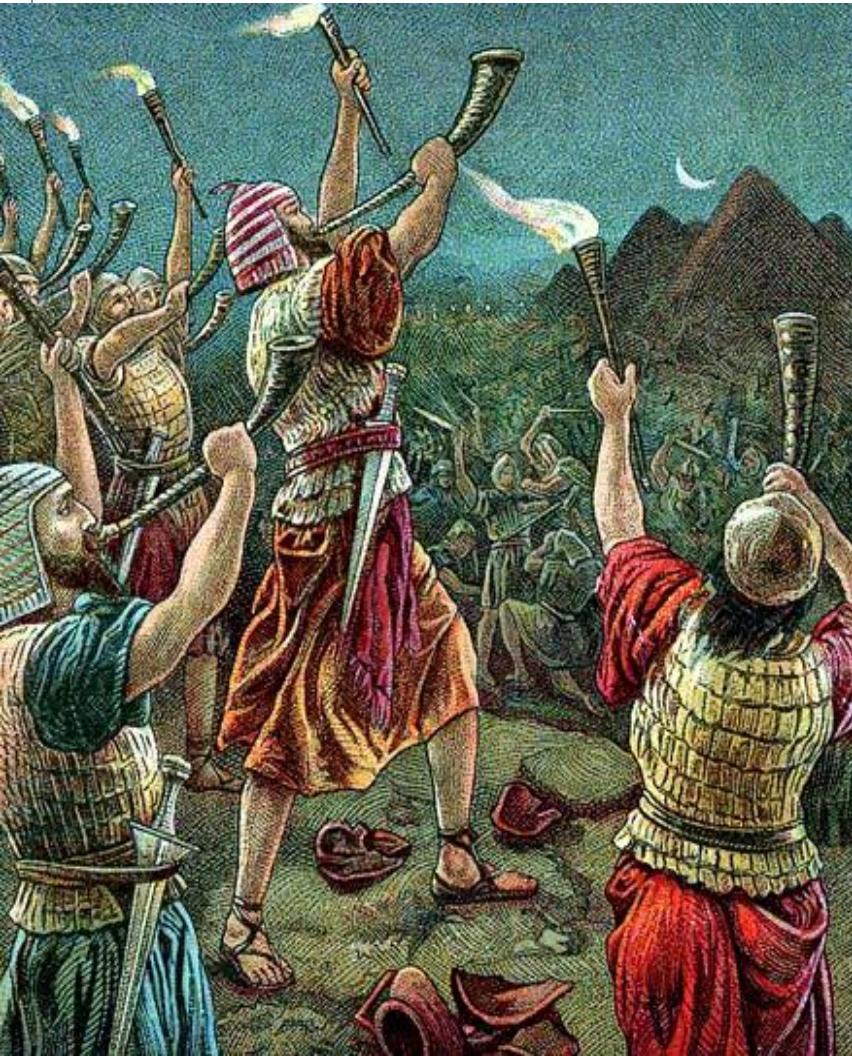
BIBLIOGRAFIE

- Pr. Petre Semen, *Așteptând mântuirea*, Editura MMB, Iași, 2000.
- David Noel Freedman (ed.), *The Anchor Bible Dictionary*, (New York: Doubleday), 1997, 1992.
- Wigoder, Geoffrey (coord.), *Enciclopedia iudaismului*, traducere de Radu Lupan și George Weiner, Editura Hasefer, București, 2006.
- Douglas, J.D. (coord.), *Dicționar Biblic*, traducere de Liviu Pup și John Tipei, Editura Cartea Creștină, Oradea, 1995.
- Blair, Hugh J., „Joshua“, în *The New Bible Commentary*, Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Company, 1953.
- Campbell, Donald K., „Joshua“, în *The Bible Knowledge Commentary*, Wheaton, IL: Victor Books, 1985.
- Feedmaan, H. „Joshua“, în *Soncino Books of the Bible*, Vol. 2. Londra: The Soncino Press, 1967.
- Grant, F. W. „Joshua“, in *The Numerical Bible*, Vol. 2. Neptune, N.J.: Loizeaux Bros., 1977.
- Henry Matthew, „Joshua“, în *Matthew Henry's Commentary on the Whole Bible*. Vol. 2. McLean, VA: MacDonald Publishing Company,
- Keil C. F., and Franz Delitzsch, „Joshua“, în *Biblical Commentary on the Old Testament*, Vol. 6, Grand Rapids, Eerdmans Publishing Company, 1971.
- Kroll, Woodrow Michael, „Joshua“, în *Liberty Bible Commentary. Old Testament*. Lynchburg, VA: The Old Time Gospel Hour, 1982.
- Maclear, G. F. *The Cambridge Bible for Schools and Colleges, The Book of Joshua*. Londra: C. J. Clay and Sons, 1888.
- Pink, Arthur W. *Gleanings in Joshua*, Chicago: Moody Press, 1964.
Transmiterea fără acordul autorului este ilegală.

Cartea JUDECĂTORI

Curs anul I
2021

Lect. dr. pr.
Cătălin Vatamanu

Introducere

- face parte din profetii anteriori (nebiim rișonim),
  - în canonul iudaic - „Sofetim” (Jud. 2, 16).
-
- Judecătorii = lideri militari, nu doar judecători.
  - 12 judecători – prezentați în texte de mărimi diferite.
  - provin din nouă triburi diferite
  - nici un judecător nu a domnit peste întregul Israel.
  - o vădită tendință de autonomie a triburilor.

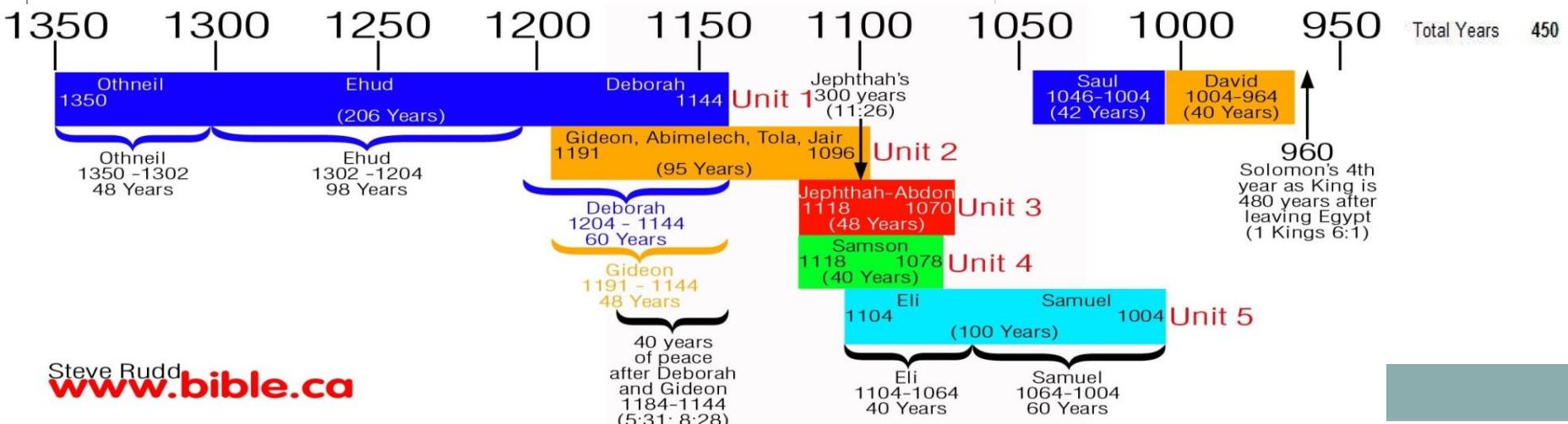
Perioada acoperită de carte: după moartea lui Iosua, până la ungerea primului rege (cca 1220-1050?).

Timpul compunerii cărții

- Evenimentele nu sunt redate în ordine strict cronologică.
- Ele ar acoperi o perioadă de peste 400 de ani (3:8, 11, 14, 30; 6, 1; 8, 28; 9, 22; 10, 2-3; 12, 7, 10-11, 14; 13, 1; 15, 20; 16, 31)

→ Unele evenimente s-au desfășurat simultan.
- Fapte 13:20: „*ca la patru sute cincizeci de ani, le-a dat judecători, până la Samuel proorocul*”.

Timpul compunerii cărții

Data apariției cărții:

1. În primii cincizeci de ani ai monarhiei (1050-1000 î.Hs.)?

Argumente:

- autorul utilizează *izvoare vechi* pe care uneori le și menționează (5, 2-31 – Cântarea Deborei).
- repetarea sintagmei „*atunci încă nu era rege în Israel*” (17, 6; 18, 1; 19, 1; 21, 25) → începutul domniei lui Saul.
- Jud. 1, 21: *iebusiții* încă mai ocupau *Ierusalimul* → data apariției cărții trebuie plasată într-un interval anterior cuceririi de către David a Ierusalimului.
- cetatea *Ghezer* (1, 29) i-a fost dată lui Solomon de către Faraon ca dar de nuntă, ceea ce implică o dată anteroară aceluia eveniment.

Timpul compunerii cărții

2. Judecători s-a scris mai târziu?

- Jud. 18, 30: „Iar fiii lui Dan au ridicat pentru ei chipul idolului. Iar Ionatan, fiul lui Gherșon, fiul lui Moise, au fost preoții seminției Dan până în ziua în care **chivotul** a fost dus în robie”. („Și au așezat fiii lui Dan idolul la ei. Iar Ionatan, fiul lui Gherșom, și fiii săi au fost preoți în seminția lui Dan până în ziua **robirii țării**”)
- *haaron* = „chivot” - răpirea chivotului de către filisteni, în timpul arhiereului Eli
- *haareṭ* = „pământul” - robia asiriană (anul 722 î.Hs.) sau o altă robie?

Autorul

- Judecători este o carte *anonimă*
- Talmudul și tradiția creștină timpurie susțin ca Judecători, Rut și Samuel au fost scrise de **Samuel**.

- 1 Samuel 10, 25: „*Și a însirat Samuel poporului drepturile regelui, le-a scris în carte și le-a pus înaintea Domnului*”.
- indicii interne corespund cu timpul în care a trăit Samuel.

Scopul cărții

- cartea continuă istoria lui Israel
- Domnul ridică judecători
- lupta monoteismului împotriva idolatriei canaanite.
- marile încercări prin care au trecut fiii lui Israel nu sunt decât o consecință a încălcării Legii.
- preoțimea își pierde autoritatea, încât se impunea o intervenție promptă din partea divinității pentru a trezi conștiința națională și religioasă a poporului ales.

Scopul cărții este arătarea credinciosiei divine.

Cuprinsul și unitatea cărții

Cuprinsul cărții

- I. Introducere (1, 1 – 3, 6)
- II. Istoria judecătorilor (3, 7 – 16, 31)
- III. Decăderea religioasă, morală și politică (cap. 17-21)

- expunere istorică unitară
- autorul și-a scris cartea pe bază de izvoare sau memorii scrise de bărbați contemporani cu evenimentele.
- deosebiri de stil între diferitele părți ale cărții
- nu există contraziceri care să atingă unitatea sau autoritatea cărții.
- unele cetăți cucerite au fost pierdute
→ contradicții aparente.

Cuprinsul cărții

I. Introducere (1, 1 – 3, 6)

Cap. 1 După moartea lui Iosua (cf. 2:8), Iuda a preluat conducerea.

- Cuceriri: *Bezec*; atacuri împotriva *Ierusalimului*, *Hebronul* (?//Iosua 14 și 15 - Caleb a cucerit această cetate), *Horma*, *Gaza*, *Aschelon* și *Acron*; *Betel* (Luz).

Cap. 2:1-5 Îngerul Domnului i-a mustrat pe israeliți la Bochim pentru neascultarea lor.

2:20-23 Pentru că Israel a persistat în neascultarea sa, Dumnezeu permite popoarelor să rămână în țară, ca pedeapsă asupra poporului Său (v. 20.23), și pentru că generațiile viitoare să fie antrenate, să fie deprinse să lupte în război (3:1, 2).

Cap. 3: dușmanii lui Israel: filisteni, canaanici, sidonieni și hivicii, hiticii, amoriții, fereziții, iebusiții, ghirgasicii.

- Israeliții au permis căsătoriile mixte cu localnicii - adoptă practicile păgâne ale acestor popoare.

III. Istoria judecătorilor (3, 7 – 16, 31)

Transmiterea fără acordul autorului este ilegală.

Cuprinsul cărții

A. Otniel (Iuda) (3:7-11) „Dumnezeu este puternic”

- 3:7-8 Israel în mâna lui Cușan-Rișataim, regele Mesopotamiei, timp de opt ani.
- 3:9-11 Domnul l-a ridicat pe Otniel, fratele (nepotul?) lui Caleb, ca să-i izbăvească pe israeliți
- Otniel (leul lui Dumnezeu) cucerește Chiriat Sefer (cetatea cărții), pe care a rebotezat-o Debir (oracol viu)
(Ios 15, 15-17).
→ 40 ani de pace

Mormântul lui Otniel →

Cuprinsul cărții

B. Ehud (Eod, Aod) (Beniamin) (3:12-30) „unic” „mărturisitor”

- 3:12-14 Israel a fost subjugat de Eglon, regele Moabului, timp de opt-sprezece ani.
- 3:15-30 Ehud - un om ambidextru (TM- stângaci), din seminția lui Beniamin.
- Ehud l-a asasinat pe rege. Origen: pumnalul este cuvântul Evangheliei (Evr. 4, 12)
- Atac împotriva Moabului; omoară circa zece mii de soldați
→ 80 ani de pace

C. Șamgar (3:31) „sabie”

- 3:31 - un singur verset.
- a ucis șase sute de filisteni cu un toiag de boi.

Cuprinsul cărții

D. Debora („miere”//*dabar*) și Barac (cap. 4-5)

- 4:1-3 Iabin, regele cetății canaanite Hazor, asuprește pe Israel timp de douăzeci de ani

Sisera - comandantul oștirii sale.

- 4:4-9 Dumnezeu ridică pe proorocița Debora.
- Debora trimite pe Barac să atace pe Sisera → refuz (Origen: simbol al poporului Legii)
- biruința asupra lui Sisera îi va reveni unei femei, nu lui.
- lupta împotriva lui Sisera. S-a creat o stare de confuzie pentru luptătorii lui Sisera, cu carele și caii lor. Pârâul Chison transformat într-o viitură → cei ce au scăpat de urmărirea israeliților au fost măturați de apele pârâului Chison, când au încercat să traverseze pe lângă vadul Haroșet (4, 16; 5:21).
- 4:17-24 Sisera se refugiază în cortul chenitei Iael. După ce a adormit, Iael i-a înfipt un țăruș de cort în tâmplă (Origen: Iael e simbolul Bisericii).

Cuprinsul cărții

- Cap. 5: **Cântarea Deborei și a lui Barac** - operă clasică în literatura de inspirație biblică.

„Atunci Debora și Barac, fiul lui Abinoam, au cântat cântarea aceasta: "Când se arată judecători în Israel, poporul merge de bunăvoie la război; Binecuvântați pe Domnul! Ascultați dar, regilor! Căpetenii, luați aminte! Căci cântare voi cânta Domnului. Cânta-voi Domnului Dumnezeului lui Israel: Când ieșeai Tu, Doamne, din Seir, Când treceai Tu prin câmpurile Edomului, Pământul se cutremura și cerurile se topeau, Norii picurau picuri de ploaie, Munții se năruiau înaintea Domnului, Ca și acest Sinai, la vedere Dumnezeului lui Israel.” (vv. 1-5)

- **40 ani de odihnă** după moartea lui Sisera.

Cuprinsul cărții

E. Ghedeon (cap. 6-8)

- 6:1-6 Israelitii au fost asupriți de madianiți
- 6:7-16 Israel a strigat la Domnul → bărbat din Manase, Ghedeon, → protestele lui Ghedeon (// Moise).
- 6:17-24 Ghedeon a cerut un semn. Dumnezeu: „Eu sunt!”. Apoi a pregătit o ofrandă, jertfind un ied și azime. Ghedeon a clădit un altar, dând locului aceluia numele Dumnezeu-șalom (Domnul este Pace).
- 6:25-32 Ghedeon a distrus un altar încinat lui Baal, pe care-l ridicase tatăl său
- 6:33-35 madianiții, amalecitii și oamenii din Est s-au strâns ca să facă război împotriva israeliților.

Ghedeon - armată dintre membrii triburilor Manase, Aser, Zabulon și Neftali.

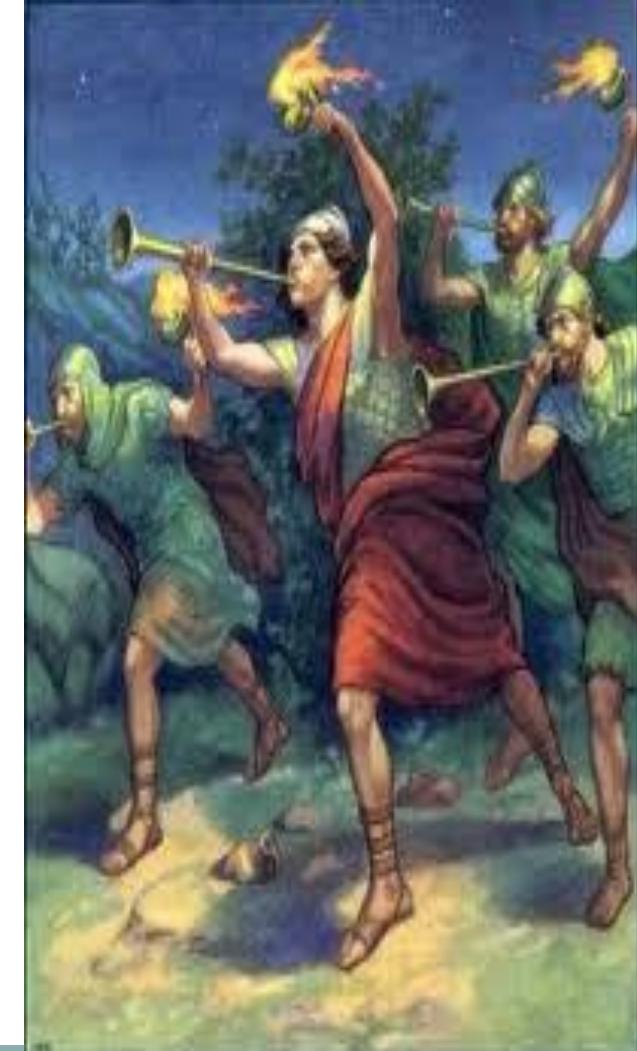
- 6:36-40 Ghedeon a dorit să se asigure de izbândă obținând în acest sens promisiunea lui Dumnezeu. Lâna și roua.

Cuprinsul cărții

- 7:1-3 Domnul a redus armata lui Ghedeon de la 32.000 la 10.000, trimițându-i pe cei slabii de înger și fricoși acasă (Deut. 20:8).
- 7:4-8 o altă selecție, la trei sute.
- 7:9-14 Domnul l-a condus pe Ghedeon să viziteze împrejurimile taberei madianiților, pe timp de noapte.
- 7:15-20 Ghedeon, mai întâi el s-a închinat (v. 15), apoi s-a războit.
- ostașii au suflat din trompete, au spart urcioarele de lut, pentru ca să se vadă lumina, și au strigat: „Sabia Domnului și a lui Ghedeon!”
- 7:21-25 Cuprinși de panica, madianiți se atacă intre ei, după care au luat-o la fugă. Urmăriți de bărbații din triburile Neftali, Aser și întregul Manase → uciși la Iordan.

Cuprinsul cărții

- Locuitorii cetăților Sucot și Penuel refuză să dea pâine soldaților lui Ghedeon – pedepsiti
- 8:22-23 Ghedeon rugat să fie rege. Se opune: „Nici eu nu voi domni peste voi, nici fiul meu nu va domni peste voi, ci Domnul să domnească peste voi!”
- 8:28-32 După înfrângerea Madianiților, Israelul s-a bucurat de **pace, timp de 40 de ani**.
- Ghedeon a avut multe neveste, care i-au dăruit șaptezeci de fii. De asemenea a avut o concubina la Sihem, care i-a născut și ea un fiu, cu numele de Abimelec.
- 8:33-35 după moartea lui Ghedeon, Israel se încchină baalilor.

Cuprinsul cărții

- **9:1-6 Abimelec** (tatăl meu a fost rege), fiu al lui Ghedeon, nu a fost un judecător al Israelului, ci un usurpator
  - a căutat cu orice preț să guverneze Israelul
  - i-a omorât pe toți frații săi, cu excepția lui Iotam, cel mai mic dintre aceștia.
  - cu ajutorul unor rude din Sihem, a convins oamenii din partea locului să-l accepte ca rege.

Cuprinsul cărții

- 9:7-15 Cuvântarea lui Iotam pe Muntele Gherizim:

„A scultați-mă, locuitori ai Sichemului, și Dumnezeu să vă asculte! 8. S-au dus odată copaci să-și ungă împărat peste ei. Și au zis către măslin: Domnește peste noi! 9. Iar măslinul a zis: Lăsa-voi eu oare grăsimea mea, cu care se cinstește Dumnezeu și oamenii se mândresc și mă voi duce să umblu prin copaci? 10. Atunci copaci au zis către smochin: Vino tu și domnește peste noi! 11. Dar și smochinul a răspuns Să-mi las eu oare dulceața mea și fructul meu cel bun și să mă duc să cârmuiesc copaci? 12. Apoi au zis copaci către vița de vie: Vino tu de domnește paste noi! 13. Și vița de vie a zis către ei: Cum să-mi las eu mustul meu care veselește pe Dumnezeu și pe oameni și să mă duc să cârmuiesc copaci? 14. În cele din urmă au zis toți copaci către un spin: Vino tu și domnește peste noi! 15. Iar spinul a zis către copaci: Dacă voi mă punеți cu adevărat împărat peste voi, atunci veniți și vă odihniți sub umbra mea; iar de nu, atunci va ieși foc din spini și va arde cedrii Libanului.”

Cuprinsul cărții

- 9:22-33 Dumnezeu a trimis un duh de învrajire intre Abimelec și oamenii din Sihem. Abimelec alungat din cetate.
- 9:41-44 Abimelec si-a împărțit oamenii în trei cete, pregătind o ambuscada.
- 9:45 După o zi de luptă, cetatea a căzut, locuitorii săi fiind uciși. Apoi cetatea a fost distrusa, peste dărâmăturile sale fiind presărata sare.
- 9:46-49 În apropiere era turnul Sihem, unde se afla templul zeului Berit. Oamenii din turn s-au ascuns într-o încăpere mare din templeru. Abimelec și oamenii săi au strâns ramuri din pădurea de pe Muntele Žalmon (Talmon), aprinzând cu ele un foc care a incendiat cetatea. Circa o mie de bărbați și femei au pierit.
- 9:50-57 la Tebez (Tebet), o femeie a aruncat o piatra de râșnita pe capul lui Abimelec. Fiind rănit grav, el l-a rugat pe unul din oamenii săi să-l ucidă.

Cuprinsul cărții

Tola și Iair (10:1-5)

- 10: 1-2 **Tola** (Isahar)

„După Abimelec s-a ridicat ca să izbăvească pe Israel Tola, fiul lui Pua, fiul lui Dodo, din seminția lui Isahar. Acesta trăia în Șamir, pe muntele lui Efraim. Și a fost el judecătorul lui Israel douăzeci și trei de ani și; murind, a fost îngropat în Șamir”

- **Iair** (Galaad), a domnit 22 de ani peste Israel.
- cei 32 de fii ai săi au stăpânit peste 32 de cetăți.

Cuprinsul cărții

Iefta (10:6-12:7)

10:6-18 Starea jalnica a Israelului

10:6-9 „fiii lui Israel L-au părăsit pe Domnul” → idolatrie.

- Filistenii și amonitii luptă împotriva evreilor de pe malul de răsărit al Iordanului.
- Amonitii au traversat Iordanul, luptând împotriva lui Iuda, Benjamin și Efraim - israeliții neputincioși (v. 6).

10:10-16 israeliții au strigat la Domnul; Dumnezeu a refuzat, la început, să dea ascultare cererii lor, apoi le-a ascultat strigatul.

10:17-18 armata lui Amon la Ghilead (Galaad), Israel s-a strâns la Mițpa.

Oamenii din Ghilead căutau un lider militar.

Transmiterea fără acordul autorului este ilegală.

Cuprinsul cărții

Israel aparăt de Iefta (11:1-28)

11:1-3 Iefta, galaaditul, un om viteaz, fiul unei prostituate. Întrucât a fost respins de frații săi, a plecat de acasă, ajungând în țara Tob (probabil în Siria), unde a devenit liderul unei bande de răzvrătiți.

11:4-11 Bătrânii din Galaad (Ghilead) l-au rugat pe Iefta să lupte împotriva amoniților, promițându-i că-l vor recunoaște de căpeneie.

11:12-28 Iefta trimite soli la regele fiilor lui Amon,

- Regele s-a plâns că Israel ar fi luat cu forță o parte din teritoriile sale. Israel a luat în stăpânire pământul regelui Sihon, înfrângându-i pe amoniți.

→ Iefta a început pregătirile de război.

Cuprinsul cărții

Jurământul lui Iefta (11:29-40): va consacra Domnului ce-i va ieși în cale, dacă se va întoarce acasă biruitor.

→ Domnul i-a dăruit izbânda asupra amonitilor, iar acasă l-a întâmpinat chiar fiica sa. Iefta a adus-o jertfă Domnului (v. 31)?

a. A omorât-o, aducând-o ca ardere de tot Domnului?

- jertfa umană nu era acceptată de Dumnezeu (Deut. 18:9-14).
- Numai animalele puteau fi sacrificeate, ființele omenești fiind dedicate (sau consacrata), iar apoi răscumpărate cu bani (Ex. 13:12, 13; Lev. 27:1-8).

b. Iefta și-a consacrat fiica, obligând-o să rămână fecioară în slujba lui Dumnezeu?

- Ideea unei perpetue feciorii este susținută de versetele 37-39.

Cuprinsul cărții

Iefta îi ucide pe efraimiți (12:1-7)

12:1-4 Efraim invidios pe Iefta pentru biruința sa. Iefta le-a amintit că apelase la ajutorul lor, dar ei n-au răspuns.

12:5-6 Iefta și galaaditii i-au atacat pe efraimiți, blocând posibilitatea de scăpare la vadurile Iordanului.

- Proba: să pronunțe cuvântul „șibolet”.
  - Iefta a ucis 42.000 de bărbați din Efraim la Iordan
- 12:7** Slujba de judecător a lui Iefta a durat șase ani, după care a murit și a fost îngropat în Galaad.
- Evrei 11:32-33 „*Și ce voi mai zice? Căci timpul nu-mi va ajunge, ca să vorbesc de Ghedeon, de Barac, de Samson, de Ieftae, de David, de Samuel și de prooroci, Care prin credință, au biruit împărații, au făcut dreptate, au dobândit făgăduințele, au astupat gurile leilor*”

Cuprinsul cărții

Ibțan, Elon și Abdon (12:8-15)

12:8-10 Ibțan a judecat Israelul timp de șapte ani.

- era din Betleem și ca avea treizeci de fii, căsătoriți cu femei din alte părți decât din clanul lor.

12:11-12 Elon (Zabulon).

- judecător zece ani, fiind îngropat la Aialon.

12:13-15 Abdon, fiul lui Hillel, din cetatea Piraton, (Efraim). El a judecat Israelul timp de opt ani.

- A avut patruzeci de fii și treizeci de nepoți.

Cuprinsul cărții

Samson (cap. 13-16)

13:1-3 „Din nou, fiii lui Israel au făcut ceea ce este rău în ochii Domnului”
(7x)

- filistenii i-au înrobit pe israeliți timp de 40 de ani.
- îngerul Domnului S-a arătat soției lui Manoe (Dan), anunțând-o că avea să nască un fiu.

13:4-7 Samson - nazireu din pântecele mamei sale

Numeri 6: „Vorbește fiilor lui Israel și zi către ei: Dacă bărbat sau femeie va hotărî să dea făgăduință de nazireu, ca să se afierosească nazireu Domnului, 3. Să se ferească de vin și de sicheră; oțet de vin și oțet de sicheră să nu bea și nimic din cele făcute din struguri să nu bea; niște struguri proaspeti sau uscați să nu mănânce. 4. În toate zilele, cât va fi nazireu, să nu mănânce, nici să bea vreo băutură făcută din struguri, de la sămbure până la pielită. 5. În toate zilele făgăduinței sale de nazireu să nu treacă brici pe capul său; până la împlinirea zilelor, câte a afierosit Domnului, este sfânt și trebuie să crească părul pe capul lui. 6. În toate zilele, pentru care s-a afierosit pe sine să fie nazireul Domnului, să nu se apropi de trup mort: 7. Când va muri tatăl său, sau mama sa, sau fratele său, sau sora sa, să nu se spurce prin atingerea de ei, pentru că afierosirea lui Dumnezeu este pe capul lui.

Transmiterea fără acordul autorului este ilegală.

Cuprinsul cărții

8. În toate zilele cât va fi nazireu, este sfântul Domnului. 9. De va muri însă cineva lângă el fără de veste și de năprasnă, și prin aceasta își va întina capul său de nazireu, să-și tundă capul său în ziua curățirii sale; 10. În ziua a șaptea să se tundă, iar în ziua a opta să aducă preotului două turturele sau doi pui de porumbel, la ușa cortului adunării, 11. Si preotul să aducă o pasare jertfă pentru păcat, iar pe cealaltă ardere de tot, și să-l curețe de spurcarea cea prin atingerea de trupul mort și să-i sfințească în ziua aceea capul lui. 12. Apoi să-și înceapă din nou zilele sale de nazireu, afierosite Domnului, și să aducă un berbec de un an jertfă de iertare, iar zilele dinainte sunt pierdute, pentru că nazireatul a fost întinat. 13. Iată legea cea pentru nazireu: când se vor împlini zilele lui de nazireu, să se aducă la ușa cortului adunării; 14. Să aducă darul său Domnului: un miel de un an, fără meteahnă, ardere de tot; o mioară de un an, fără meteahnă, jertfă pentru păcat, și un berbec de un an, fără meteahnă, jertfă de împăcare, 15. Si un paner cu azime de făină de grâu, frământate cu untdelemn, și cu turte nedospite, unse cu untdelemn, cu darul lor de pâine și cu turnarea lor. 16. Pe acestea le va înfățișa preotul înaintea Domnului, va săvârși jertfa lui pentru păcat și arderea de lot a lui. 17. Berbecul îl va aduce Domnului jertfă de împăcare cu panerul cel de azime; și va aduce preotul prinosul lui de pâine și turnarea lui.

Cuprinsul cărții

18. Si își va tunde nazireul la intrarea cortului adunării capul său de nazireu și va lua părul capului său de nazireu și-l va pune pe focul cel de sub jertfa de împăcare. 19. Apoi va lua preotul șoldul cel fierb al berbecului, o pâine nedospită și o turtă nedospită din paner și le va pune nazireului pe mâini, după ce acesta și-a tuns capul de nazireu, 20. Si să înalte preotul acestea, legănându-le înaintea Domnului. Această sfîntenie să fie a preotului pe lângă pieptul legănat și pe lângă șoldul înălțat. După aceasta nazireul poate să bea vin. 21. Iată rânduiala cea pentru nazireul care a dat făgăduință și jertfa ce trebuie să aducă el Domnului pentru nazireatul său, pe lângă ceea ce-i îngăduiesc mijloacele lui. După făgăduința sa, pe care o va da, aşa să facă, după cele legiuite pentru nazireatul său.”

- 13:15-18 Manoe s-a oferit să-i pregătească îngerului ceva de mâncare,
- Manoe a vrut să afle numele îngerului, acesta e minunat (Isaia 9:6).
- 13:19-23 Manoe a adus un ied jertfă Domnului. Îngerul S-a suit la cer în flacăra de pe altar.
- 13:24-25 nașterea lui Samson (omul soarelui).

Cuprinsul cărții

Ospățul dat de Samson și ghicitoarea (cap. 14).

14:1-4 insistența sa de a se căsători cu o femeie filisteiană.

- Tatăl său și mama sa au căutat să-l înduplece să nu facă acest pas, dar el n-a ascultat.

14:5-7 în drum spre Timna ucide leul de unul singur.

14:8-9 când Samson s-a întors a descoperit miere în cadavrul leului pe care-l omorâse.

- a mâncat din aceasta miere, dând și părintilor săi din ea. (Ca nazireu a calcat jurământului)

14:10-14 La Timna, Samson a spus o ghicitoare: „Din cel ce mănâncă a ieșit ce se mănâncă și din cel tare a ieșit dulceața”.

- Premiul: treizeci de haine de in.

14:15-18 soția lui Samson trădează răspunsul

14:19-20 Pentru ca să facă rost de haine, Samson a omorât treizeci de bărbați din Aschelon.

- În ziua a șaptea, când trebuia să aibă loc nunta, soția a fost dată prietenului său

Cuprinsul cărții

Represaliile lui Samson (cap. 15).

15:1-6 Samson s-a răzbunat pe socrul său, legând cozile a 300 de vulpi și dându-le foc. Distrug lanuri, vii și livezile de măslini. Filistenii îi ucid socrul și fiica sa.

15:7-13 Samson a ucis o mare multime de filisteni.

- s-a retras într-o peșteră la Etam (Iuda).
- iudeii s-au învoit să-l predea inamicului. Legat cu funii noi.

15:14-17 cu o falcă de măgar, a ucis o mie de filisteni → Ramat Lehi (înălțimile fălcii).

- falca de măgar era dintr-un animal mort (lucru necurat).
- o victorie supranaturală, pe care a dăruit-o Dumnezeu prin mijloace umile.

15:18-20 Samson cere apă - Dumnezeu a făcut izvor din „înălțimile Fălcii” - En Hacore, „Izvorul celui ce strigă”

- Samson a judecat Israelul timp de douăzeci de ani.

Cuprinsul cărții

Samson înselat de Dalila (cap. 16)

16:1-3 Samson interesat de o **prostituată** din Gaza

- filistenii vor să-l prindă; Samson rupe porțile cetății și le duce pe vârful dealului din fața Hebronului, la 64 km.

16:4-10 Samson s-a îndrăgostit de **Dalila**, o femeie filisteiană.

- filistenii i-au oferit o mare recompensă, dacă va dezvălui în ce constă secretul lui.
- stăruințele Dalilei de a-i se descoperi sursa puterii lui Samson → tăierea părului lui lung.

16:21-22 Filistenii i-au scos ochii și l-au întemnițat pe Samson în Gaza, unde a fost silit să învârtă la râșniță.

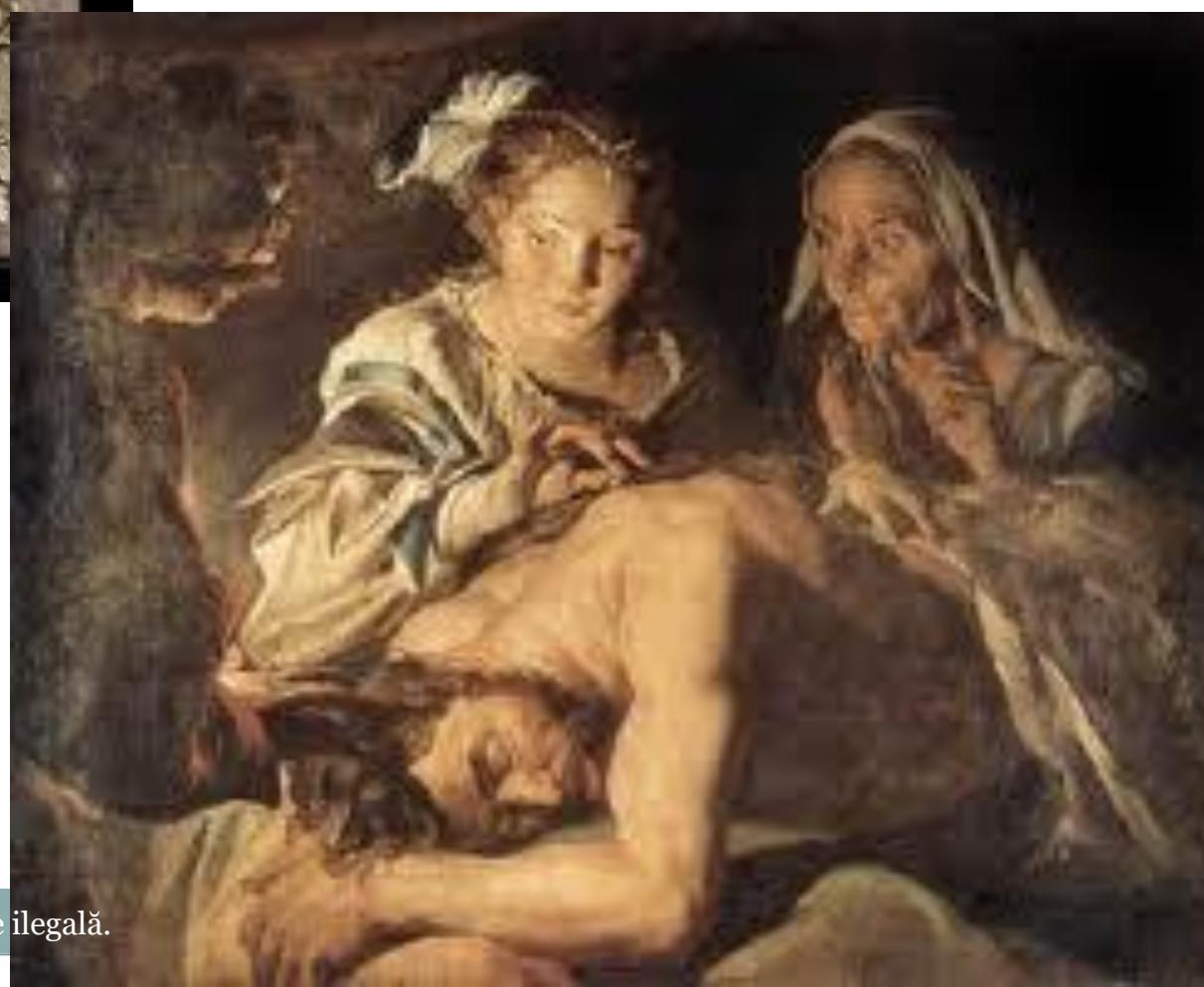

Cuprinsul cărții

16:23-31 filistenii au organizat o mare petrecere, aducând jertfe zeului lor Dagon

- îl scot pe Samson din temniță ca să-l afișeze ca motiv de laudă la ce a realizat zeul lor pentru ei.
- Samson distrugе clădirea, toți oamenii de acolo pierzându-si viața.
- Samson a omorât mai mulți la moartea sa decât în tot timpul vietii sale.
- Trupul lui Samson a fost dus în teritoriul tribului Dan, unde a fost îngropat de rudele sale.

este ilegală.

Cuprinsul cărții

Duhul Domnului lucra cu putere în viața lui.

Exemple:

- a ucis un leu cu mâinile sale, fără nici o armă (Jud. 14:6).
- a omorât 30 de filisteni cu o singura mâncă (14:19).
- a rupt legăturile cu care îl legaseră fedeleș oamenii din Iuda și a luat viața a o mie de filisteni cu o falcă de măgar (15:14-16).
- a reușit să scape dintr-o cursă pe care i-o întinseseră filistenii, a luat cu el porțile din Gaza (16:3).
- a scăpat de trei ori de uneltirile Dalilei - rupând cele șapte legături noi cu care fusese legat, rupând funiile noi, de parca ar fi fost niște fire de ată (16:6-14), dărâmă stâlpii clădirii în care filistenii se adunaseră să petreacă, ucigând mai mulți filisteni decât omorâse în tot timpul vietii sale (16:30).

Cuprinsul cărții

Slăbiciunile lui Samson:

- slăbiciune pentru femei (14:1-7).
- și-a nesocotit părinții (14:3).
- înșelăciune (14:9; 16:7, 11, 13b).
- a coalizat cu treizeci de filisteni, dușmani ai poporului lui Dumnezeu (14:11-13).
- mâniș și răzbunător (14:19b; 15:4, 5).
- înclinație spre cruzime (15:4, 5).
- s-a încurcat cu o prostituată (16:1, 2).
- i-a dezvăluit vrăjmașului secretul puterii sale ieșite din comun (16:17, 18).
- prea încrezător în forțele sale și chiar trufaș (16:20b).
- și-a încălcat jurământul de nazireat (14:9).

Partea a III-a: Decăderea religioasă, morală și politică (cap. 17-21)

- un rezumat al stării de decădere religioasă, morală și politică în care se cufundase Israelul în perioada judecătorilor.

A. Locul de cult din casa lui Mica (cap. 17)

17:1-4 Mica (Efraim) furase 1.100 de sicli de la mama sa; i-a returnat, banii folosiți pentru confecționarea a doi idoli.

17:5-6 Mica a pus idolii în casa dumnezeilor, alături de serafimi (dumnezeii casei).

- s-a decis să facă din familia sa o familie de preoți
- a confecționat un efod
- a consacrat pe unul dintre fii săi ca preot.
- întreaga procedura era contrară Legii lui Moise.

17:7-13 un levit care locuia la Betleem. Mica i-a oferit slujba de preot în familia sa.

Partea a III-a: Decăderea religioasă, morală și politică (cap. 17-21)

B. Mica și daniții (cap. 18)

18:1-6 membrii tribului Dan s-au hotărât să-și găsească teritorii suplimentare în care să locuiască.

- spioni în casa lui Mica, cer binecuvântarea levitului.

18:7-13 șase sute de daniți înarmați au pornit spre Laiș.

18:14-26 cei cinci bărbați din Dan confiscă efodul și idolii lui Mica. Levitul pleacă cu daniții.

18:27-31 daniții atacă pașnica cetate Laiș, schimbând numele cetății în Dan.

- Au așezat acolo chipul cioplit și l-au numit pe Ionatan, fiul lui Ghersom, și pe fiii acestuia ca preoți.
- cetatea Dan a devenit o cetate idolatră.

Partea a III-a: Decăderea religioasă, morală și politică (cap. 17-21)

C. Levitul și concubina sa în Ghebea (Beniamin) (cap. 19)

D. Războiul cu Beniamin (cap. 20-21)

20:1-14 Războinicii lui Israel, cu excepția lui Beniamin, s-au adunat la Mitpa, din dorința de a-l răzbuna pe levit.

20:15-48 Tribul Beniamin avea doar 26.700 de luptători, care trebuiau să țină piept la 400.000 de ostași din celelalte triburi (v. 15-17).

- În prima bătălie, Beniamin a ucis 22.000 de bărbați (v. 18-21).
- În a doua confruntare, au fost uciși 18.000 de bărbați din Israel (v. 22- 25).
- Israeliții cer intervenția divină. În a treia încăierare, Israeliții au recurs la strategia ambuscadei. I-au atras pe beniamiti afară din cetatea Ghebea, dându-i foc și apoi nimicind 25.000 de beniamiti.
- șase sute de supraviețuitori s-au refugiat în stanca Ramon timp de patru luni (v. 47).
- Dacă nu ar fi existat aceasta rămășiță, întreg tribul ar fi fost distrus cu desăvârșire.

Partea a III-a: Decăderea religioasă, morală și politică (cap. 17-21)

21:1-15 remușcare față de cvasi-anihilarea seminției Beniamin

- Israeliții atacă Iabeș Galaad, deoarece locuitorii acestei cetăți nu-i ajutaseră în războiul împotriva lui Beniamin.
- toți locuitorii cetății au fost uciși, cu excepția a 400 de fecioare tinere, care au fost dăruite bărbaților din Beniamin.

21:16-24 li s-a permis beniamitilor supraviețuitori să-și ia singuri neveste dintre tinerele care dansau la un praznic anual (probabil Sărbătoarea Corturilor) în Șilo.

21:25 Judecători se încheie cu tristul motto: „*În zilele acelea nu era rege în Israel; fiecare făcea ce era drept în ochii săi.*”

Locul unic al cărții Judecători în canon

- Judecători – o cronică a modalităților prin care Dumnezeu transformă slăbiciunea umană în tărie.

1 Cor. 1:27-29: „*Dar Dumnezeu a ales lucrurile nebune ale lumii, ca să-i facă de rușine pe înțelepți și Dumnezeu a ales lucrurile slabе ale lumii, ca să le facă de rușine pe cele tari. Si lucrurile josnice ale lumii și lucrurile care sunt disprețuite le-a ales Dumnezeu, precum și lucrurile care nu sunt, pentru ca să le desființeze pe cele ce sunt, pentru ca nimeni să nu se laude înaintea lui Dumnezeu.*”

Locul unic al cărții Judecători în Canon

- Ehud a fost un beniamit stângaci (3:12-30).
- Șamgar a ucis cu un toiag de boi 600 de inamici (3:31).
- Debora era judecătoare căutată de popor (4:1-5:31).
- 10.000 de soldați ai lui Barac înfrunta cele 900 de care de fier și tot poporul lui Sisera (4:10, 13).
- Iaela l-a ucis pe Sisera înfigând un țăruș în tâmpla acestuia (4:21), țăruș pe care l-a ținut cu mana stângă (5:26).
- Ghedeon a pornit la luptă împotriva inamicului cu o ostire pe care Domnul o redusese de la 32.000 de oameni la numai 300 (7:1-8).
- Armele neconvenționale folosite de ostașii lui Ghedeon constau în ulcioare de lut, făclii și trompete (7:16).
- Abimelec a fost doborât de o femeie care a prăvălit peste el o piatră de moară (9:53).
- numelui Tola = „vierme” (10:1).
- mama lui Samson era o femeie stearpa căreia nici măcar nu i se pomenește numele.
- Samson a omorât o mie de filisteni cu o falca de măgar (cap. 15)

Cartea Judecători în interpretare patristică

- Josephus, *Antichități* – oferă o cronologie a evenimentelor
- Clement Alexandrinul, *Stromate* – evidențiază superioritatea filosofiei ebraice asupra celei grecești
- Ideea principală: ciclul păcat-pedeapsă-eliberare (Tertulian, Sf. Ciprian, *Constituțiile Apostolice*, Sf. Ioan Casian).
- Sf. Ioan Casian, *Con vorbiri duhovnicești*: ambidextria lui Ehud = imaginea omului cu preocupări spirituale, precum monahii
- Metodiu de Olimp, *Banchetul (Despre castitate)* - despre discursul lui Iotam: copacii sunt sufletele care au nevoie de o lege care să le guverneze viața. Măslinul = eșecul Legii – spinul = învățătura Apostolilor ține la distanță pe cei nepoftiți

Cartea Judecători în interpretare patristică

Tipologii în Judecători

1. Debora

Ambrozie, *Despre văduve* – Debora este Biserica. Biruința asupra lui Sisera este biruința asupra diavolului. Debora – exemplu pentru femei

2. Ghedeon

Origen, *Omilia la Cartea Judecători* – I. roua = cuvântul lui Dumnezeu; lâna = Legea dată lui Israel // II. Roua = parusia și predicarea Evangheliei; pământul = lumea

Irineu, *Adv. Her.*, lâna = Israel, pământul = neamurile

Ambrozie, *De Spiritu Sanctu*, Ieronim, *Epistole*, Augustin: I. lâna = iudaismul înainte de Hristos: II. Lâna = harul împărțit neevreilor după Întrupare

Ambrozie și Sf. Efrem Sirul – aluzii la Botezul creștin

Cartea Judecători în interpretare patristică

3. Iefta (jurământul)

- sanctionat de Josephus, Philon, Ieronim
- Teodoret, Sf. Ambrozie apreciază fermitatea deciziei
- Sf. Ioan Hrisostom: ! Pericolul de a face jurăminte
- Prefigurarea martirajului (Origen, Com. la Ioan)

Fiica lui Iefta:

- despre feciorie: Ambrozie, Efrem Sirul, Ieronim, Metodiu de Olimp.
- Ieronim: exemplu de celibat pentru femei

Iefta – tip al lui Hristos: jertfa lui Iefta trebuie să trezească interesul pentru adevărata jertfă: Hristos (Isidor din Sevilla)

4. Samson

Clement Romanul – exemplu de celibat

Ambrozie: împotriva căsătoriei cu femei păgâne

- Lupta cu leul = Hristos în luptă cu moartea (Sf. Efrem Sirul, *Imnele despre Paradis*; Sf. Ambrozie, *Despre Duhul Sfânt*; Fer. Augustin, *Omilia*)
- Vulpile – învățăturile greșite (Origen, *Omilia la Cânt. Cânt.*)
- Samson în Gaza – Hristos biruie locuința și porțile morții (Augustin, *Omilia*)
- Dalila = sinagoga (Rabanus Maurus), carneia (Isidor din Sevilla), femeia avară (Sf. Chiril al Alexandriei, *Despre Sfânta Treime*; Sf. Vasile, *Ascetica*)
- (!) Ieronim și Augustin: Samson = Hristos; Dalila = Biserică

Transmiterea fără acordul autorului este ilegală.

Cartea Judecători în interpretare patristică

Interpretare hristologică:

- **roua** = sarcina Sf. Fec. Maria este de la Duhul Sfânt
- **victoria lui Ghedeon asupra madianiților** = biruința lui Hristos asupra morții
- **sacrificiul fecioarei lui Iefta** = consacrarea Sf. Fec. Maria și preînchipuire a jertfei lui Hristos
- **eroismul lui Samson** = biruința lui Hristos asupra dușmanilor
- **prizonieratul lui Samson** = prizonieratul sufletelor (Sf. Ioan al Crucii)
- **uciderea lui Eglon, biruința Iaelei și uciderea leului de Samson** = biruința asupra diavolului

BIBLIOGRAFIE

- Pr. Petre Semen, *Așteptând mântuirea*, Editura MMB, Iași, 2000.
- David Noel Freedman (ed.), *The Anchor Bible Dictionary*, (New York: Doubleday), 1997, 1992.
- Wigoder, Geoffrey (coord.), *Enciclopedia iudaismului*, traducere de Radu Lupan și George Weiner, Editura Hasefer, București, 2006.
- Douglas, J.D. (coord.), *Dicționar Biblic*, traducere de Liviu Pup și John Tipei, Editura Cartea Creștină, Oradea, 1995.
- A. A. Bolșacov Ghimpu, *Probleme de cronologie biblică veche*, GB 78/1974, pp. 652-671.
- Efrem, Sirul, *Tilcuirile santului părintelui nostru domnul Efrem Sirul la Pentateuh, Iosua, Judecători, Cărțile lui Samuel și ale Regilor*, vol. I, trad. din lb. siriacă de Isopescu, dr. Silvestru Octavian, Cernăuți, 1914, 556 p.
- Reu, Aurel, *Religia și etica Cărții Judecătorilor*, în, Almanahul revistei „Misionarul ortodox” 1940, pp. 35-64.
- Cundall, Arthur E. and Morris, Leon. *Judges & Ruth: An Introduction & Commentary*. Tyndale Old Testament Commentaries. Downers Grove: InterVarsity Press, 1968.
- Soggin, J. Alberto. *Judges: A Commentary*. Old Testament Library. Philadelphia: Westminster Press, 1981.

Cartea RUT

Curs anul I

Lect. dr. pr. Cătălin Vatamanu

I. Rut în canonul biblic

- Două cărți poartă numele unor femei: Estera și Rut
  - **Rut** – o neevreică ce s-a căsătorit cu un evreu (Boaz),
  - **Estera** – Tânără evreică ce s-a căsătorit cu un neevreu (Ahasveroș).
- ambele ocupă un loc important în istoria mântuirii:
  - **Rut** – salvarea genealogică în spița mesianică (David – Hristos),
  - **Estera** – salvarea poporului de la anihilarea fizică.

Matei 1, 5-6: „*Salmon a născut pe Boaz, din Rahav; Boaz a născut pe Obed, din Rut; Obed a născut pe Iesei; Iesei a născut pe David regele*”.

- **Boaz** = descendent al neevreicei Rahab (Rahab din Ierihon, Iosua 2).
- **Rahab** s-a căsătorit cu **Salmon** (Iuda) → **Boaz**.

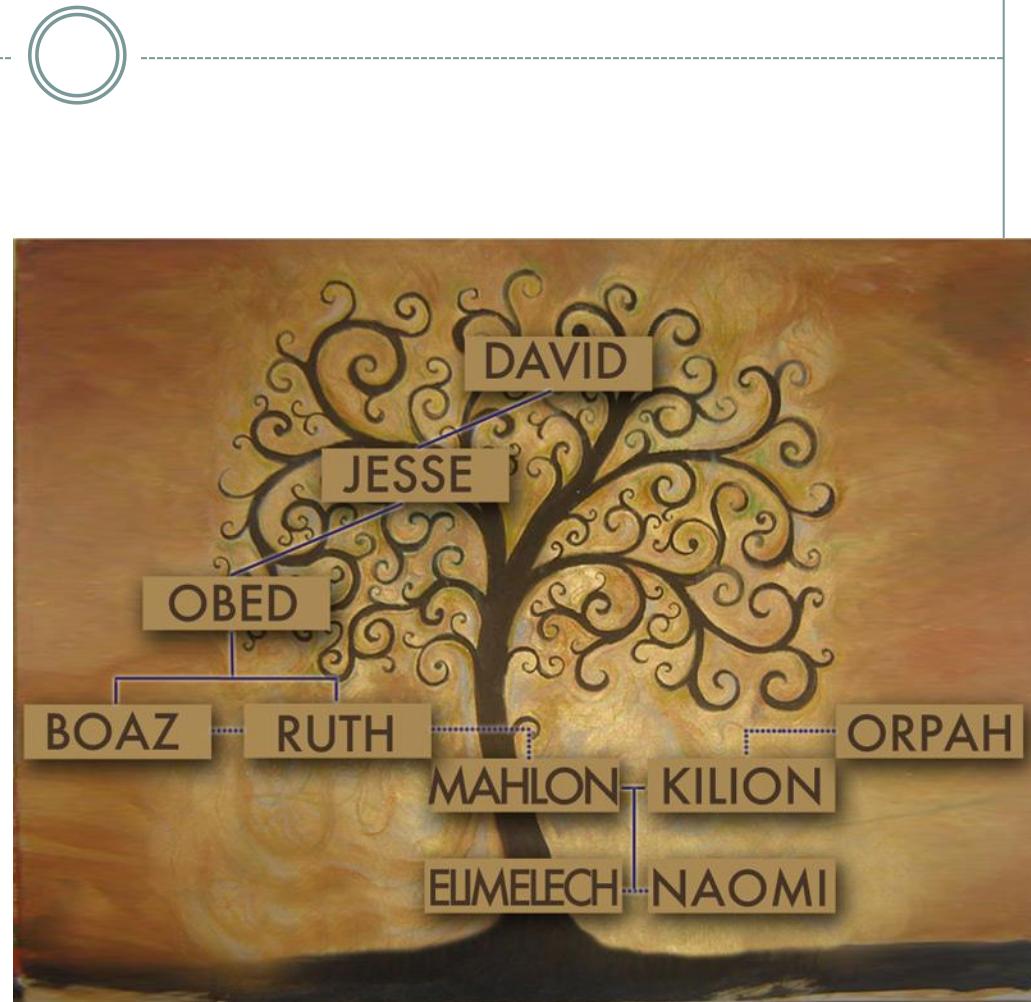
(Tradiția iudaică susține că Rahab din Ierihon s-a căsătorit cu Iosua, descendent din Iosif. S-a căsătorit de două ori?)

- Rut, neevreică, pătrunde în genealogia lui Hristos prin căsătoria cu Boaz.
- Rahab și Rut îintruchipează harul lui Dumnezeu.

II. Autorul cărții

- nicăieri în cuprinsul cărții nu este precizat autorul
- tradiția ebraică → **Samuel**
- Cartea se încheie cu menționarea numelui lui David → cartea a fost scrisă după ungerea lui David ca rege
- **Obiectiv:** prezentarea genealogiei nouului monarh?

III. Data scrierii

- Rut 1, 1: „*În zilele acelea, când cârmuiau în Israel judecătorii*”.
- Rut 4:17, 22 – apare numele lui David
- scrisă la puțin timp după ce Samuel l-a uns rege; în timpul domniei lui David (1004-965 î.Hs.)
- înainte de Solomon, succesorul lui David la tronul Israelului, deoarece autorul ar fi inclus numele lui Solomon în genealogie.
- autorul a fost un contemporan al lui David.

IV. Fondul și tema cărții

- Rut 1, 1: „*În zilele acelea, când cârmuiau în Israel judecătorii*” → evenimentele prezentate au avut loc în **timpul Judecătorilor**.
- **Personajul principal:** Rut, o Tânără neevreică.
- **Cuvintele cheie** ale cărții: *a răscumpără, ruda* (12x)
→ **Boaz** este ruda răscumpărătoare, care răscumpără pământul ce aparținuse cândva lui Elimelec → tip al lui **Hristos**.
→ **Rut** îintruchipează **Biserica**, mireasa lui Hristos, răscumpărată de Hristos prin har.

Cuprinsul cărții

Cuprinsul cărții:

- I. Locuirea în Moab (1:1-5)
- II. Întoarcerea la Betleem (1:6-22)
- III. Rut pe ogoarele lui Boaz (cap. 2)
- IV. Ruda răscumpărătoare a lui Rut (cap. 3)
- V. Răscumpărarea de către Boaz (4:1-12)
- VI. Genealogia regală a lui David (4:13-22)

Cuprinsul cărții

I. Locuirea în Moab (1:1-5)

- Timpul judecătorilor = declin moral → foamete.

1:1-2 o familie de evrei a părăsit **Betleemul** (*casa pâinii*) din Iuda din cauza foametei

- Părinții: **Elimelec** (*Dumnezeul meu este Rege*) și **Naomi** (*plăcuta mea*).
- Fiii: **Mahlon** (*bolnăvicios*) și **Chilion** (*tânjire*).

- Se stabilește la sud-est de Marea Moartă, în **Moab**.
- Elimelec nu trebuia sa părăsească Țara Promisă
- nu trebuia sa se stabilească în Moab.

Deut. 23, 3: „*Amonitul și Moabitul să nu intre în obștea Domnului; nici al zecelea neam al lor în veci să nu intre în obștea Domnului*”

- și-a condus familia din țara celor vii într-un loc al morții și nerodniciei (nici Mahlon, nici Chilion nu au avut copii).

Transmiterea fără acordul autorului este ilegală.

Cuprinsul cărții

Moabiții

- popor semit (după Biblie, descind din Moab, fiul lui Lot)

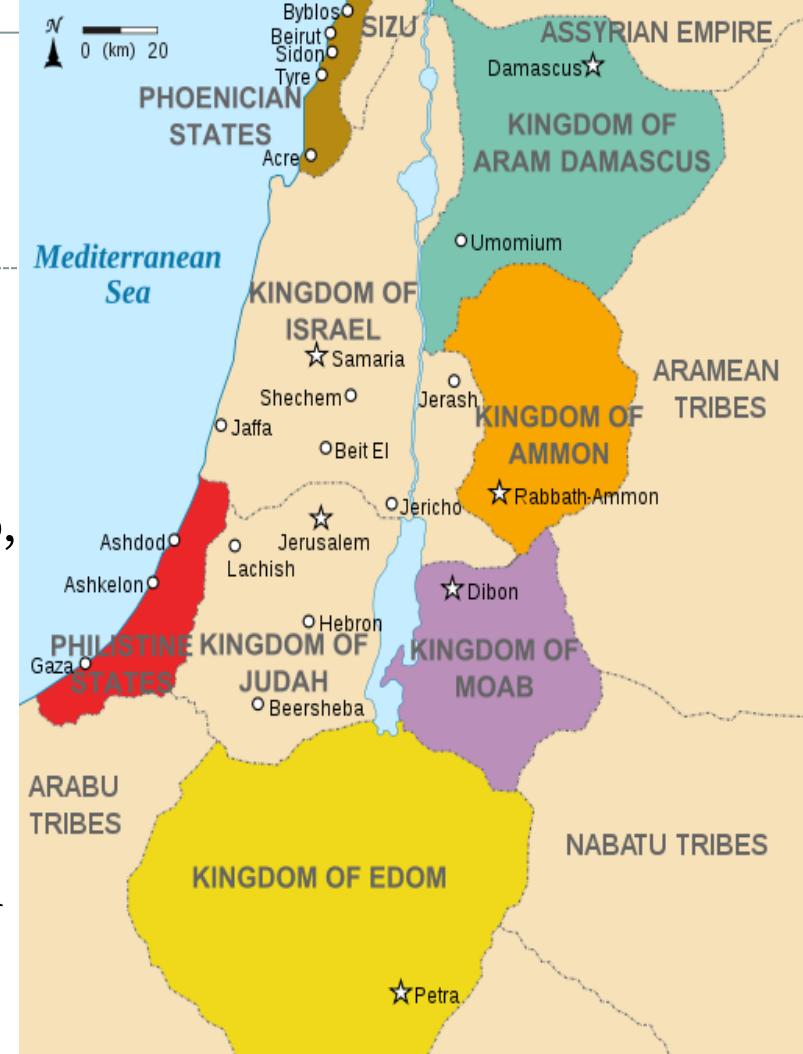
- au ocupat ținutul din SE Canaanului.
- războaie cu evreii. Regele David contra moabiților în apropiere de Marea Moartă.

Moabiții au fost obligați să trimită tribut anual la Ierusalim.

- După scindarea statului Israel (930 î.Hr.), moabiții își redobândesc independența.

Mai târziu (sec. VIII) au fost supuși Asiriei.

- Zeitatea lor supremă: Kemoș (Num. 21, 29; Ier. 48, 4).

Cuprinsul cărții

1:3-5 Elimelec moare; fiile lui și-au luat neveste moabite:

- **Mahlon** s-a căsătorit cu **Rut**, iar **Chilion** s-a căsătorit cu **Orpa**.
- israeliții nu aveau voie să se încuscrească cu moabiții

Ezra 9, 1-2: „*După isprăvirea acestora, au venit la mine căpeteniile și au zis: "Poporul lui Israel și preoții și leviții nu s-au deosebit de popoarele cele de alt neam și de urâciunile lor, adică de Canaanei, Hetei, Ferezei, Iebusei, Amoniți, Moabiți, Egipteni și Amorei. Pentru că au luat pe fările acelora soții pentru ei și pentru feciorii lor și s-a amestecat sămânța cea sfântă cu popoarele cele de alt neam, ba încă mâna celor mai însemnați și mai de frunte a fost cea dintâi în această nelegiuire".*”

Neemia 13, 23-25: „*Tot atunci am văzut eu Iudei, luându-și femei așdodiene, amonite și moabite. Jumătate din copiii lor vorbeau limba așdodiană și nu știau să vorbească evreiește; nu știau decât limba unuia sau altuia din acele popoare.*”

- După 10 ani, Mahlon și Chilion au murit. Naomi rămâne cu două surori moabite, Orpa și Rut.

Cuprinsul cărții

II. Întoarcerea la Betleem (1:6-22)

1:6-15 Naomi vrea să revină în Iuda

- își îndeamnă cele două nurori să se ducă înapoi în Moab
- Orpa a revenit în familia ei.

➤ **Naomi** – o văduva încrăpată, fără moștenirea soțului.

➤ **Orpa** – pleacă, alegând calea cea mai comodă și mai facilă.

➤ **Rut** – văduvă, a optat în favoarea unei vieți noi alături de Naomi

• multă trudă și săracie, amândouă trebuiau să se întrețină singure.

• **1:16-17** atașamentul lui Rut față de Naomi:

„Nu mă sili să te părăsesc și să mă duc de la tine; căci unde te vei duce tu, acolo voi merge și eu și unde vei trăi tu, voi trăi și eu; poporul tău va fi poporul meu și Dumnezeul tău va fi Dumnezeul meu; Unde vei muri tu, voi muri și eu și voi fi îngropată acolo. Orice-mi va face Domnul, numai moartea mă va despărți de tine!”

- **1:18-22** Naomi și Rut vin în Betleem la începutul seceratului orzului,
- Naomi (Plăcută) își schimbă numele: Mara (Amărăciune)

Cuprinsul cărții

III. Rut pe ogoarele lui Boaz (cap. 2)

2:1-3 israeliții trebuiau să lase roade ale câmpului pentru cei nevoiași, străini, orfani și văduve (Lev. 19:9; 23:22; Deut. 24:19).

- **Rut** ajunge pe ogorul lui Boaz („el e tărie”), o rudă bogată a soțului ei decedat.

2:4-12 Boaz îi permite lui Rut să strângă spice

- „*Domnul să-ți răsplătească ce ai făcut și plata să-ți fie deplină din partea Domnului, Dumnezeului lui Israel, sub ale cărui aripi ai venit să te adăpostești!*”

2:13-16 Rut poate lua masa cu lucrătorii; aceștia lasă în urmă mai multe spice.

2:18-23 Naomi a încurajat-o pe Rut să culeagă spice de pe ogorul lui Boaz.

Cuprinsul cărții

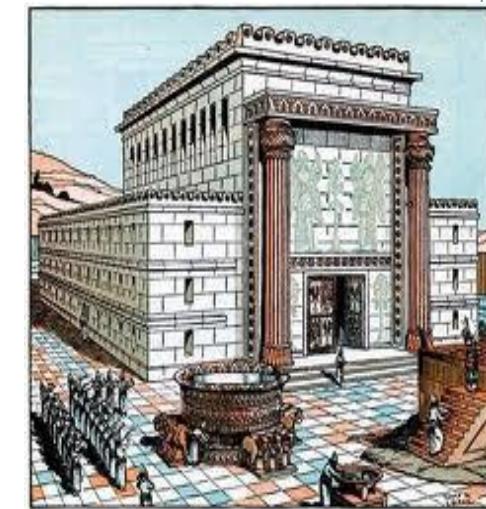

Boaz:

- *Josephus*: Boaz a trăit în timpul lui Eli.
- Era fiul prostituatei Rahab și al lui Salmon
- Talmud – Boaz a fost un judecător (respectă Legea cu strictețe)
- Era mult mai în vîrstă decât Rut (cca 80-40)
- Boaz – stâlpul din stânga de la intrarea în Tempiu (dr. Iachin)

Boaz tip al lui Hristos:

- om foarte bogat
- compasiune pentru străin
- știa totul despre Rut, înainte să o fi cunoscut
- i-a împlinit lui Rut toate dorințele
- i-a acordat protecție și prosperitate în viitor.

Cuprinsul cărții

IV. Ruda răscumpărătoare a lui Rut (cap. 3)

3:1-5 Naomi o sfătuiește pe Rut să îi ceară lui Boaz protecția și căsnicia levirată.

3:6-7 Rut se aşază la picioarele lui Boaz, sub un colț al păturii sale.

3:8-11 Boaz a descoperit-o pe Rut la picioarele sale

→ a binecuvântat-o

→ îi cere să o răscumpere.

Răscumpărarea: Lev. 25, 23-28

Cuprinsul cărții

Deut. 25:5-10: „*De vor trăi frații împreună și unul din ei va muri, fără să aibă fiu, femeia celui mort să nu se mărite în altă parte după străin, ci cumnatul ei să intre la ea, să și-o ia soție și să trăiască cu ea. Întâiul născut pe care-l va naște ea să poarte numele fratelui lui cel mort, pentru ca numele acestuia să nu se steargă din Israel. Iar dacă el nu va voi să ia pe cumnata sa, aceasta să se ducă la poarta cetății, înaintea bătrânilor și să zică: Cumnatul meu nu vrea să păstreze numele fratelui său în Israel, nevrând să se căsătorească cu mine. Iar bătrâniii cetății lui să-l cheme și să-l sfătuiască și, dacă el se va ridica și va zice: Nu vreau s-o iau! Atunci cumnata lui să se ducă la el acolo, în fața bătrânilor, să-i dezlege sandaua din piciorul lui, să-l scuipe în obraz și să zică: Așa se cuvine omului care nu vrea să zidească fratelui său casă în Israel. Și casa acestuia se va numi în Israel casa desculțului.*”

- Legea leviratului: lăsarea de moștenitori, perpetuarea numelui familiei, împiedicând înstrăinarea pământului acelei familii.
- Boaz era rudă cu Elimelec, el era eligibil.

3:12-13 impediment juridic: Exista un alt om cu un grad de rudenie mai apropiat decât al sau, care era îndreptățit să exercite dreptul de a se casatori cu Rut înaintea sa. Trebuia să renunțe sau să vândă dreptul de proprietate.

Cuprinsul cărții

V. Răscumpărarea de către Boaz (4:1-12)

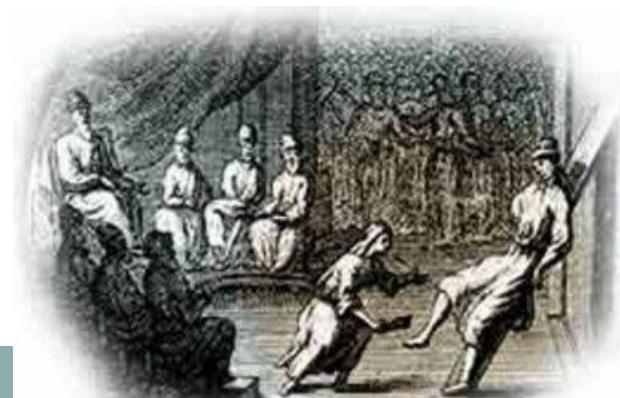
4.1-6 la poarta cetății, Boaz își întâlnește ruda

- Boaz s-a adresat celor zece bătrâni, spunându-le povestea lui Naomi și Rut.
- i-a dat rudei șansa de a răscumpăra terenul ce aparținea lui Elimelec
- Aceasta rudă este considerată de mulți ca fiind o întruchipare a Legii. Legea nu putea răscumpăra deoarece era prea slabă (Rom. 8, 3).

4:7-8 tranzacția (halița) se confirma prin scoaterea din picior a sandalei și înmânarea ei femeii

- Boaz putea acum să se însoare cu Rut.

4:9-12 Boaz a anunțat că va cumpăra proprietatea lui Elimelec și o va lua în căsătorie pe moabita Rut.

Cuprinsul cărții

VI. Genealogia lui David (4:13-22)

4:13-16 Boaz s-a căsătorit cu Rut; se naște **Obed** (*slujitor*).

- Naomi se îngrijește de copil.

4:17-22 Obed este strămoșul lui Iesei, tatăl lui David.

- scurtă genealogie a lui David din care se va naște Iisus Hristos:
„Iată acum spița neamului lui Fares: lui Fares i s-a născut Esron: Lui Esron i s-a născut Aram; lui Aram i s-a născut Aminadab; Lui Aminadab i s-a născut Naason; lui Naason i s-a născut Salmon; Lui Salmon. i s-a născut Booz; lui Booz i s-a născut Obed; lui Obed i s-a născut Iesei; Lui Iesei i s-a născut David”. (= Mt. 1).

- Aceasta genealogie nu se vrea a fi completă.
- unele nume sunt intenționat omise din genealogiile biblice.

Interpretarea patristică a cărții Rut

Cartea Rut a fost puțin interpretată de Sfinții Părinți. Iosif Flaviu, *Antichități iudaice*, V, Origen, Sf. Ioan Hrisostom, Sf. Efrem Sirul, Teofilact al Bulgariei Ipolit al Romei (sec. III)

Rut 2, 9.14: „E vremea prânzului; vino de mănâncă pâine și-ți moaie bucătura în oțet”. – Înmuierea pâinii este Botezul. Slugile sunt Apostolii, care administrează Botezul neamurilor însetate spiritual.”

Teodoret de Cir, *Întrebări la Octateuh*, convertirea moabitencei Rut; semnificația hristologică a cărții

BIBLIOGRAFIE

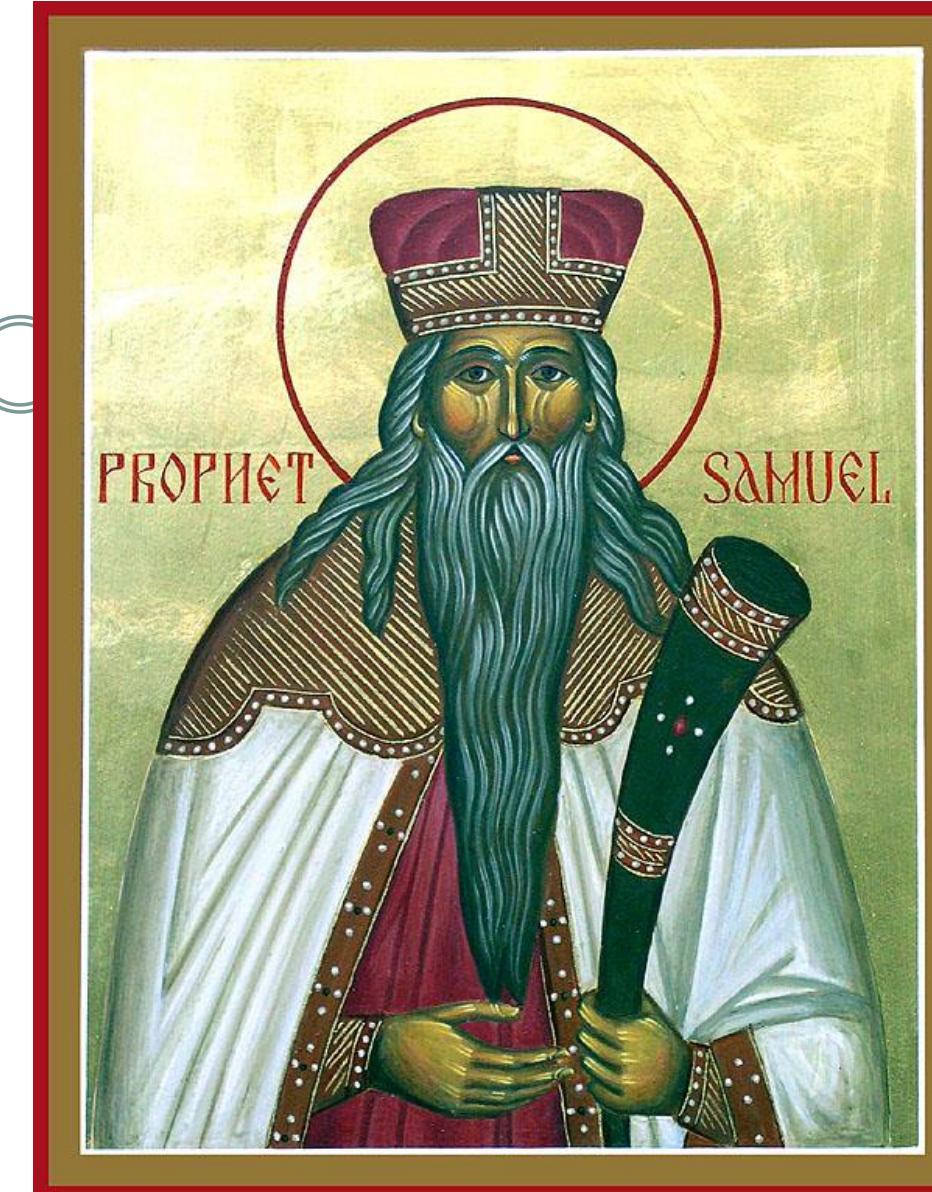

- Pr. Petre Semen, *Așteptând mântuirea*, Editura MMB, Iași, 2000.
- David Noel Freedman (ed.), *The Anchor Bible Dictionary*, (New York: Doubleday), 1997, 1992.
- Wigoder, Geoffrey (coord.), *Enciclopedia iudaismului*, traducere de Radu Lupan și George Weiner, Editura Hasefer, București, 2006.
- Douglas, J.D. (coord.), *Dicționar Biblic*, traducere de Liviu Pup și John Tipei, Editura Cartea Creștină, Oradea, 1995.
- Pr. Teodor Burcuș, *Cartea Rut*, în MA, an XIX (1974), nr. 1-3, p. 77-80.
- Pr. Prof. Dr. Nicolae Neaga, *Personalități feminine în epoca Vechiului Testament*, în MA, an IV, nr. 9-10, 1959, pp. 658-691;
- Pr. lect. A. Izvoranu, *Aspecte etimologice ale Cărții Rut*, MO 12/1999, pp. 67-71
- Diac. Dr. Cătălin Vatamanu, „*Un bărbat și-a luat femeie...*” (*Deut 22,13*). *Semnificații teologice ale metaforei femeii ca proprietate*, în Pr. prof. dr. Viorel Sava, Pr. lect. dr. Ilie Melniciuc-Puică (coord.), *Familia în societatea contemporană*, Colecția Episteme, Editura Doxologia, Iași, 2011, pp. 475-496.

Cărțile 1-2 SAMUEL

Lect. dr. pr.
Cătălin Vatamanu
2021

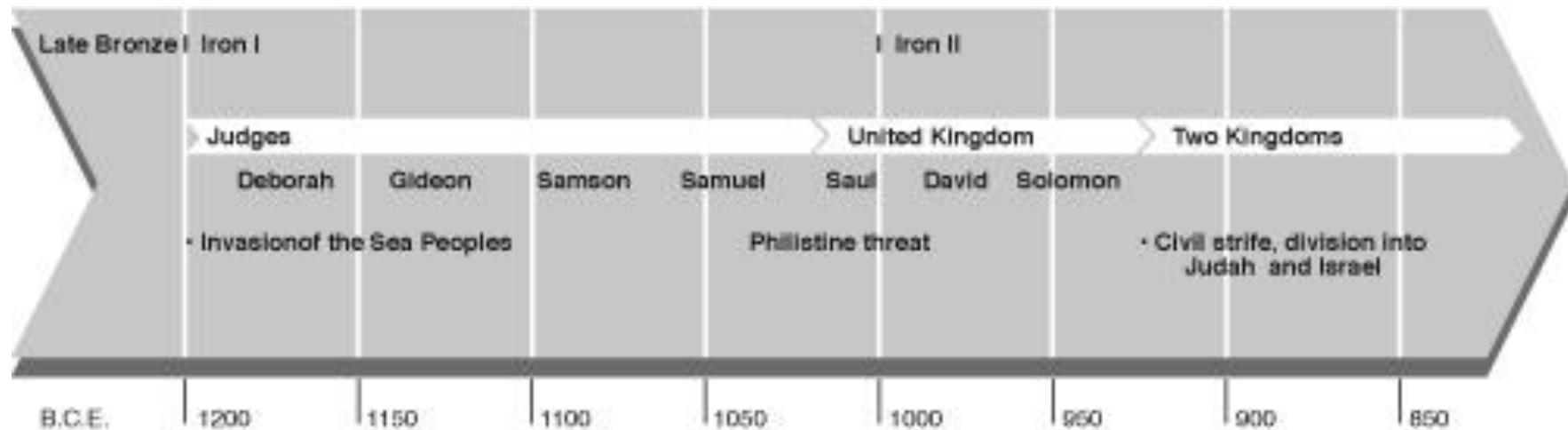

Locul în Canon

- trei cărți duble: 1-2 Samuel, 1-2 Regi și 1-2 Cronici.
- cca 500 de ani (cca 1100-586 î.Hs.)
- 1-2 Samuel – puncte de legătura între Judecători și epoca monarhică.

1-2 Samuel în contextul teologiei deuteronomiste

- Martin Noth (1943): „Istoria Deuteronomistă” (*Dtr*) redactată sub influența teologiei din *Deut*.
  - *Dtr*. își propune să reinterpreze istoria din punctul de vedere al predicii Deuteronomului.
  - istoria regalității din 1-4 Rg. nu constituie o istorie obiectivă, ci una interpretată prin perspectiva *Dtr*.
  - 1-2 Sam. sunt departe de a fi cronici de curte; relatările sunt impregnate de reflecții teologice.
  - Regii sunt calificați ca buni sau răi în funcție de atașamentul lor arătat față de Tora.
  - interesul diferit față de perioadele istorice: istoria lui David ocupă cea mai mare parte din relatări.

1-2 Samuel în contextul teologiei deuteronomiste

Profetii joacă un rol principal în evaluarea istoriei:

- **Gad** îl convinge pe David să fugă de Saul (1 Rg. 22:5); îi anunță pedeapsa divină din cauza recensământului (2 Rg. 24:10-19)
- **Natan** vestește continuitatea dinastiei davidice (2 Rg. 7:1-17); îl mustră pe David (2 Rg. 12:1-15) și apoi îi anunță iertarea (12:24-25)
- **Ahia** din Șilo anunță desprinderea Israelului de sub dinastia davidică (3 Rg. 11:26-40); apoi tot el anunță căderea lui Ieroboam I (3 Rg. 14:1-18)
- **Iehu** anunță uciderea regelui Baeșa din Israel (3 Rg. 16)
- **Ilie și Elisei** (3 Rg. 17–4 Rg. 13)
- **Miheia** fiul lui Imla împotriva lui Iosafat (3 Rgi. 22:5-28)
- **Iona** prezice victoriile lui Ieroboam II (4 Rg. 14:25)
- **Isaia** în timpul asediului Ierusalimului (4 Rg. 19–20)
- căderea Israelului înțeleasă ca fiind cauzată de **neascultarea profetilor de către popor** (4 Rg. 17:13-23)
- profetii **anunță distrugerea Ierusalimului** 4 Rg. 21:10-15, 4 Rg. 24:2-3.

Numele cărților

În originalul evreiesc, 1-2 Samuel = **o singură carte**.

- multe modificări, atât cu privire la nume, cât și la formă.
- Fericitului **Ieronim** și **Eusebiu**: inițial 1-2 Samuel = o singură carte.
- **traducătorii alexandrini** au tradus textul original pe două suluri: I și II Regi.
- traducerile ulterioare au păstrat această divizare, inclusiv Bibliile ebraice.

Scopul cărții: fondarea dinastiei lui David

- 2 Samuel: 40 de ani de domnie ai împăratului David.

Data scrierii cărților

- **perioada istorică:** de la sfârșitul epocii judecătorilor până în ultimii ani de domnie ai regelui David:
  - 1 Sam. acoperă perioada dintre nașterea lui Samuel (1100 î.Hs.) și moartea regelui Saul (1010 î.Hs.)
  - 2 Sam. acoperă perioada de la moartea lui Saul (1010 î.Hs.) până la moartea lui David (970 î.Hs.)
- personalitatea predominantă a lui Samuel → o contribuție majoră la instaurarea regalității în Israel. El i-a uns și investit pe Saul și David.

Data scrierii: imposibil de precizat

- referiri la „Israel” și „Iuda” - cartea a fost compusă în mod cert după anul 931 î.Hr., data scindării regatului.
- înainte de robia asiriană (722 î.Hs.), nici o amintire.

După 930, dar înainte de 722 î.Hr.

Autorul cărților

Autorul acestor cărți este necunoscut

- autorul nu este străin de evenimentele petrecute la curtea regală
- detalii → autorul a fost martor al evenimentelor sau a redactat textul nu mult după acelea
- *Baba Bathra* 146: **Samuel** autor.
- Samuel nu poate fi singurul autor: el moare înainte de urcarea efectivă pe tron a regelui David.

I Rg. 25, 1: „Samuel a murit”. **Samuel** a scris cap. 1-24.

I Cronici 29, 29: „*Faptele lui David, cele dintâi și cele de pe urmă, sunt scrise în însemnările lui Samuel văzătorul și în însemnările lui Natan proorocul și în însemnările lui Gad văzătorul..*”.

- autorul a utilizat însemnările profetilor Samuel, Natan și Gad: I Cronici 29:29 și I Sam. 10:25.
- a trăit și după schisma națională din 931

→ **Unitatea cărții**

Transmisarea fară acordul autorului este ilegală.

Samuel

*Moscheea profetului Samuel
în Ierusalim*

◀ *Mormântul profetului
Samuel în Ierusalim*

Data scrierii

Data scrierii: imposibil de precizat

- referiri la „Israel” și „Iuda” - cartea a fost compusă în mod cert după anul 931 î.Hr., data scindării regatului.
- înainte de robia asiriană (722 î.Hs.).

După 930, dar înainte de 722 î.Hr.

Cuprinsul cărților

- **1 Samuel:** prolog, cap. 1-7, pregătirea tronului lui David (cap. 8-31).
- **2 Samuel:** fondarea și întărirea tronului lui David (cap. 1- 20); epilog (cap. 21-24).

Julius Wellhausen și Leonhard Rost: trei redactări în 1-2 Samuel:

- **1 Sam. 1-15:** o istorie despre Eli, Samuel și Saul
- **1 Sam. 16 - 2 Sam. 8:** istoria accederii lui David la tron
- **2 Sam. 9-20:** istoria succesiunii la tron a lui David

La aceste complexe mari se adaugă unele relatări minore, precum istoria chivotului sfânt (1 Sam. 4-6; 2 Sam. 6) sau adaosurile la istoria lui David (2 Sam. 21-24).

Cuprinsul cărților: 1 Samuel

Cap. 1-7: personalitatea arhiereului **Samuel**

- nașterea minunată și chemarea profetică
  - I Sam 2: rugăciunea Anei – II Sam. 22/Psalm 17 - Oda 3 în „Cântările lui Moise” (în anexa Psalmului)
  - educație aleasă, în compania lui Eli și a fiilor săi
- Chemarea lui Samuel
- înlăturarea din arhierie a arhiereului Eli și a fiilor săi
- Samuel reușește să consolideze unitatea națională și religioasă a israeliților.
- israeliții aduc pe câmpul de luptă chivotul Legii – sunt înfrânți de filisteni
- Filistenii capturează chivotul sfânt.
- filistenii se tem; invazii de rozătoare, epidemii și cutremur care le răstoarnă pe idolul lor (Dagon) → trimit chivotul înapoi israeliților.
- israeliții se întorc la Dumnezeu.
- Samuel l-a înlocuit pe arhiereul Eli (cap. 7,15-17).
- Samuel a înălțat altare în Rama, Betel și Ghilgal.
- fiii săi au nemulțumit poporul; israeliții au găsit un pretext ca să ceară instituirea regimului monarhic, asemenea popoarelor vecine.

Gerbrand van den Eeckhout, cca 1665
Ana îl aduce pe Samuel preotului Eli

Cuprinsul cărților: 1 Samuel

- Samuel, înaintat în vîrstă, cedează dorinței poporului și-l investește pe **Saul** ca rege.
- Învestirea publică a lui Saul (1 Sam. 10, 17-27).
- Samuel se retrage din viața publică; rămâne mijlocitor pentru poporul său.
- Samuel urmărește cu atenție activitatea nouui monarh și intervine prompt când acesta este neascultător și aroganț.

Domnia lui Saul (cca 1049-1007 î.Hs.).

- neînțelegerea cu Samuel.
- Saul dorește să ia decizii de unul singur
- Samuel îl avertizează că își va pierde domnia (cap. 15).
- Saul cade în depresie

Cuprinsul cărților: 1 Samuel

David, fiul lui Iesei, din Betleemul lui Iuda - ales și uns rege.

- Duhul se retrage de la Saul; în momentele de criză regele devinea violent.
- David la curte, cântă la harpă.
- David - victorios din confruntarea cu Goliat.
- Saul a încercat să-l ucidă pe David prin mâna filistenilor. Îi promite mâna fetei sale Micol în schimbul uciderii a o sută de filisteni.
- David devine ginerele regelui și prieten cu Ionatan, fiul lui Saul.
- David este silit să fugă în sud ca un răufăcător, în Rama, apoi la preotul Abimelec, în Nob.
- nu vrea să-l ucidă pe rege
- David este nevoit să se angajeze ca mercenar la filisteni.
- Filistenii invadază iarăși teritoriile israeliților.
- Saul se dedă practicilor necromantice (Deut. 18, 11) → vrăjitoarea din Endor
- Saul își va găsi moartea împreună cu fiul său Ionatan (I Sam. 31).

Salvator Rosa, 1668

*Apariția duhului lui
Samuel către Saul*

Cuprinsul cărților: 2 Samuel

Cap. 1-20: Domnia lui David.

- consolidarea tronului davidic, după investirea oficială în cetatea Hebron.
- Inițial, doar Iuda și Simeon l-au recunoscut pe David ca rege
- celelalte 10 triburi au rămas credincioase casei lui Saul, reprezentate de fiul său, Isboșet.
- Isboșet moare, David este proclamat rege de către toate semințiile lui Israel.
- David este recunoscut rege de întreaga națiune → David nu este usurpator. Dumnezeu i-a dat tronul.

Domnia lui David - 40 de ani

- cucerirea teritoriilor
- înființarea unui regat puternic cu capitala la Ierusalim.
- Ierusalimul va deveni centrul spiritual al națiunii
- David aduce chivotul sfânt în Ierusalim („Casa Domnului”?//cort?); orașul – capitală; organizează cultul divin cu un fast fără precedent.

Cuprinsul cărților: 2 Samuel

- adulterul său cu Batșeba, femeia lui Urie Heteul,
- Dumnezeu îl mustră prin profetul Natan.
- iertare, ca urmare a pocăinței sincere, dar nu-l absolvă de pedeapsă.
- II Rg. 12,10-12: David a fost pedepsit pentru păcatul său.
- Revolta lui Abesalom degenerază în război civil, Abesalom moare
- David aduce jertfă de împăcare în aria lui Arauna Iebuseul. Acest loc este cumpărat de rege pentru a înălța pe el templul Domnului.

Autoritatea istorică a cărților

- dovedită prin fidelitatea cu care sunt descrise persoanele și evenimentele (ex. Saul, David și alții)
  - tradiția iudaică și cea creștină atestă autoritatea divină a cărții
  - Autorul folosește aceleași izvoare de care se folosește și autorul cărților Cronici → perfectă concordanță în locurile unde istorisesc aceleași fapte.
- Confirmată de alte cărți ale Vechiului și Noului Testament: Ps 77, 66-70; Is. 29; Mt. 12, 3-4; Fp. 7, 46.

Mântuitorul atribuie autoritate de Lege cărților lui Samuel

Mt. 12, 3-4 // 1 Rg 21, 6 (Hristos-farisei):

„Oare n-ați citit ce a făcut David când a flămânzit, el și cei ce erau cu el? Cum a intrat în casa lui Dumnezeu și a mâncat pâinile punerii-înainte, care nu-i erau îngăduite lui să le mănânce, nici celor ce erau cu el, ci numai preoților?”

Autoritatea istorică a cărților

Evr. 1, 5; // 2 Rg 7, 14:

- „Căci căruia dintre îngeri i-a zis Dumnezeu vreodată: "Fiul Meu ești Tu, Eu astăzi Te-am născut"; și iarăși: "Eu Îi voi fi Lui Tată și El Îmi va fi Mie Fiu"?"
- „Eu voi fi aceluia tată, iar el Îmi va fi fiu; de va greși, îl voi pedepsi Eu cu toagul bărbaților și cu loviturile fiilor oamenilor.”

Sfânta Fecioară reproduce idei din cântarea Anei (Lc. 1, 52 // 1 Rg. 2, 7)

- „Coborât-a pe cei puternici de pe tronuri și a înălțat pe cei smeriți”
- „Domnul sărăceaște pe om și tot El îl îmbogățește; El smerește și El înaltează. El ridică pe cel sărac din pulbere și din gunoi pe cel lipsit, punându-i în rând cu cei puternici și dându-le scaunul măririi, căci ale Domnului sunt temeliile pământului și El întemeiază lumea pe ele.”

Ieremia face aluzie la cărțile 1 și 2 Regi (Ier. 23, 5 // 2 Rg. 7, 12).

- „Iată vin zile, zice Domnul, când voi ridica lui David Odraslă dreaptă și va ajunge rege și va domni cu înțelepciune; va face judecată și dreptate pe pământ.”
- „Iată Domnul îți vestește că-ți va întări casa, iar când se vor împlini zilele tale și vei răposa cu părinții tăi, atunci voi ridica după tine pe urmașul tău, care va răsări din coapsele tale și voi întări stăpânirea sa.”

Note istorico-critice

a) Textul ebraic este foarte alterat

- Critica atribuie mai multă autoritate textului Septuagintei (Codicele Vatican) decât textului original.

b) „Contradicțiile”

- lect. dr. Alexandru MIHĂILĂ, *Cine l-a ucis pe Goliat? Redeschiderea unui dosar*, în Lumina, 10 sept. 2009
- 1 Rg 10, 1 (Samuel îl unește rege pe Saul) și 1 Rg 12, 12 (Saul este ales drept rege prin sorti) și 1 Rg 11,15 (Saul este proclamat rege în Ghilgal de popor)
- 1 Rg 17, 54 (Israel - stăpân peste Ierusalim în timpul lui Saul) și 2 Rg 5, 7 (David ajunge rege după ce cucerește Sionul)

c) David organizează aparatul administrativ (2 Rg 8, 16-18 și 2 Rg 20, 23-26);

d) 2 Rg 24, 1-9: granițele statului israelit din timpul lui David; țara avea cea mai mare întindere.

Idei teologice

Ideea regalității în Israel

- **regele lui Israel** = vasalul lui Dumnezeu (I Sam. 12, 14-15, 24-25).
- **Saul** înlăturat pentru că a ascultat mai mult de voia poporului decât de legea divină (I Sam. 15,1-11).
- **David** este tipul regelui ideal în Israel, profetul Natan îl asigură de permanentizarea dinastiei sale (II Sam. 7,8-16).
- Regele David
  - garantul prin excelенță al păstrării legămantului sinaitic.
  - dintre urmașii săi se va naște **Mesia**.

Evrei 1, 5; II Samuel 7, 14: „Căruiă dintre îngeri i-a zis Domnul: «Fiul Meu ești Tu, Eu astăzi te-am născut» și iarăși: «Eu voi fi lui tată, și El îmi va fi Fiu»”.

Matei 12, 3-4, Hristos a citat din I Sam. 12, 6: „Oare n-ați citit ce a făcut David când a intrat în casa Domnului și a mâncat pâinile punerii înainte care nu se cuveneau lui să le mănânce, nici celor ce erau cu el, ci numai preoților?”

Idei teologice

- **2 Rg. 7:12-16:** „Iată Domnul îți vestește că-ți va întări casa, iar când se vor împlini zilele tale și vei răposa cu părinții tăi, atunci voi ridica după tine pe urmașul tău, care va răsădi din coapsele tale și voi întări stăpânirea sa. Acela va zidi casă numelui Meu și Eu voi întări scaunul domniei lui în veci. Eu voi fi aceluia tată, iar el Îmi va fi fiu; de va greși, îl voi pedepsi Eu cu toagul bărbaților și cu loviturile fiilor oamenilor. Dar mila Mea nu o voi lua de la el cum am luat-o de la Saul, pe care l-am lepădat înaintea feței tale. Casa ta va fi neclintită, regatul tău va rămâne veșnic înaintea ta și tronul tău va sta în veci”.
- „casă” - templu // „casă” - dinastie.
- David își propusese să ridice „casă” lui Dumnezeu, însă Dumnezeu îi vestește prin Natan că El îi va ridica de fapt lui David „casă”.

Idei teologice

- Dumnezeu garantează o casă neclintită, un regat și un tron veșnic (v. 16).
- dinastia davidică a dispărut în 587
- speranța în **restabilirea dinastiei davidice** (Ioiachin, Zorobabel)

► **NT** arată împlinirea ei în persoana Mântuitorului.

Lc. 1:32-33: „*Acesta va fi mare și Fiul Celui Preaînalt se va cheme și Domnul Dumnezeu Îi va da Lui tronul lui David, părintele Său. Și va împărăți peste casa lui Iacob în veci și împărăția Lui nu va avea sfârșit.*”.

Fapte 2:30-31: „*Deci el, fiind prooroc și știind că Dumnezeu îl S-a jurat cu jurământ să așeze pe tronu-i din rodul coapselor lui, Mai înainte să văzând, a vorbit despre învierea lui Hristos: că n-a fost lăsat în iad sufletul Lui și nici trupul Lui n-a văzut putreziciunea.*”

- asemenea lui Solomon, Hristos = Fiul al lui Dumnezeu (cf. 2 Rg. 7:14); Hristos = fiu al lui David (cf. 2 Rg. 7:12); Hristos = împărat veșnic (cf. 2 Rg. 7:13.16); zidirea templului (cf. 2 Reg. 7:13); și Hristos zidește un templu (Mt. 26:61 || Mc. 14:58), după interpretarea ioaneică prin **învierea trupului Său** (Ioan 2:19- 22).

Idei teologice

Mesianismul Vechiului Testament: Mesia (măšīah)

1Reg.2:10: „El [Iahve] va da tărie regilor noștri și fruntea Unsului Său [mešiho] o va înălța”.

2:6.8: „Domnul omoară și învie; El coboară la locuința morților și iarăși scoate. [...] Pașii sfinților Săi El îi păzește, iar nelegiuinții vor pieri întru întuneric căci omul nu prin putere este tare”.

Istoria chivotului (1 Rg. 4–6; 2 Rg. 6)

- Silo (Efraim), mutat apoi de David în Ierusalim
- chivotul devine simbolul uniunii dintre cele două entități politice, Israel și Iuda.
- teoria că David a folosit inițial chiar templul canaanit din Ierusalim pentru depozitarea chivotului (cf. „casa Domnului” în 2 Rg. 12:20, și nu „cort” ca în 2 Rg. 6:17).

Profetii mesianice în cărțile lui Samuel

1) Cântarea Anei (1 Rg. 2, 1-10)

- imn religios rostit în fața altarului.

v. 10 „*Domnul din înălțimea cerului va tuna peste vrăjmașii Săi, El va judeca marginile pământului, drept fiind, El va da tărie regilor noștri și fruntea Unsului Său o va înălța.*”

- Dumnezeu îi răsplătește pe cei drepti și îi pedepsește pe păcătoși.
- „marginile pământului” = toate popoarele pământului - expresie mesianică (Ps. 2; 7, 2).
- „Cornul”, fruntea = simbolul puterii.

→ Sfântul Vasile: cornul este simbol împrumutat de la rinocer, animal de neînvins.

- „Uns”, evreiește „mashiah” (grecește χριστός, de la χρίζω „a unge”)Erau unși:
  - ❖ patriarhii în sensul că ei erau regii și preoții familiei lor
  - ❖ preoții (Lev. 4, 5), arhiereii (Lv 4, 5).
  - ❖ regii (1 Par. 16, 23), de către preoți sau profeti
    - Miruirea = semn al bucuriei și al stimei
    - Hristos a fost uns cu mir de către o femeie din Betania (Mt. 26, 7).
    - ungerea este simbol al Duhului Sfânt (2 Pt. 1, 21-22).
    - „Unsul” = Mesia (Dan. 9, 24).

Profetii mesianice în cărțile lui Samuel

2) Împărăția veșnică (2 Rg. 7, 12-16).

- Ideea mesianică ia un avânt deosebit în timpul regelui psalmist David.

„Iată Domnul îți vestește că-ți va întări casa, iar când se vor împlini zilele tale și vei răposa cu părinții tăi, atunci voi ridica după tine pe urmașul tău, care va răsări din coapsele tale și voi întări stăpânirea sa. Acela va zidi casă numelui Meu și Eu voi întări scaunul domniei lui în veci. Eu voi fi aceluia tată, iar el îmi va fi fiu; de va greși, îl voi pedepsi Eu cu toiaugul bărbătailor și cu loviturile fiilor oamenilor, Dar mila Mea nu o voi lua de la el cum am luat-o de la Saul, pe care l-am lepădat înaintea feței tale. Casa ta va fi neclintită, regatul tău va rămâne veșnic înaintea ta și tronul tău va sta în veci”.

- „A plini zilele” = a-ți trăi viața
- „A dormi împreună cu părinții” ideea de nemurire
- Raportul rege-Dumnezeu // tată-copil
- „Toiaugul” și „loviturile”
- Accentul pe „veșnicie”.

Lc. 1, 32-33: „Acesta va fi mare și Fiul Celui Preaînalț se va chema și Domnul Dumnezeu îi va da Lui tronul lui David, părintele Său. și va împărăți peste casa lui Iacov în veci și împărăția Lui nu va avea sfârșit”

- „casa lui Hristos” = Biserica (Evr. 3, 6).
- Transmiterea fără acordul autorului este ilegală

Profetii mesianice în cărțile lui Samuel

3) Legământul veșnic (2 Rg. 23, 5)

„Nu este aşa oare, casa mea la Dumnezeu? Căci legământ veşnic a încheiat El cu mine, Aşezământ pe veci şi neschimbat, Şi El face să răsară toată voia şi nădejdea mea!”

- Legământul încheiat cu David e veșnic.
- împărăția sa va dăinui în veci (Luca 1, 42-43)
- regele Mesia este descendant, înrudit trupeşte cu David = Hristos

BIBLIOGRAFIE

- Pr. Petre Semen, *Așteptând mântuirea*, Editura MMB, Iași, 2000.
- David Noel Freedman (ed.), *The Anchor Bible Dictionary*, (New York: Doubleday), 1992.
- Wigoder, Geoffrey (coord.), *Enciclopedia iudaismului*, traducere de Radu Lupan și George Weiner, Editura Hasefer, București, 2006.
- Douglas, J.D. (coord.), *Dicționar Biblic*, traducere de Liviu Pup și John Tipei, Cartea Creștină, Oradea, 1995.
- A. A. Bolșacov Ghimpu, *Probleme de cronologie biblică veche*, GB 78/1974, pp. 652-671.
- Efrem, Sirul, *Tilcuirile santului părintelui nostru domnul Efrem Sirul la Pentateuh, Iosua, Judecători, Cărțile lui Samuel și ale Regilor*, vol. I, trad. din lb. siriacă de Isopescu, dr. Silvestru Octavian, Cernăuți, 1914, 556 p.
- Herbert Donner: *Geschichte des Volkes Israel und seiner Nachbarn in Grundzügen 1-2*, (ATD 4/1-2), Göttingen, 1995
- Drd. Cătălin Vatamanu, *Instruirea Tânărului israelit spre a deveni slujitor al lui Dumnezeu*, în revista „Studii Teologice”, seria a III-a, anul III (2007), nr. 4, pp. 155-181.
- Drd. Cătălin Vatamanu, *Legitimitatea filiației divine a regilor davidici*, în revista „Studii Teologice”, seria a III-a, anul V (2009), nr. 2, pp. 105-121.

BIBLIOGRAFIE

- Pr. Teodor Baba, *Profetul-judecător Samuel*, în Teologia, an IX (2005), nr. 4, pp. 36-42
- Prof. dr. Nicolae Cotoș, *Un episod trist din istoria sacră a Vechiului Testament: Tragicul sfârșit al generalului Abner*, în MMS, an XXXIII (1957), nr. 3-4, pp. 242-250
- Prof. dr. Nicolae Cotoș, *David aduce chivotul legământului la Ierusalim și se gândește să clădească Domnului Tempiu (II Samuel VI-VII)*, în MMS, an XXXIV (1958), nr. 7-8, pp. 555-563
- Walter Dietrich, *A fost Samuel profet?*, în RT, an XVII (2007), nr. 1, pp. 92-105
- Pr. prof. Petre Semen, *Antilogii scripturistice vechitestamentare*, în AB, an VIII (1997), nr. 7-9, pp. 40-49
- lect. dr. Alexandru Mihăilă, *Cine l-a ucis pe Goliat? Redeschiderea unui dosar*, în Lumina, 10 sept. 2009

Cărțile 1-2 REGI

**anul I Pastorală
2021**

Transmiterea fără acordul autorului este ilegală.

Denumirea cărților

- textul ebraic (*Sefer Melachim*) – o carte
- Septuaginta (*Tων Βασιλέων*)
- Vulgata (*Libri Regum*)

LXX și Vulgata: III și IV Regi.

- cărți cu **conținut istoric**: informații privind istoria lui Israel (sec. X-VI î.Hr.)
- în contextul literaturii deuteronomiste: 1-2 Regi transmit un important **mesaj teologic** privind raportarea monarhiei la principiile Torei
  - un regat stabil și unit condus de un rege puternic, dar care începe să se năruie din cauza unor **regi nevrednici**
  - conducătorul politic este apreciat de autor în funcție de **loialitatea sa față de Dumnezeu**
  - succesul militar și bunăstarea poporului sunt în dependență de credințioșia întregii comunități față de **legământul sinaitic**
- **în canonul ebraic acestea sunt considerate profetice**

Transmiterea fără acordul autorului este ilegală.

Denumirea cărților

1-2 Regi sunt o continuarea logică a cărților **1-2 Samuel**

Diferențe:

- 1-2 Regi amintește izvoarele consultate, ceea ce autorul cărților 1-2 Sam. nu face.
- 1-2 Regi determină exact timpul evenimentelor.
- autorul 1-2 Sam. își exprimă adeseori părerea personală în legătură cu unele persoane și cu unele evenimente, pe când autorul cărților 1-2 Regi se mulțumește cu simpla înregistrare a evenimentelor.
- limba cărților 1-2 Regi nu este aşa de curată ca limba cărților 1-2 Samuel.

Unitatea cărților

1-2 Regi: o lucrare unitară.

- unitate în tratarea subiectului;
- aceeași schemă în descrierea domniilor
- Autorul s-a folosit de **izvoare**: Analele lui Solomon (1 Rg. 11, 41), analele regilor lui Iuda și Israel (2 Rg. 14, 19.29; 15, 23; 16, 5.14), însemnările profetilor (1 Rg. 17).
- Întemeierea dinastiei davidice și zidirea templului se sfârșesc logic și istoric cu năruirea dinastiei davidice și cu arderea templului
- unitatea limbii
- deosebirile de stil, puține și neînsemnante, sunt atribuite izvoarelor consultate de autori.

Timpul și autorul

- 1-2 Regi: peste patru secole din istoria celor două regate (Iuda și Israel)

Prezintă evenimente istorice fundamentale:

- ❖ căderea Samariei (722 î.Hr.)
- ❖ căderea Ierusalimului (587 î.Hr.)

Timpul compunerii cărților

- nu se cunoaște, dar se poate deduce din II Regi 25, 27-30 (eliberarea din închisoare a regelui Ioiachin, în anul 36 al captivității babiloniene - 561 î.Hs.)
- timpul robiei babilonice.
- autorul n-a trăit eliberarea poporului din robie de către Cirus (539-537 î.Hs.)

Autorul scrierii

- tradiția iudaică: **profetul Ieremia**.

Argumente:

- implicarea sa majoră în evenimentele istorice premergătoare catastrofei din 587
- nu se face nici o referire la Ieremia
- idei asemănătoare cu unele texte din carte profetului
- Ultimele capitole ale ambelor cărți sunt aproape identice literal (2 Rg. 24 – 25 // Ier. 52, 1-54)

Cuprinsul cărților

Cărțile Regilor (22+25) se împart în trei secțiuni:

- **secțiunea I (I Regi 1-11)**
- **secțiunea a II-a (I Regi 12 - II Regi 17)**
- **secțiunea a III-a (II Regi 18-25)**

Secțiunea I (I Rg. 1-11): Istoria regelui Solomon

- Cap. 1–2: sfârșitul istoriei lui David; încoronarea lui Solomon
- Cap. 3: înțelepciunea lui Solomon
- Cap. 4: lista dregătorilor lui Solomon
- Cap. 5–8: construirea Templului și a palatului regal
- Cap. 9–11: comerțul și relațiile internaționale în vremea lui Solomon

Cuprinsul cărților

Secțiunea a II-a (I Regi 12 - II Regi 17):

Istoria regatelor separate Israel și Iuda (931-722 î.Hr.)

- Cap. 12: separarea regatului: Ieroboam 1 și Roboam
- Cap. 17–19; 21 – 2 Rg. 1: profetul Ilie din Tișbi (Tezviteanul); chemarea lui Elisei

4 Regi

- Cap. 1: regele Ahazia
- Cap. 2–9; 13: profetul Elisei (cap. 2: ridicarea lui Ilie la cer)
- Cap. 9–10: revoluția lui Iehu
- Cap. 17: cucerirea Samariei de către regele asirian Sargon II (722/721 î.Hr.)

Secțiunea a III-a (II Regi 18-25): istoria regatului Iuda (722-587 î.Hr.)

- Cap. 18–20 = Is. 36–39; regele Iezechia și profetul Isaia: asediul Ierusalimului de către regele asirian Sanherib (701 î.Hr.)
- Cap. 20–23: reforma regelui Iosia (622 î.Hr.)
- Cap. 24: prima cucerire a Ierusalimului și deportarea regelui Ioiachin (597 î.Hr.)
- Cap. 25 = Ier. 52; a II-a cucerire a Ierusalimului (587 î.Hr.) → exilul babilonian (587-539 î.Hr.)
- guvernatorul Godolia

2. Istoria monarhiei

Regatul unificat

Dinastia beniaminită

- Saul (cca 1049-1007 î.Hs.)
- Ișbaal (Ișboșet) (1007-1005)

Dinastia iudaică (continuare în regatul lui Iuda)

- David (1007-1005, în Iuda; 1005-967, peste Regatul Israel)
- Solomon (971-931)

2. Istoria monarhiei

Regatul Iuda

- Roboam 931-910
- Abia 910-908
- Asa 908-868
- Iosafat 868-851
- Ioram 851-845
- Ahazia 845
- Atalia 845-840
- Ioas 840-801
- Amația 801-773
- Azaria / Uzia 773-735
- Iotam 757-742 (coregent)
- Ahaz 742-726/5
- Iezechia 725-697
- Manase 696-642
- Amon 641-640
- Iosia 640-609
- Ioahaz 609
- Ioiachim 608-598
- Ioiachin / Iehonia 598/7
- Sedechia 597-**587**

2. Istoria monarhiei

Regatul Israel

Dinastia efraimită

- Ieroboam I 926-907
- Nadab 907-906

Dinastia isaharită

- Baeșa 906-883
- Ela 883-882
- Zimri 882

Dinastia omridă

- Omri 882-871
- Ahab 871-852
- Ahazia 852-851
- Ioram 851-845

Dinastia lui Iehu

- Iehu 845-818
- Ioahaz 818-802
- Ioaș 802-787
- Ieroboam II 787-747
- Zaharia 747
- Șalum 747/6

Dinastia lui Menahem

- Menahem 747/6-737
- Pecahia 737-735
- Pecah 735-732
- Oseea 732-724/3

2. Istoria monarhiei

Israel și Iuda (I Rg. 12)

- Dezbinarea regatului unit este cauzată de **Roboam (S)**
- Bătrânii din Sichem îl sfătuiesc pe Roboam să reducă din taxe
- separarea nordului (10 triburi). Dinastie davidice nu îi rămân decât dealurile din Iudeea și Ierusalimul.

1 Rg. 14: faraonul Șișac/Şesonq → campanie împotriva Palestinei. **1 Rg. 14:25-26:** faraonul a jefuit Templul.

- **Ieroboam (N)** ridică două sanctuare în sud (Betel) și nord (Dan).
- cultul vițelor de aur; precedent pentru cultul idolatru în Israel

Dinastia isaharită (**Baeșa** 906-883; **Ela** 883-882; **Zimri** 882)

2. Istoria monarhiei

Dinastia omridă

Omri (882-871) preia puterea profitând de asasinarea regelui

- perioadă de înflorire în Regatul din nord.
- mută capitala de la Tirța în Samaria (880)

Ahab (871-852), fiul lui Omri

- legături cu fenicienii, se căsătorește cu Izabela, fiica regelui Tirului, Eșbaal.
- Ahab ridică un templu în Sichem dedicat lui Baal (cu supranumele Baal Berit = „Baal al Legământului”).
- curențul monolatru reprezentat de **Ilie și de Elisei**.
- Ilie își desfășoară activitatea și în Fenicia (Sarepta)
- relațiile dintre Israel și Iuda sunt prietenești. Fiul regelui iudeu Iosafat se căsătorește cu Atalia, fiica lui Ahab.

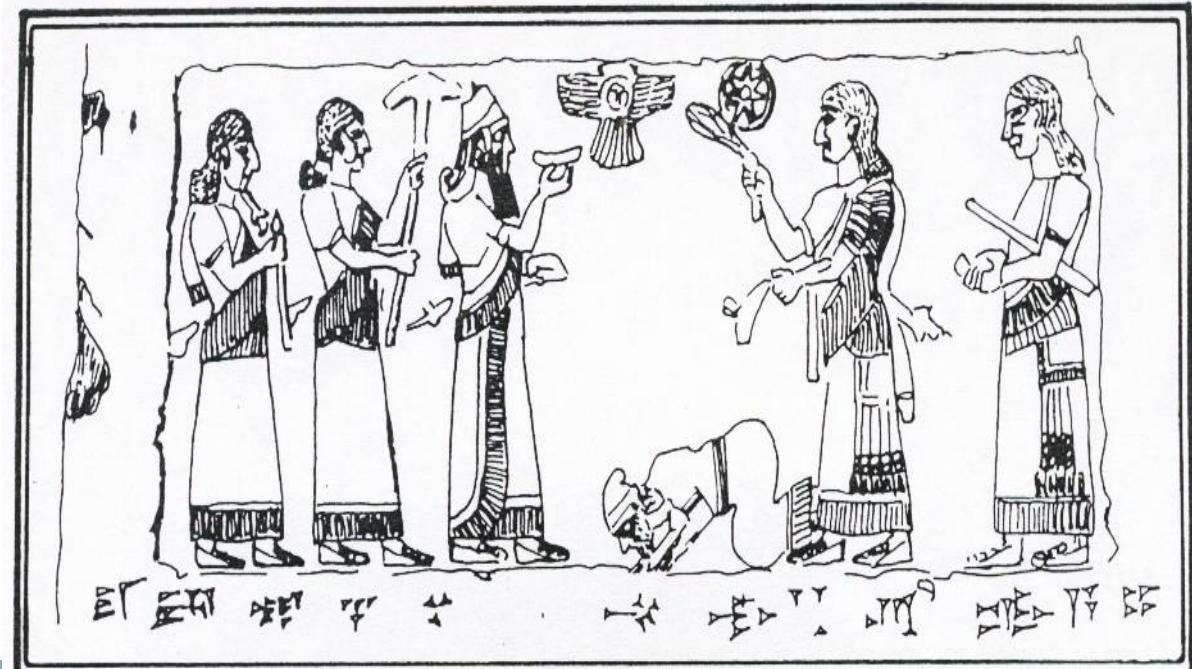
2. Istoria monarhiei

Iehu (845-818), sprijinit de mișcarea monolatră iahvistă pune capăt dinastiei omride

- ucide pe regele Israelului, pe cel al Iudei și pe Izabela.
- distrugе templul lui Baal.
- supunerea lui Iehu față de regele asirian Salmanasar III.

- *Iehu prosternându-se lui Salmanasar III* ►
- singura reprezentare păstrată a unui rege israelit.

2. Istoria monarhiei

Ieroboam II (787-747)

- cel mai mare rege israelit, cu domnia cea mai lungă;
- Israel ajunge la maximum de expansiune teritorială
- profetii Osea și Amos
- Sigiliu descoperit la Meghiddo: „*Apartinând lui Šema, slujitorul lui Ieroboam*”.

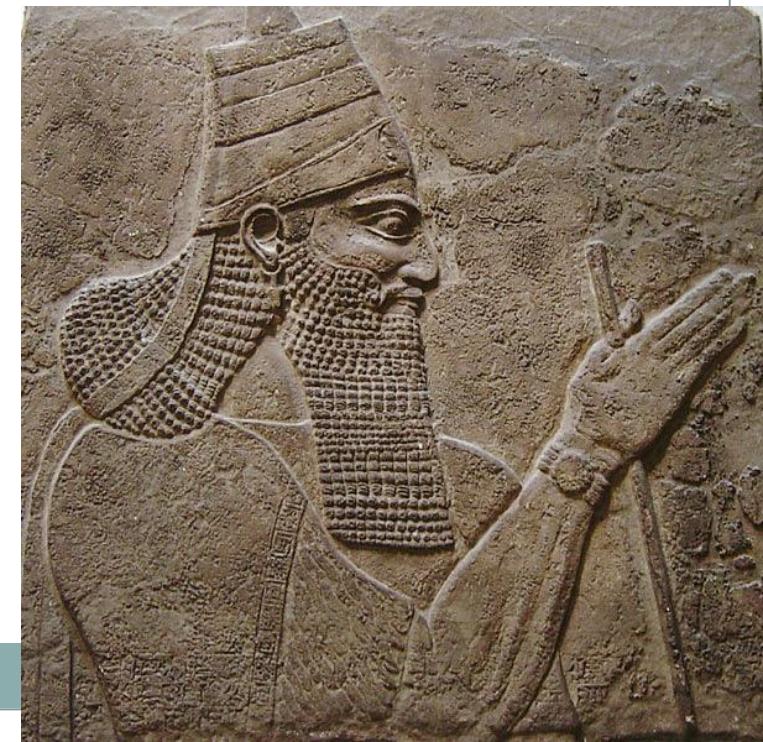

2. Istoria monarhiei

Menahem (747-737), usurpator, va inaugura a cincea și ultima dinastie israelită

- tribut foarte greu, taxă oamenilor bogăți (2 Rg. 15:19-20).
- Tiglatfalasar (Tiglatpileser) III (745-727)

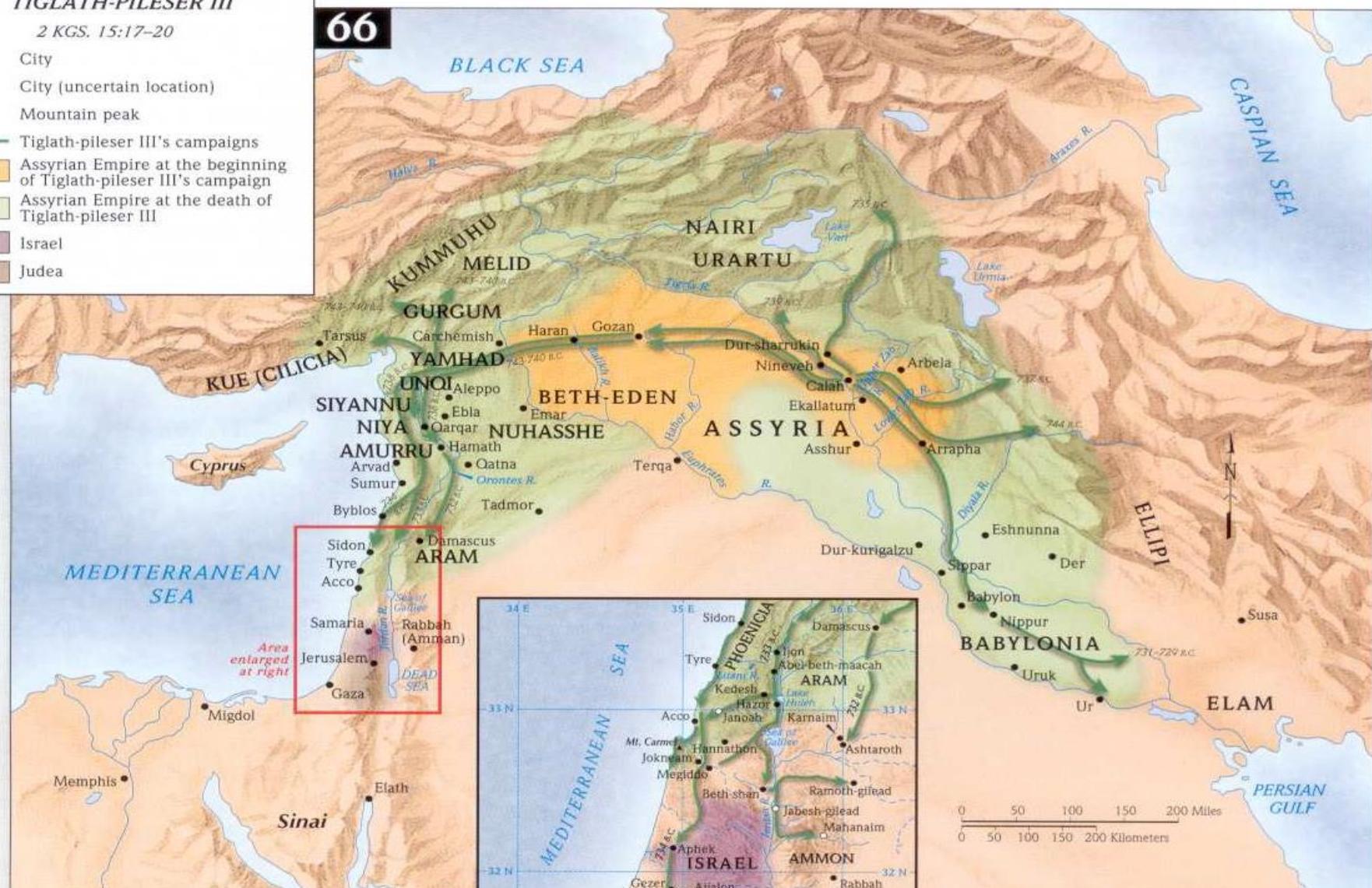

THE ASSYRIAN EMPIRE UNDER
TIGLATH-PILESER III

2 KGS. 15:17-20

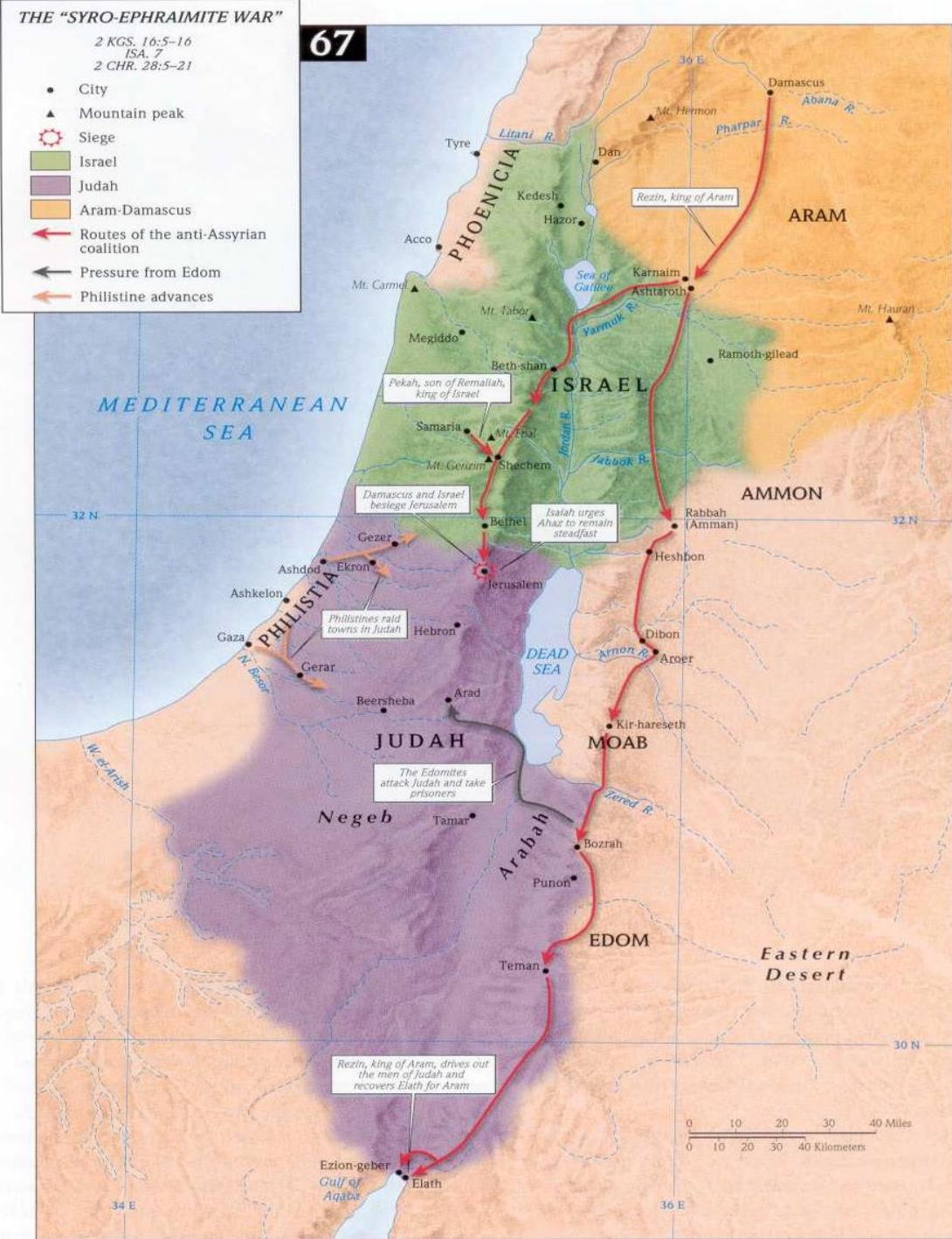
- City
- City (uncertain location)
- ▲ Mountain peak
- ← Tiglath-pileser III's campaigns
- Assyrian Empire at the beginning of Tiglath-pileser III's campaign
- Assyrian Empire at the death of Tiglath-pileser III
- Israel
- Judea

66

Războiul siro-efraimitic (734-732)

- Tiglatpileser III (745)
- Rasyan al Damascului (742-732)
- Pekah al Israelului (735-732)
- Ahaz (741-725 sau 744-729?), rege în Iuda

**TIGLATH-PILESER III'S CAMPAIGNS
AND AREAS TRANSFORMED INTO
ASSYRIAN PROVINCES**

2 KGS. 15:29
1 CHR. 5:6, 26

- City
- City (uncertain location)
- City mentioned in 2 Kgs 15:29
- ▲ Mountain peak
- ← Tiglath-pileser III (734 B.C.)
(campaign against the Philistines)
- Tiglath-pileser III (733 B.C.)
(campaign against Israel)
- ↔ Tiglath-pileser III (732 B.C.)
(campaign against Damascus)
- TYRE Assyrian province

2. Istoria monarhiei

Cucerirea Samariei (722)

Discuții asupra datei:

- Salmanasar V se prezintă ca fiind cuceritorul Samariei (722)
- Sargon II pretinde că a cucerit capitala israelită (721).
- Sargon II (721-705) se laudă că a luat prizonieri 27.290 de locuitori din Samaria, deportați în Media (2 Rg. 17, 6)
- În loc au fost aduși, după informațiile asiriene, arabi din triburile Tamud, Ibadid, Marsimanu și Haiapa. Cf. 2 Rg. 17:23-24 au fost aduși locuitori din Babilon, Cuta, Ava, Hamat și Sefarvaim.
- străini vor încerca să se adapteze obiceiurilor locului (2 Rg. 17:24-41), ajungându-se la sincretism religios (v. 33.41), din care se vor naște samaritenii.

**THE FALL OF SAMARIA AND
DEPORTATION OF ISRAELITES**

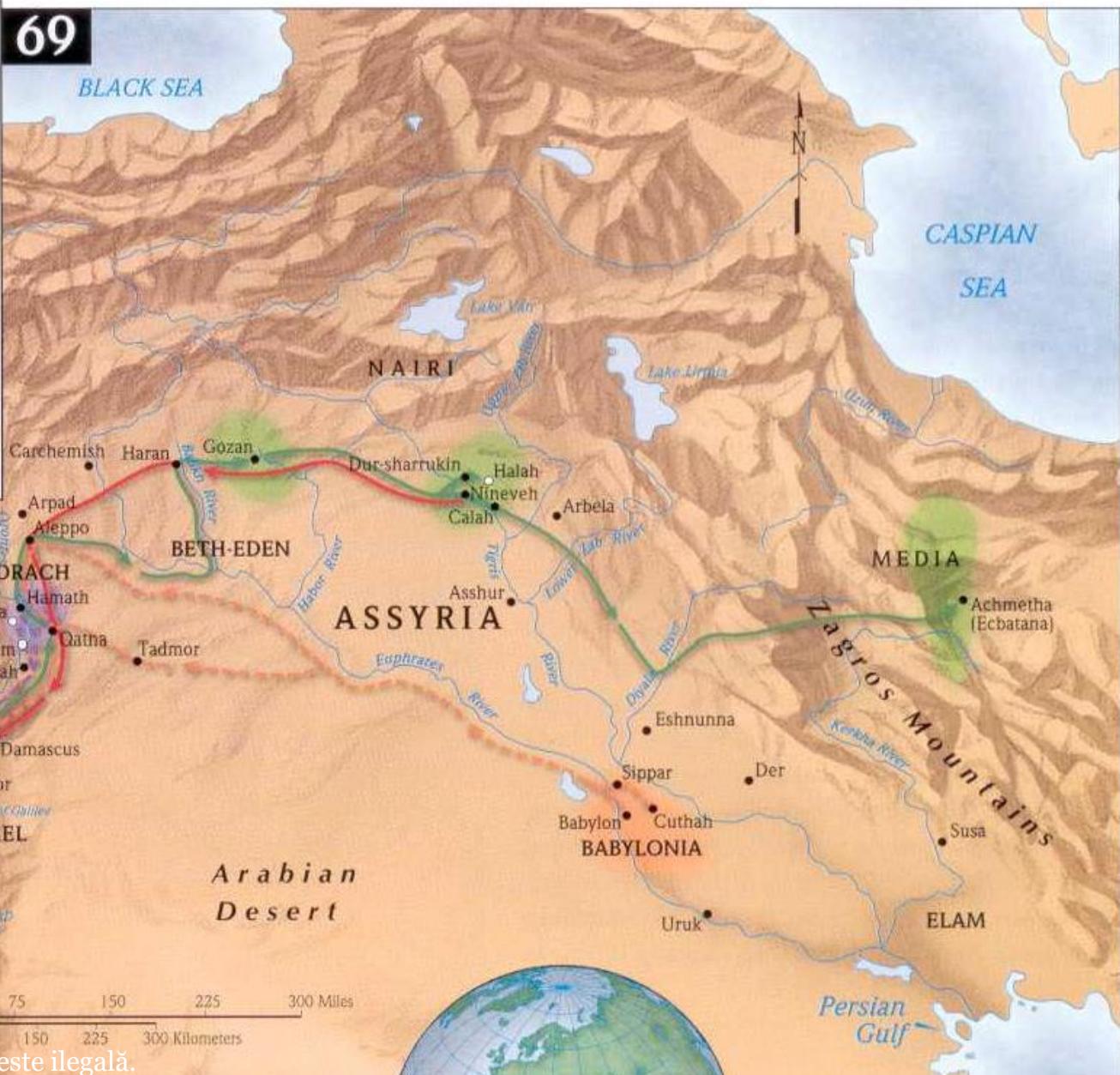
2 KGS. 17:1-6, 24-34

I CHR. 5:26

HOS. 7:11; 12:1

- City
- City (uncertain location)
- ★ Capital city
- ✖ Siege
- ➡ Deported Israelites
- ➡ Foreigners imported to Samaria
- ➡ Syrian captives brought to Samaria
- ➡ Shalmaneser V and Sargon II campaign
- ➡ Hoshea's messenger
- ➡ Resettled Israelites
- ➡ People imported from Babylon
- ➡ Syrian captives

69

Transmiterea fără acordul autorului este ilegală.

2. Istoria monarhiei

Asediul Ierusalimului (701) II Regi 18

Iezechia (725-697) a participat la o coaliție anti-asiriană din care făceau parte fenicienii (Sidon) și filistenii, sprijiniți de egipteni.

- 701 Sanherib atacă Ierusalimul

„Cât despre Hòizkia iudeul, care nu s-a supus jugului meu – am asediat 46 dintre orașele sale fortificate și sate din jur fără număr, prin escaladări și prin atacul mașinilor de asediu, prin atacul și lupta pedestrașilor, prin spărțuri (în zid), galerii subterane și șanțuri, și le-am cucerit. Am luat de la ei și am numărat ca pradă 200.150 de oameni [eroare a scribului? – de fapt 2.150], bătrâni și tineri, bărbați și femei, cai, catâri, asini, cămile, vite mari și mici fără număr. Iar pe el (Hòizkia) l-am închis în Ierusalim (Ur-sa-li-im-mu), orașul său regal, ca pe o pasăre într-o colivie. Am ridicat șanțuri împotriva lui, și oricui ieșea din orașul său îi răsplăteam fărădelegea [adică se încuraja dezertarea]. Orașele lui, pe care le-am jefuit, i le-am confiscat țării sale și i le-am dat lui Mitinti, regele din Așdod, lui Padi, regele din Ekron, lui Tillibel, regele din Gaza, micșorându-i astfel țara. I-am mărit tributul de dinainte și am pus asupra sa o plată anuală sub formă de daruri pentru maiestatea mea. Pe Hòiskia l-a apucat însă groaza de strălucirea stăpânirii mele, iar arabi și mercenarii săi, pe care îi adusese la Ierusalim, l-au părăsit. El mi-a adus înaintea mea, la Ninive, reședința mea, 30 de talanti de aur, 800 de talanti de argint”.

Transmiterea fără acordul autorului este ilegală.

2. Istoria monarhiei

- Isaia: intervenția divină va salva țara (primirea unei vești din țară (2 Rg. 19:7) sau uciderea a numeroși soldați de către îngerul lui Iahve [= probabil o molimă] – (2 Rg. 19:35) - asirienii se retrag.
→ elaborarea unei teologii ierusalimitene (cf. psalmii Sionului: Ps. 45; 47; 83; 86).
- Ieremia critică această ideologie (cf. Ier. 7), anunță distrugerea Ierusalimului.

Reforma lui Iezechia (2 Rg. 18:3-6)

- dărâmă sanctuarele non-iahviste
- a îndepărtat șarpele de aramă al lui Moise, pe care iudeii îl divinizau (2 Rg. 18:4).
- Sărbătorirea Paștelui centralizat și organizarea cultului (1 Cr. 30–31).
- Redactarea Deuteronomului?

2. Istoria monarhiei

Manase (687-642)

- Iuda a fost subordonat atât politic, cât și religios Asiriei.
- reformele lui Iezechia au fost înlăturate și practicile religioase păgâne permise
- critică la adresa lui Manase (2 Regi 21:1-21; 23:26, 24:3, Ieremia 15:4;. Cf. 2 Cronici 33).

Amon (642-640)

- a căutat să continue politica tatălui său
- doi ani mai târziu el a fost asasinat de un partid antiasirian

2. Istoria monarhiei

Anul 640

- **Iosia** pus pe tronul din Ierusalim, la doar 8 ani.
- regele Asiriei, **Assurbanipal** (668-627), preia controlul imperiului.

Activitatea lui Assurbanipal după 640: ani suficient de pașnici pentru a-i permite să acționeze ca un patron al literaturii și artei. (El a înființat prima bibliotecă din Orientul Mijlociu antic organizată sistematic, Biblioteca Ashurbanipal, în Ninive. La el fac referire: Dimitrie Cantemir în *Descriptio Moldaviae*, Mihai Eminescu în *Memento mori*.

Fragment din Epopeea lui Ghilgameș - Biblioteca din Ninive

2. Istoria monarhiei

- 627 – moartea lui Assurbanipal → imperiul Asiriei este rupt în două.
- 626 – **Nebopolassar** învinge pe asirienei lângă Babilon → rege al Babilonului.
- 622 – reforma lui **Iosia**, subordonarea lui Iuda de Asiria s-a încheiat.
- Iosia a fortificat importante orașe la N și V de Ierusalim (Meghido și Lachish)
- 612 – căderea cetății **Ninive** (coalition organizată de babilonieni, mezi și, probabil, sciții)
- 610 – Egiptul, cu ajutorul Asiriei, încearcă să ia stăpânirea Haranul → Eșec → Mesopotamia este sub control total al Babilonienilor.
  - întârzierea Faraonului Neco la Megiddo de **Iosia** → va fi ucis (2 Chr 35:20-24)
  - Neco a preluat conducerea politică în Iuda

Reforma iosianică – anul 622

(2 Regi 22-23 și 2 Cronici 34-35)

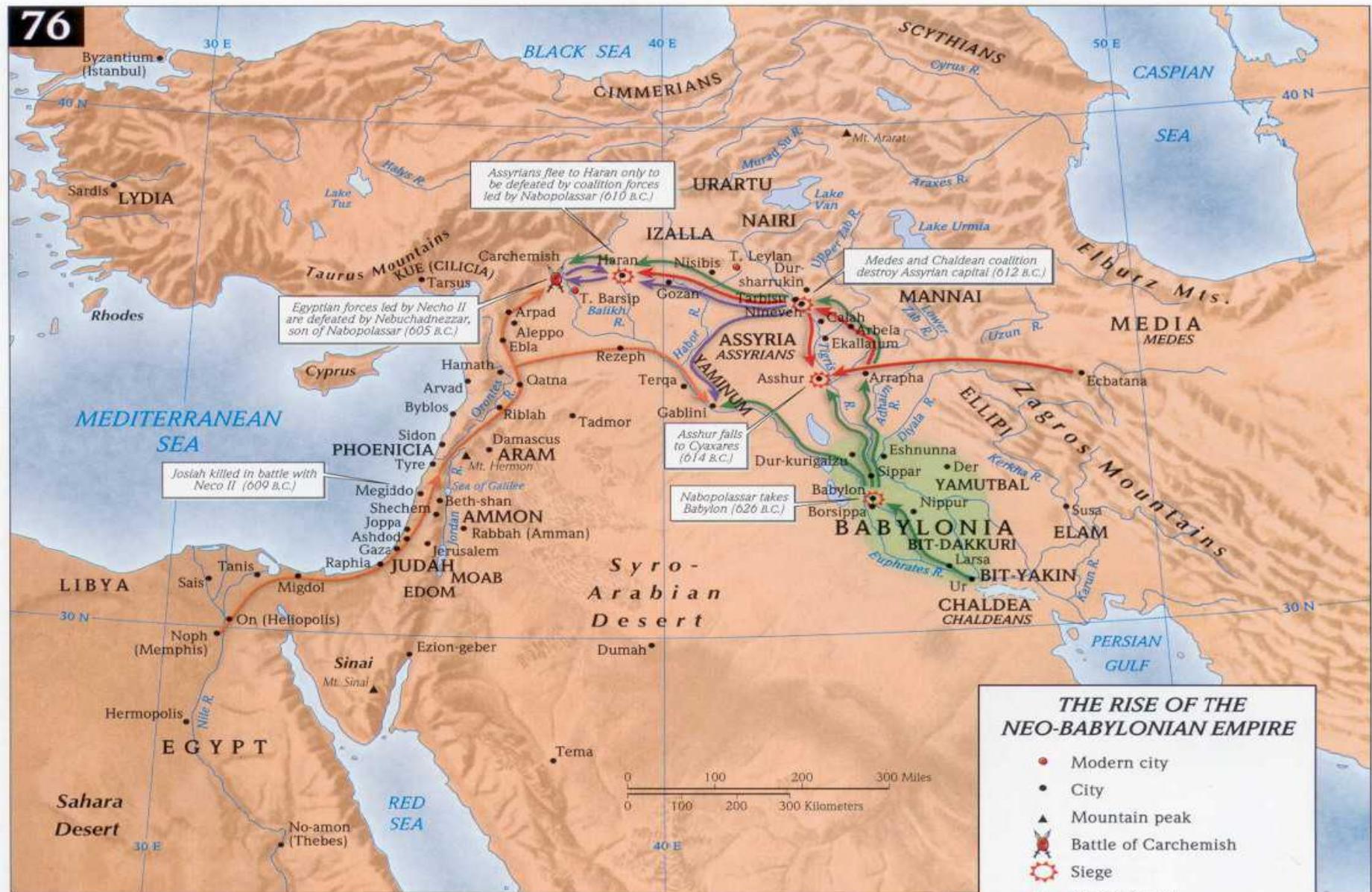
Obiective:

- epurarea localităților de cultul sincretist;
- reînnoirea printr-o ceremonie specială a Legământului;
- celebrarea Paștelui, în anul 18 al lui Iosia (622).

Cauze: găsirea Cărții Legii în Templu (?)

- reforma a început în anul al 8-lea an al lui Iosia (**632**), când Tânărul rege a început să caute pe Domnul.
- epurarea locurilor de închinare din Ierusalim și în provinciile asiriene ale Samariei, Galaadului și Galileei este plasată în anul 12-lea al lui Iosia (**628**).
- în anul 18 al regelui (**622**), Cartea Legii este găsită, se face reînnoirea legământului printr-o ceremonie, este sărbătorit Paștele.
→ descoperirea Cărții Legii a fost după epurarea religioasă (2 Chr 34:8).

Timpul reformei: atât timp cât a domnit Iosia (până în 609/8).

THE RISE OF THE NEO-BABYLONIAN EMPIRE

- Modern city
- City
- ▲ Mountain peak
- Battle of Carchemish
- Siege
- ← Medes forces
- ← Chaldean forces
- ← Assyrian forces
- Egyptian forces
- Neo-Babylonian influence

2. Istoria monarhiei

- 609 → **Ioahaz** (trei luni, 609) a fost demis și dus în Egipt.
- 609 → Fratele lui, **Eliachim (Ioiachim)** (609-598), a fost pus pe tron de Neco, iar Iuda este acum un vasal egiptean. Tribut.
- 609-605 Iuda este sub dominație egipteană.
- 605 - **Nabucodonosor** preia controlul asupra armatei
[Atacul de la Carchemîş](#) (Ieremia 46:2) → Babilonienii preiau controlul asupra Siriei
- 604 - Nabucodonosor atacă pe egipteni în Câmpia filistenilor, distrugе Ashkelonul (Ieremia 47)
→ Grabă în Ierusalim (Ieremia 36:9); Ioiachim vasal pentru 3 ani (2 Regi 24:1).
- 601 - Nabucodonosor război cu Egiptul, dar ambele părți au suferit pierderi grele.
- Ioiachim declară independența față de Babilon (2 Regi 24:1). → Babilonul trimite trupe de sirieni, moabiții, amoniții ca să distrugă pe Iuda (2 Regi 24:2).
- 598 - întreaga armată babiloniană; Ioiachim a murit, probabil asasinat (Ieremia 22:18-19 și 36:30).
- 598 – **Ioiachin** (3 luni), fiul de 18 ani al lui Ioiachim
- martie 597, Ierusalimul s-a predat → regele, regina mamă, înalți oficiali și cei mai calificați lucrători din Ierusalim au fost deportați în Babilon.

2. Istoria monarhiei

- 598 - **Sedechia** (597-587) pus pe tron de babilonieni.
  - tensiuni sociale și politice.
- 594 - revoltă în Babilon → speranțe că ar reveni Ioiachin (Ieremia 27-29)
- 594/3 - călătoria lui Sedechia în Babilon (Ieremia 51:59), ca să reafirme loialitatea sa față de Nabucodonosor
- 589 - armata babiloniană - mars spre vest → sunt cucerite Rama și Mițpa, Ierusalimul este sub asediul
- **iulie 587 - Ierusalimului a fost cucerit. O lună mai târziu a fost ars.**
- **Ghedalia**, nepot al lui Şafan, numit guvernator. A fost asasinat curând.

Exilul babilonian

- Ioiachin grațiat (561) de către regele babilonian, Evil-Merodac.

Scopul cărților

- nu este unul exclusiv istoric, ci și teologic: istoria lumii se derulează conform planului divin.
- cuvântul lui Dumnezeu se împlinește întocmai
- cele prezise de Moise despre binecuvântările asupra lui Israel s-au împlinit cu precizie în timpul lui Iosua, David și Solomon.
- Dumnezeu este fidel legământului // israeliții nu
- o adevărată teologie privind regalitatea
„Și a făcut ceea ce este rău în ochii Domnului” 80 x (în special în cazul regilor din nord).

Autoritatea divină a cărților

- acceptarea lor în canonul ebraic și al Bisericii
- Hristos citează: „*Adevăr vă spun vouă, multe văduve erau în zilele lui Ilie în Israel când s-a încuiat cerul trei ani și șase luni...*” (Luca 4, 26 cf. I Regi 18, 9).
- Sfântul Pavel (Romani 11, 2-3, cf. I Regi 19, 10)

„*Nu a lepădat Dumnezeu pe poporul Său, pe care mai înainte l-a cunoscut. Nu știți, oare, ce zice Scriptura despre Ilie? Cum se roagă el împotriva lui Israel, zicând: Doamne, pe proorocii Tăi i-au omorât, jertfelnicele Tale le-au surpat și eu am rămas singur și ei caută să-mi ia sufletul!*”

- Sfântul Iacob (Iacob 5, 17 cf. I Regi 18, 35)

„*Ilie era om, cu slăbiciuni asemenea nouă, dar cu rugăciune s-a rugat ca să nu plouă și nu a plouat trei ani și șase luni.*”

Autoritatea divină a cărților

Personalitatea Sfântului Ilie în literatura patristică

Sf. Efrem Sirul, Comentariu la cărțile Regilor: Ilie este „părintele profetilor”

Sf. Ambrozie: Ilie este „cel mai mare dintre profeti”

Cult: Ilie este „temelia profetilor”, „podoaba profetilor”

Sf. Ioan Hrisostom, Despre feciorie: „Acest profet, acest înger terestru, acest om ceresc, care deși mergea pe pământ, ținea în mâini lucruri cerești... care a intrat prin porțile cerului.”

Sf. Efrem: „Ilie a uscat sănul cerurilor”.

Sf. Ioan Damaschin: „Ilie, plin de zel divin și purtându-și cu adevărat numele, a ținut în fața lui Ahab acest discurs, cu libertate: (17, 1)”

Sf. IGA, Despre Apostolul Petru și profetul Ilie: „Marele Ilie a adus acea foamete... pentru a corecta pe compatrioții săi, care lăsau pe Înțelept. Sau, mai degrabă, păcatele iudeilor au chemat-o”.

Vasile al Seleuciei: „Iubirea Stăpânului pentru oameni se lasă învinsă de bunăvoiința față de sluga Sa”

Teodoret de Cir: „Ilie era un profet, ba chiar corifeul profetilor, aprins de zel pentru Dumnezeu. El a rostit acele cuvinte sub acțiunea Duhului sfânt, de la care ele și-au aflat împlinirea”.

Pr. Conf. Dr. Constantin Oancea, Profetul Ilie și naratiunea despre secetă, Editura Andreiana, Sibiu, 2014, pp. 179-290.

Transmiterea fără acordul autorului este ilegală.

Teologia cărților

Dumnezeu este:

- **Creator** al cerului și al pământului (1 Rg. 8:23; 2 Rg. 19:15)
- total diferit de creație (1 Rg. 8:27-30)
- controlează natura (I Regi 17-19; 2 Rg. 6:1-7)
- controlează istoria (1 Rg. 11:14, 23; 12:15; 14:7-18; 22:19-23; 10:32-33; 19:20-37)
- are în stăpânire viitorul (1 Rg. 11:29-39; 13:1-32; 16:1-4; 20:13-34; 2 Rg.19:6-7)
- Dumnezeu cere **închinare** exclusivă (1 Rg. 8:41-43; 2 Rg. 5:15-18)
- încrinarea falsă conduce la moralitate falsă (2 Rg. 21:1-16)
- Dumnezeu îi **judecă** pe cei ce fac răul, fie ei regi (1 Rg. 11:9-13; 14:1-18), profeți (1 Rg. 13:7-25; 20:35-36) sau oricine (2 Rg. 5:19-27; 7:17-20)
- Judecata lui Dumnezeu nu vine automat, ci El întotdeauna așteaptă îndelung pocăința omului (1 Rg. 21:25-29; 2 Rg. 22:15-20)
- **Dinastia davidică** supraviețuiește în ciuda neascultării (1 Rg. 11:36; 15:4; 2 Rg. 8:19)
- promisiunea binecuvântării divine este condiționată (1 Rg. 2.4; 8:25; 9:4-5)
- Ioiachin este eliberat - speranță pentru tronul lui David (2 Rg. 25:27-30)

Idei mesianice în cărțile 1 și 2 Regi

1 Regi 9, 5: „Atunci voi întări tronul regatului tău peste Israel în veci, precum i-am grăit lui David, tatăl tău, zicând: Nu vei fi lipsit niciodată de un urmaș pe tronul lui Israel.”

- tronul împărăției lui Israel va fi totdeauna ocupat.
- Solomon este trecător, dinastia lui însă este eternă, cum eternă va fi și împărăția întemeiată de un descendent celebru din familia lui Solomon → Hristos
- Împărăția aceasta dăinuieste în veci.

BIBLIOGRAFIE

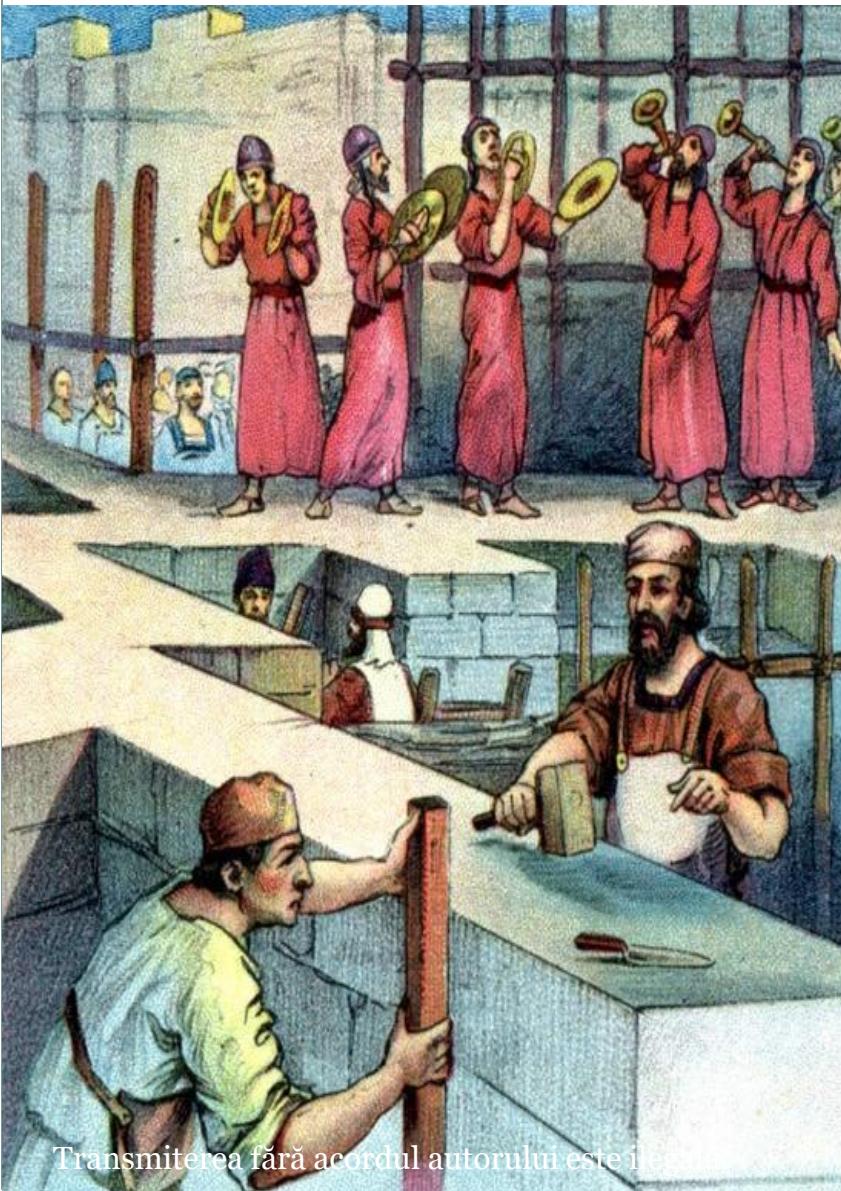
- Pr. Petre Semen, *Așteptând mântuirea*, Editura MMB, Iași, 2000.
- David Noel Freedman (ed.), *The Anchor Bible Dictionary*, (New York: Doubleday), 1992.
- Wigoder, Geoffrey (coord.), *Enciclopedia iudaismului*, traducere de Radu Lupan și George Weiner, Editura Hasefer, București, 2006.
- Douglas, J.D. (coord.), *Dicționar Biblic*, traducere de Liviu Pup și John Tipei, Editura Cartea Creștină, Oradea, 1995.
- A. A. Bolșacov Ghimpu, *Probleme de cronologie biblică veche*, GB 78/1974, pp. 652-671.
- Efrem, Sirul, *Tilcuirile santului părintelui nostru domnul Efrem Sirul la Pentateuh, Iosua, Judecători, Cărțile lui Samuel și ale Regilor*, vol. I, trad. din lb. siriacă de Isopescu, dr. Silvestru Octavian, Cernăuți, 1914, 556 p.
- Drd. Teodor Burcuș, *Rugăciunea lui Solomon la Sfințirea Templului și caracterul ei universalist*, în ST, an XIX (1967), nr. 3-4, pp. 173-188.
- Marx, Alfred, *Pentru de, deci, Ilie ia ucis pe profetii lui Baal (III Regi 18, 40)?*, trad. din lb. franceză de Roșca, Florin Iancu, din *Revue d'histoire et de philosophie religieuses*, 1988, vol. 78, nr. 1.
- prof. N. Neaga, *Christentum und Wissenschaft* (Creștinism și știință), V (1929), 2.

BIBLIOGRAFIE

- L. Rost, *Attitudinea lui Ieremia față de politica externă a regilor Iosia și Ioachim*”, RT 12/1929.
- Wolfgang Zwickel, *Der salomonische Tempel*, Mainz a.R. 1999;
- R. Pache (ed), *Dicționar biblic*, vol. III, Ed. Stephanus, București, 1998.
- M. Cogan, H. Tadmor: *I and II Kings*, în „The Anchor Bible”, Vol. 10/11. New York, 1988
- James A. Montgomery, Henry Snyder Gehman: *A Critical and Exegetical Commentary on the Books of the Kings*, The International Critical Commentary. Edinburgh, 1951.
- Martin Noth, *Könige*, Biblischer Kommentar, Altes Testament. Bd. IX/1. Neukirchen, 1968.
- J. Gray, *I and II Kings*, The Old Testament Library. 3. Auflage., London, 1977.
- Herbert Donner: *Geschichte des Volkes Israel und seiner Nachbarn in Grundzügen 1-2*, (ATD 4/1-2), Göttingen, 1995

Cărțile 1-2 CRONICI

Curs anul I
pastorală

Lect. dr. pr.
Cătălin Vatamanu
2021

ISTORIA CRONISTĂ

- 1-2 Cr., Ezd. și Neem. formează aşa-numita **Istorie cronistă**
- continuitate cronologică (Ezd. și Neem continuă istoria Cronicilor).

Istoria canonizării lor:

- 1-2 Cr. = o paralelă a 1-4 Rg.
- Ezd. și Neem. au fost despărțite de 1-2 Cr. și canonizate mai devreme.
- Istoria cronistă a fost scrisă între 400 și 300 î.Hr., după unii chiar în sec. III î.Hr.
- TM: 1-2 Cr. încheie grupul „Scrifierilor” (Chetuvim). Excepție: Codex Aleppo și Codex Leningradensis: Cronici la începutul Chetuvim, înainte de Psalmi.
- LXX: Cronici (gr. *paraleipomena* = „cele rămase”) – evenimente lăsate deoparte din 1-4 Rg.; plasate la sfârșitul canonului.
- 20 de capitole și 24 de părți de capitole prezintă evenimente nescrise în altă parte

ISTORIA CRONISTĂ

- **Regi** - scrise înainte de eliberarea din captivitate
- **Cronici** - scrise după eliberarea din captivitate
- **Regi** prezintă istoria din punctul de vedere al profețiilor.
- **Cronici** prezintă evenimentele din punctul de vedere al preoților.
- **Regii** arată autoritatea omului, istoria conducerii politice.
- **Cronici** povestesc istoria regilor din punctul de vedere al lui Dumnezeu.

- 70 de ani de robie; profețiile s-au împlinit; un nou Israel, născut departe de țară, departe de Ierusalim și departe de Templu.
- crescuți printre străini, fără ceremonii religioase și fără cunoștința destinului lor providențial.
- tinerii născuți în captivitate au pierdut legătura firească de continuitate cu generația dinainte de captivitate.
- 1 și 2 Cronică = o punte de trecere între ceea ce a fost, ceea ce este și ceea ce trebuie să urmeze.

ISTORIA CRONISTĂ

Situată politica

- **539:** regele persan Cirus (539-529) cucereste Babilonul
- politica religioasă a perșilor era una mult mai tolerantă.
- Edictul din 538; Cirus permite rezidirea Templului; doar un grup mic de evrei s-a întors din exil.
- construirea Templului începe în 520, în timpul domniei lui Darius I, fiind terminată în 515 (Agheu și Zaharia).
- împrejmuirea Ierusalimului cu zid → guvernatorul Samariei se plângе regelui Artaxerxes I (465-425).
- 445-433: **Neemia** (Suza) este trimis la Ierusalim pentru reorganizarea vieții sociale → Iudeea devine o provincie persană independentă.
- **Ezdra** l-a precedat pe Neemia sau l-a succedat?
- Ezdra – cărturar, instruit în legea lui Moise (Ezd. 7:12), inițiatorul Iudaismului.
- Ezdra a încheiat canonul ebraic (tradiția ebraică).

Cărțile I și II Cronici

Numele cărților

- 1-2 Cr., la început o singură carte: *Dibre Hayyamim*
- LXX și Fericul Ieronim le tratează ca două cărți
  - Septuaginta: *παραλειπομένον* (*παραλείπω* = „a omite”)
  - Ieronim: „Cronicorum Liber” = Cartea Cronicilor
- Autorul *Cronicilor* cunoaște 1-4 Regi.
- nu repetă ideile, ci insistă asupra unor evenimente, pe care le reinterpretează în raport cu principiul teocratic de conducere
- face o diagramă religios-morală a istoriei israelite.

Timpul scrierii

- cucerirea Babilonului în 539.
- Martin Noth: sec. III
- Gary Knoppers: 500-250 î.Hs, cel mai sigur între 325 și 275 î.Hs.
  - ❖ moneda: daricul, nu drahma.
  - ❖ scopul cărții: îndemnarea iudeilor la respectarea Legii → **timpul reorganizării religioase de după robie.**
  - ❖ influențe aramaizante: epoca lui Ezra și Neemia

Autorul scrierii

- 1-2 Cr. aceleași izvoare ca și în 1-4 Regi → același autor?
- 2 Cron. 36, 23 se termină brusc cu o frază întreruptă
→ Ezra 1, 2-4: continuarea?
→ ambele cărți au același autor
- Autorul = „Cronistul”, aceeași persoană care a scris Ezdra și Neemia.

Cărturarul Ezdra

- bărbatul providențial al acelor timpuri.
- responsabil pentru marea lucrare de reconstruire spirituală a evreilor.
- Baba Bathra 15a: „*Ezra a scris cartea care îi poartă numele și genealogiile din Cartea Cronicilor până în timpul său. Acest lucru confirmă opinia lui Rab, de vreme ce Rab Iuda a declarat, în numele lui Rab: Ezdra nu a părăsit Babilonul ca să meargă până în Eret Israel până ce-a scris propria genealogie. Cine a terminat-o apoi [Cartea Cronicilor]? - Neemia, fiul lui Hachaliah.*

Cuprinsul cărților

I Cronici

- 1. Genealogiile celor 12 seminții: cap. 1-9
- 2. Domnia lui David: cap. 10-29

II Cronici

- 1. Domnia lui Solomon: cap. 1-9
- 2. Regii din Iuda: cap. 10-36
- 3. Decretul lui Cirus: cap. 36, 22-23

I Cronici

Partea 1 (cap. 1-9)

- liste genealogice, începând de la Adam, dar excluzând popoarele străine. Accent pe Iuda, Veniamin și Levi.
- necesitatea construirii Ierusalimului și a templului; restabilirea cultului conform Legii lui Moise.

Partea a 2-a (cap. 10-29): istoria regelui David, axându-se pe relatarea amănunțită privind grija construirii templului și a organizării cultului divin.

II Cronici:

- grija pentru casa Domnului în timpul lui Solomon (II Cronici 1-9).
- istoria celor 12 succesorilor la tron în Iuda (II Cronici 19-36) până la căderea Ierusalimului (587 î.Hr.); se insistă pe atitudinea lor față de templu și cult.

Cuprinsul cărților

Caracteristici ale conținutului cărții:

- Autorul nu transmite date istorice reci, ci dă informații care să determine un anumit fel de viețuire.
- scopul este educația religioasă a noii generații care s-a întors în țară.
- națiunea trebuie să-și înțeleagă trecutul, prezentul și viitorul din punctul de vedere al lui Dumnezeu.

Trei lucruri au fost scoase în evidență:

1. Genealogiile ca o revenire în matca tiparului divin.

- din cauza robiei, multe familii din Israel își pierduseră evidențele genealogice (vezi Ezra 2:59).
- Genealogiile erau importante pentru reașezarea națiunii în teritoriile țării.

2. O recapitulare a istoriei, mai ales a istoriei recente, din care să fie deduse cauzele tragediei robiei.

- Această lecție trebuia învățată bine pentru ca să nu mai fie repetată niciodată.

3. o refacere a vieții religioase centrată în jurul Templului din Ierusalim.

- poporul trebuia însuflețit pentru reconstruirea Templului și pentru reluarea vieții de închinăciune.
- în absența tronului lui David, centrul de greutate al Israelului trebuia așezat acolo unde se afla simbolic tronul împărătesc al cerului.

Cuprinsul cărților

- autorul face o muncă de selectare, de adăugare și de interpretare a datelor pe care le găsește în izvoarele istorice.
  - el polarizează evenimentele și personajele istoriei trecute în aşa fel încât citirea Cronicilor lui să devină o lecție pedagogică pentru pregătirea viitorului.
-
- anumite secvențe de istorie sunt lăsate afară intenționat: despre David, nu se amintește nimic despre rătăcirea lui sentimentală cu Batșeba, despre uciderea lui Uri, despre cântarea lui de jale după Saul și Ionatan sau despre răscoala Tânărului Abesalom.
  - alte secvențe de istorie sunt tratate mai amănunțit și chiar completate cu informații pe care nu le găsim în cărțile lui Samuel sau în cele ale regilor

Scopul cărților

- Dumnezeu și-a ținut **promisiunile** față de poporul ales.
- cei abia întorsи în patrie aveau nevoie să fie **încurajați** și mai ales încredințați că Dumnezeu îi va ocroti.
- **prosperitatea materială și bunătatea** depind de credința în Dumnezeu și angajarea în respectarea poruncilor.
- **idolatria și nepăsarea** față de Legea Domnului au ca rezultat **judecata divină**.
- **Dumnezeu**, în calitate de **rege al lui Israel**, (I Cronici 17,14; 28,5; 29,11 etc.) și-a ales **Ierusalimul**, iar aici templul în care să fie adorat.
- dinastia davidică și-a încheiat misiunea politică, rămâne cultul divin de la templu → **Dumnezeu revine ca rege în Israel**.

Autoritatea cărții

Autorul s-a folosit de un mare număr de lucrări istorice și profetice:

1. Cartea împăraților lui Israel și a lui Iuda (2 Cronici 27:7)
2. Un „Midraș” (comentariu) al lucrării de mai sus (2 Cronici 24:27)
3. Cartea lui Samuel văzătorul (1 Cronici 29:29)
4. Cartea proorocului Natan (1 Cronici 29:29)
5. Cartea proorocului Gad (1 Cronici 29:29)
6. Proorocia lui Ahia din Șilo (2 Cronici 9:29)
7. Descoperirile proorocului Ieedo (2 Cronici 9:29)
8. Cartea proorocului Șemaia (2 Cronici 12:15)
9. Cartea de genealogii a proorocului Ido (2 Cronici 12:15)
10. Istoria alcătuită de Iehu, fiul lui Hanani (2 Cronici 20:34)
11. Cartea proorocului Isaia (26:22)
12. Vedenia proorocului Isaia (2 Cronici 32:32)
13. Cartea lui Hozai (2 Cronici 33:19)

Autoritatea cărții

Multitudinea aceasta de izvoare dovedește că:

- (a) autorul a cercetat mult înainte de a se apuca de lucru,
- (b) autorul nu se sfiește să citeze titlurile surselor lui, ceea ce dovedește că ele erau materiale demne de toată cinstea și încrederea
- (c) colectarea datelor istorice a fost o îndeletnicire constantă de-a lungul istoriei lui Israel, iar aceasta ne dă și mai multă încredere în veridicitatea înregistrărilor istorice pe care se bazează învățatura Bibliei.

Autoritatea divină a cărții: acceptarea ei atât în canonul iudaic, cât și în canonul Bisericii creștine.

- doar Teodoret tratează unele probleme în legătură cu 1 și 2 Cronici.

Bibliografie

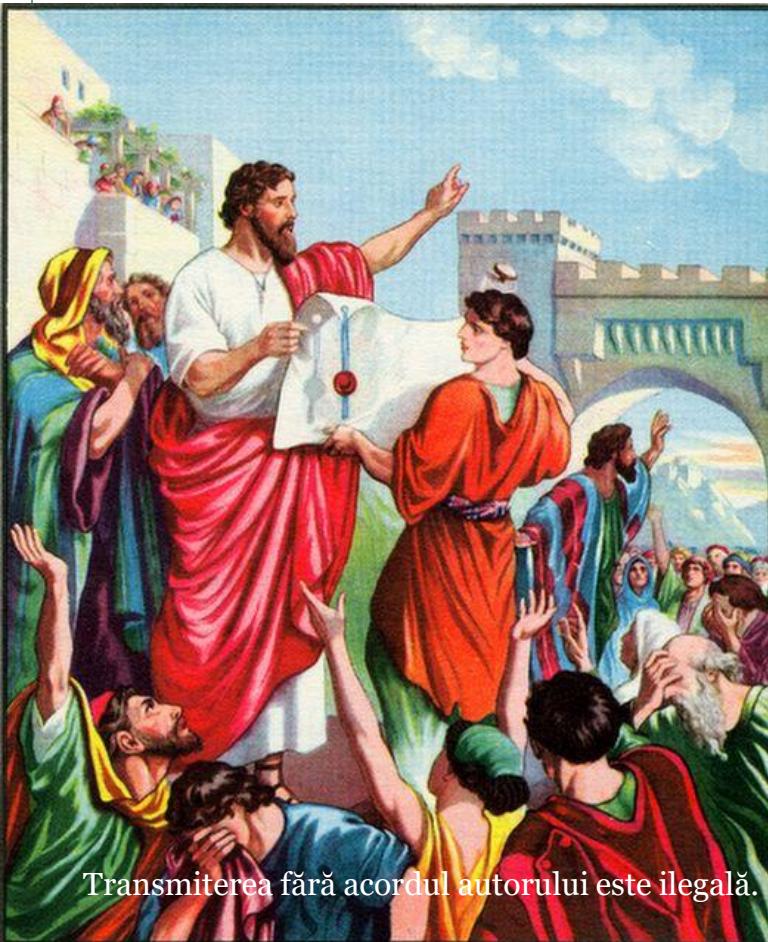

- Herbert Donner: *Geschichte des Volkes Israel und seiner Nachbarn in Grundzügen 1-2*, (ATD 4/1-2), Göttingen, 1995
- Pr. Petre Semen, *Așteptând mântuirea*, Editura MMB, Iași, 2000.
- David Noel Freedman (ed.), *The Anchor Bible Dictionary*, (New York: Doubleday), 1992.
- Wigoder, Geoffrey (coord.), *Enciclopedia iudaismului*, traducere de Radu Lupan și George Weiner, Editura Hasefer, București, 2006.
- Douglas, J.D. (coord.), *Dicționar Biblic*, traducere de Liviu Pup și John Tipei, Editura Cartea Creștină, Oradea, 1995.
- A. A. Bolșacov Ghimpu, *Probleme de cronologie biblică veche*, GB 78/1974, pp. 652-671.

Cărțile EZDRA și NEEMIA

Cartea ESTER

Curs anul I
Pastorală

Lect. dr. pr.
Cătălin Vatamanu
2021

Cărțile Ezdra și Neemia

- Ezdra și Neemia = o singură carte: *Ezdra* (Eusebiu, Fericitul Ieronim și Talmudul, Baba Bathra)
- Motivul separării: Ezdra 11, 1 = Neemia 1, 1: „*Cuvintele lui Neemia, fiul lui Hacalia. În luna Chislev, în anul al douăzecilea al regelui Artaxerxe, mi s-a întâmplat să fiu în capitala Suza.*”

Artaxerxes I (465-424) sau Artaxerxes II (404-359 î.Hs.)?

- Ezdra – al 7-a an al lui Artaxerxes → restaurarea templului și a cultului divin
- Neemia – al 20-lea an al lui Artaxerxes → restaurarea cetății Ierusalimului și reînnoirea legământului

Cartea este fragmentară (mai multe documente), nu are unitate perfectă și nici evenimentele nu au succesiune istorică cronologică.

- Ezdra, parțial, continuă cărțile Cronicilor în ceea ce privește liste genealogice
- + Estera – evenimente din perioada de după exil
- date postexilice pe care nu le regăsim în alte texte biblice.

Tema cărților: revenirea iudeilor din exilul babilonic și reorganizarea vieții politice și religioase; contribuția celor două personaje

Transmiterea fără acordul autorului este ilegală.

Cuprinsul cărților

Partea I: Ezdra cap. 1-6: revenirea celor dintâi captivi

Texte paralele: profetii Zaharia și Agheu, 2 Cronici 36, 22-23, Psalmii 126 și 137, Isaia 44:23 – 45:8 (Și am zis despre Cirus: "El este păstorul Meu, el va împlini toate voile Mele". Și despre Ierusalim am zis: "Să fie rezidit și templul să fie ridicat din temelii!").

Ps. 126: „De n-ar zidi Domnul casa, în zadar s-ar osteni cei ce o zidesc; de n-ar păzi Domnul cetatea, în zadar ar priveghea cel ce o păzește.”

- 539 – Cyrus cucerește Babilonul
    - **politica asiriană:** deportarea popoarelor învinse
    - **politica babiloniană:** desființarea structurilor politice și religioase ale supușilor
    - **politica persană:** respectarea identității naționale.
Cyrus: restabilirea cultului tradițional pentru fiecare popor supus.
  - 537 – primul lot masiv de iudei revine în țară sub conducerea lui **Şesbațar (Zorobabel)** și a **arhieoreului Iosua** (Ezdra 1, 8)
  - Se întorc 42.360 de oameni, împreună cu 7337 de robi, 200 de cântăreți și cântărețe, plus 392 de slujitori ai Templului
  - vasele sfinte ce aparțin useră Templului sunt înapoiate
- Transmiterea fără acordul autorului este ilegală.

Cuprinsul cărților

Măsuri imediate:

- curățirea locului sfânt
- ridicarea jertfelnicului
- restabilirea olocaustul zilnic (Ezdra 3, 6).
- 536 – s-au pus temeliile noului templu

Piedici:

- criză economică
- inertia populației
- tensiuni sociale și religioase
- cei rămași în țară erau considerați nevrednici a lua parte la reconstruirea templului pentru că n-au trecut prin proba dură a exilului
- dezamăgirile unei părți majoritare a populației, care se aștepta la o revenire triumfală în Ierusalim și distrugerea definitivă a foștilor dușmani (cf. Isaia 40, 9-11)

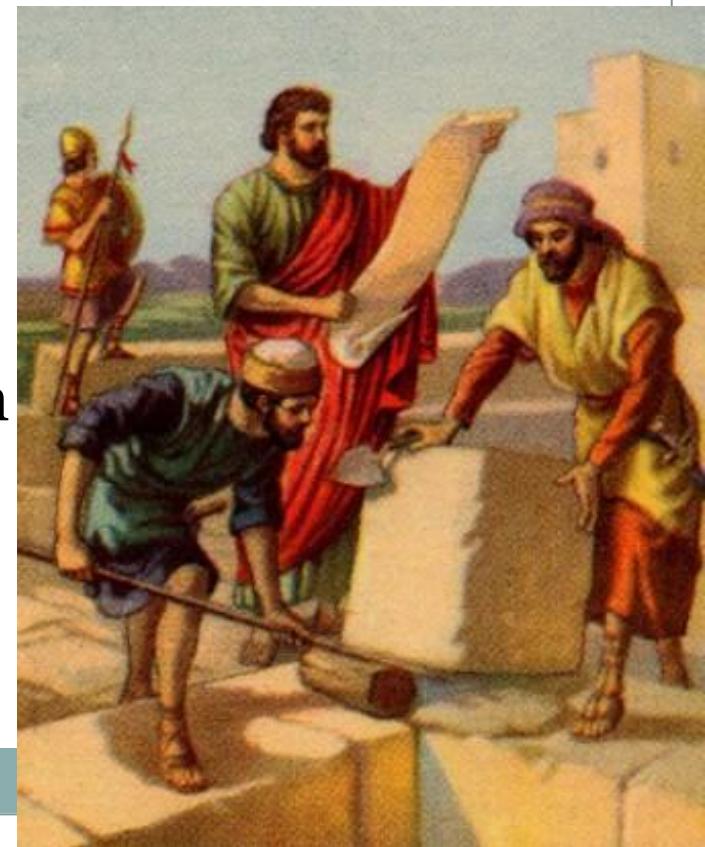

Cuprinsul cărților

Reconstrucția Templului

- Stagnare de 16 ani a zidirii templului
- lucrările sunt reluate în anul al doilea al regelui Darius (521-485).
- profetii Zaharia și Agheu.
- edificarea templului se finalizează în 515
- Templul este sfântit cu mare entuziasm
→ revenirea cultului divin iudaic la normal.

Cuprinsul cărților

Partea a II-a: Ezdra 7-10

- evenimente petrecute la aprox. 60 de ani față de cele expuse în prima parte.
- **Esteră** a intervenit ca să salveze viața conaționalilor ei și, desigur, și pe a cărturarului preot Ezdra (cap. 7, 6.21).
- regele Artaxerxe (464-424) apără poporului iudeu datorită intervenției eroinei Esteră.
- 458 – revenirea unui alt lot de exilați, peste 1700 de persoane (cu preoți și leviți).
- preotul Ezdra vine la Ierusalim cu **ajutoare materiale și decree** privind scutirea slujitorilor templului de tribut, dar și cu alte obligații publice: 100 talanți de argint, una sută cori de grâu (un cor este egal cu 370 kg), una sută bați vin (un bat este egal cu 37 litri), una sută bați untdelemn, iar sare fără socoteală (Ezdra 7, 22)
- preoții, leviții și alte persoane importante au contractat **căsătorii** cu popoarele păgâne (Deuteronom 7,1-5) = cauză a declinului națiunii → Ezdra cere desfacerea căsătoriilor (și Maleahi 2,10-16)

Cuprinsul cărților

Cărturarul-preot Ezdra

- ✓ înființarea în Babilon a unei instituții de conducere: „**Sinagoga cea mare**” (120 de membri, urmași ai profetilor și întemeietori ai grupării „cărturarilor”, responsabili de păstrarea și transmiterea scriierilor sfinte evreiești).
- ✓ alcătuirea **Canonului Vechiului Testament**. Trei categorii distincte: Legea, Profetii și Scrierile.
- ✓ trecerea de la scrierea antică ebraică la **scrierea evreiască** cu caractere grafice asiriene;
- ✓ alcătuirea **Cronicilor**, ca un rezumat al istoriei evreiești, și scrierea cărților **Ezra și Neemia**;
- ✓ înființarea **sinagogilor** locale, ca locuri în care poporul să citească și să învețe perceptele religiei evreiești.

„Căci Ezra își pușese inima să adîncească și să împlinească Legea Domnului, și să învețe pe oameni în mijlocul lui Israel legile și poruncile” (Ezra 7, 10).

Cartea Neemia

Cartea Neemia = partea a III-a

- **Neemia:** paharnic al regelui persan Artaxerxe I (465-425)
- Află de la Hanani (frate) de starea decadentă a vieții politice și religioase în Ierusalim.
- **Cauza decadenței:** decret dat de Artaxerxe, de a opri rezidirea cetății Ierusalim (//Ezdra 4, 7-23). Intrigi care prezintau cetatea ca pe o posibilă avangardă a rebeliunii împotriva stăpânirii persane.
- În anul al XX-lea al domniei lui Artaxerxes (**445 î.Hr.**), el cere și obține hotărârea să se rezidească cetatea Ierusalimului, pe ruinele acesteia.
→ Vine în Ierusalim.

Cartea Neemia

- Sosit la Ierusalim, inspectează zidurile și evaluează posibilitățile de reconstruire,
- Încredințează familiilor înstărite câte un fragment de zid, cât mai aproape de locuințele lor, spre a-l reface.
- Lista cu familiile, de toate categoriile sociale, care au contribuit la construirea templului.
- opozitia samarinenilor + Sanabalat din Bet-Horon și un oarecare Tobie, care au încercat chiar să-l extermine pe Neemia.
- în numai două luni zidurile cetății sunt refăcute integral.
- finalizarea: 445 î. Hs..

Cartea Neemia

Refacerea vieții spirituale:

- Ezra citește și explică Legea
- se organizează Sărbătoarea corturilor (15-22 Tișri)
- se reînnoiește legământul poporului cu Dumnezeu; semnat de Neemia, preoți, leviți și căpeteniile poporului.
- poporul se angajează să nu mai încalce restricțiile privitoare la căsătorie, să respecte zilele de odihnă, să dea zecuielile pentru templu.

Cartea Neemia

- Neemia s-a întors la slujba sa la Suza? (cap. 13)
- În 433, veste de la Ierusalim că în absența sa iudeii au comis multe abateri de la Lege (au încălcat sărbătorile sabatice, au contractat iarăși căsătorii cu popoarele străine și nu și-au respectat obligațiile asumate cu privire la templu)
- Arhiereul Eliași îngăduise lui Tobie, de neam amonit și dușman al lui Neemia, să dețină una din camerele templului, probabil în scop comercial.
- Neemia vine pentru a doua oară la Ierusalim (432) și curmă toate abuzurile, pedepsind pe cei vinovați.

Scopul scrierii

- **Ezdra**: refacerea Templului și refacerea vieții de închinăciune.
- **Neemia**: refacerea zidurilor **cetății Ierusalimului** și restaurarea poporului în ascultarea și împlinirea Legii.
- fidelitatea lui Dumnezeu
- Ezra și Neemia au readus pe iudei în pământul făgăduinței și i-au ajutat să refacă sanctuarul din Ierusalim; refacerea stării de dinainte de exil
- reorganizarea cultică
- lista familiilor revenite în țară odată cu Ezra
- preoții și căpeteniile au renunțat la femeile de neam străin; orice amestec cu păgânii duce încet, dar sigur, la dispariția religiei lor și a națiunii.
- lecție de istorie pentru generația Tânără
- referire insistentă la Legea mozaică → autorul, un excelent apărător al credinței strămoșești

Autorul cărții

1. Ezdra-Neemia este o carte compusă din mai multe fragmente contemporane.

Redactarea diferitelor izvoare într-o singură carte o face **Ezdra** însuși.

- cărturarul Ezdra, vorbește la persoana I.

Neemia a scris cap. 1-7 și de la 12, 27 la 13, 31 .

„Ierusalim” menționat de 47 de ori.

2. redactarea o face **altcineva**, **mai târziu**, dar apropiat lui Ezdra.

- izvoarele principale sunt consemnări autentice făcute de Ezdra și Neemia.
- posibil, altcineva a redactat unele părți ale scrierii, în jurul anului 330 î.Hr.
- cartea ne lasă să credem că Ezdra ar fi trăit până în timpul arhiereului Iadua (Neemia 12, 11), arhier care ar fi identic cu cel amintit la Iosif Flaviu, ca fiind contemporan cu Alexandru cel Mare (Ant 11, 8), ceea ce cu greu se poate admite.

R:

- Ezdra a ajuns la adânci bătrâneți – 120 ani.
- Iadua amintit la Iosif Flaviu nu este identic cu cel amintit la Neemia, ci este un omonim al lui.

Autoritatea cărților

- confirmată de documente publice.
- alte cărți biblice (profetii Agheu, Zaharia, Maleahi).
- cronologia precisă a cărții, precum și descrierile topografice-geografice detaliate nu lasă nici o îndoială referitor la autoritatea lor.

Limba cărții: ebraică aramaizată și parțial aramaică:
Ezdra 4, 8-6, 15 - împiedicarea construirii templului
Ezdra 7, 12-26 - edictul lui Artaxerxes.

- în Noul Testament nu se face nici o aluzie la cele două cărți.
- ele au fost primite în canonul biblic atât de iudei, cât și de Biserică.

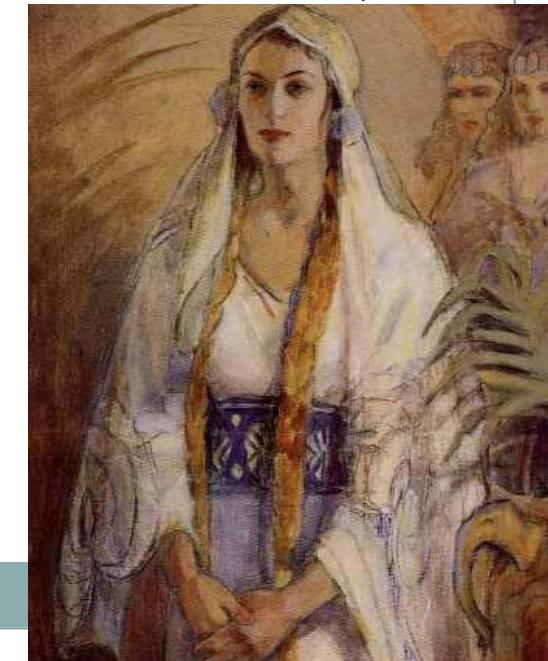

Cartea Estera

- Ezdra și Neemia – despre evreii reîntorsți în Țara Sfântă
- Estera – despre evreii rămași în diaspora
  - dejucarea unui complot la curtea lui Ahașveroș (Xerxes) (486-465)
  - se urmărea exterminarea iudeilor rămași în imperiul persan.
  - initiatorul complotului: Aman, primul ministru al regelui.
  - opozantul său: iudeul Mardoheu, sprijinit de nepoata sa Estera, „steaua răsăritului”
  - **Xerxes**, imperiu imens, reședința la Susa, la 220 km E de Babilon
    - „crud, capricios și senzual” (Herodot)
    - 483 – ospăt pentru toți slujitorii săi.
- A invitat-o pe regina Vasti; refuză, a repudiat-o
  - alegerea unei noi regine → Ester

Transmiterea fără acordul autorului este ilegală.

Cartea Ester

- Mardoheu află despre un complot; l-a deconspirat prin nepoata sa.
- Haman, prim-ministru, reușește să smulgă regelui un decret, prin care se dispunea uciderea celui ce nu se va prosterna în fața regelui.
- edictul viza de fapt exterminarea tuturor iudeilor
- trebuia adus la îndeplinire în ziua de 13 ale lunii Adar.
- Estera i-a dezvăluit regelui complotul pus la cale de Haman împotriva poporului iudeu.

Cartea Ester

- Haman sfârşeşte prin spânzurare chiar pe spânzurătoarea pe care o ridicase pentru iudeul Mardoheu
- Mardoheu este investit în funcţia de mare vizir în locul lui Haman.
- regele dă un nou edict prin care li se permitea iudeilor să-şi apere viaţa.
- în ziua stabilită, iudeii se apără ucigând mulți duşmani în frunte cu cei doi fii ai lui Aman, care au fost spânzurați ca și tatăl lor.
- instituirea sărbătorii **Purim**, în amintirea primejdiei prin care au trecut iudeii (14 și 15 Adar), fiind precedată de o zi de post.

Istoricitatea cărții

Contra:

- Ahașveroș nu apare în lista regilor medopersani.
  - Ahașveroș = regele Cambises (529–522) sau Darius Histaspe (521–486)?
  - Iosif Flaviu: Artaxerxe Longimanul (Ant 11, 6) (465–424)
  - Ahașveroș este regele Xerxes I (486-465). Lupta de la Salamina (480).
- a) E de necrezut ca o evreică, Estera, să ajungă regină a persilor.
- R: regii persani au avut puțință de a-și alege soții de altă proveniență decât cea persană.
- b) cum a putut Estera să-și ascundă originea timp îndelungat.
- R: Estera nu minte despre propria origine, ci numai n-a mărturisit-o, poate din motive de prudență.
- c) edictul de exterminare a iudeilor a fost dat cu 11 luni înainte de termenul executării lui (Est 3, 7-9, 1).
- R: Termenul executării edictului a fost hotărât prin sorti (Est 3, 7).
- d) iudeii, apărându-și viața, au măcelărit 75.000 dușmani.
- R: număr corrupt? sau sprijinul autoritatilor locale (Est 9, 3).

Istoricitatea cărții

Pentru:

- titulatura regelui Ahașveroș, care „domnea peste o sută douăzeci și șapte de țări, de la India până în Etiopia” (Estera 1, 1)
- refuzul reginei Vasti de a se prezenta la ospăt → în asemenea cazuri nu se prezintau reginele, ci concubinele.
- obiceiul persan de a trimite edicte prin curieri (Est 3, 13)
- faptul instituirii sărbătorii Purim e o dovadă a istoricității, căci nu se poate închipui ca o sărbătoare să fie instituită și să fie serbată an de an în amintirea unei ficțiuni istorice.

Originea și autorul cărții

- Talmudiștii o atribuie **sinagogii**.
- Clement Alexandrinul și Fericitul Ieronim: îi atribuie cartea lui **Mardoheu**.
- Fericitul Augustin și Isidor de Sevilla lui **Ezdra**.
- Autori mai noi o atribuie unui **iudeu** care a trăit în imperiul persan, la puțin timp după petrecerea întâmplării.

Autorii s-ar fi folosit de izvoare:

- scrierea autentică a lui Mardoheu și cronicile regale.
- autorul n-a trăit în Palestina, deoarece nu amintește nici de Ierusalim, nici de vreo instituție iudaică.

Timpul scrierii: după năruirea imperiului persan?

- Ex.: întinderea imperiului persan este de domeniul trecutului (Est 1, 1)

Scopul și valoarea moral-teologică

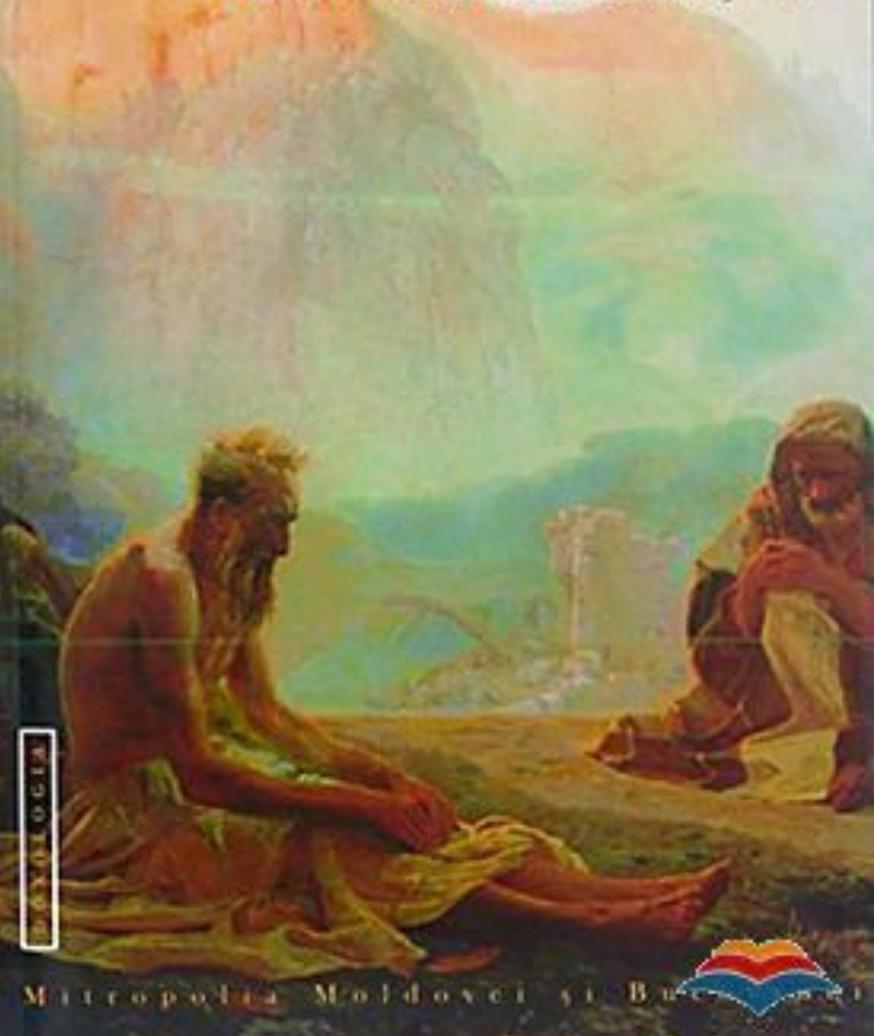

- Alături de Cântarea Cântărilor, Rut, Eclesiast și Plângerile atribuite lui Ieremia, cartea Ester a făcut parte dintre scriurile iudaice numite „Meghilot” ce erau destinate a fi citite la anumite sărbători.
- Cartea se lecturează la sărbătoarea Purim.
- un iudeu trebuie să fie credincios legămantului cu Dumnezeu
- atotputernicia lui Dumnezeu care lucrează prin oameni și evenimente
- răul se poate întoarce împotriva celui care l-a inițiat.
- Dumnezeu pedepsește pe cei care oprimă poporul ales
- serioase rețineri cu privire la admiterea ei în canonul biblic din pricina nemenționării numelui divin în ea și prezența spiritului de răzbunare.

PETRE SEMEN

SENSUL VIETII ȘI AL SUFERINȚEI

Comentariu la Ecclesiast și Iov

Cărțile didactico-poetice

Cartea IOV

Curs anul I Pastorală

Lect. dr. pr.
Cătălin Vatamanu
2021

IOV

- Iov: “iav” sau “iiv” = a dușmăni.

- discurs didactic (Elifas, Bildad și Țofar), încadrat într-o povestire în proză a cărei temă principală este motivul pentru care cel drept suferă.
- **Tema:** problema suferinței: pentru ce suferă omul cel drept aici pe pământ? **Problema teodiceei.**
- autorul a vrut să ofere cititorilor săi, în persoana lui Iov, un minunat exemplu de răbdare în suferință.

IOV

- Iov - model ideal de **răbdare**:

“Domnul a dat, Domnul a luat, fie numele Domnului binecuvântat”
(1,20).

- **Revolta** omului Iov împotriva lui Dumnezeu care-l pedepsește pe nedrept și în mod exagerat de crud:

„Piară ziua în care m-am născut și noaptea în care s-a zămislit un prunc de parte bărbătească!” (3, 3).

“Voi spune către Domnul: nu mă osândă; lămurește-mă să știu pentru ce te cerți cu mine!” (10, 2),

“iar dacă mă nimicești, de ce m-au mai făcut mâinile Tale?” (10, 8).

- autorul este un bun psiholog.

Cartea se împarte în trei părți:

- prologul (cap. 1-2);
- tratarea (cap. 3-42);
- epilogul (cap. 42,7-17).

Originea cărții IOV

Origine necunoscută.

- Data controversată, scrierea este lipsită de informații cronologice.
- În vechime, cartea a fost atribuită lui Iov însuși, sau unui amic al său.
- **Ieronim**: Iov a fost scrisă în arabă și a fost tradusă de Moise sau de alți scriitori evrei
- **Origen** și **Sf. Efrem Sirul** considerau cartea mai veche decât timpul lui Moise. R: Nu → limba cărții este lipsită de arabisme și alte elemente care ar corespunde perioadei de început a limbii ebraice.
- exegeti moderni: a fost scrisă în perioada de înflorire a literaturii sacre (Solomon-Hischia, sec. VII).
- **Sf. Grigore de Nazianz** și **Sf. Ioan Gură de Aur** atribuie cartea lui Solomon
- unii exegeti protestanți: Iov postexilic, în timpul persan sau cel grecesc, ceea ce nu corespunde caracterului clasic al limbii.

Originea cărții IOV

- **Iov exilic:** prologul și epilogul au constituit la început o povestire orală despre răbdarea exemplară a unui om din ținutul Uz (SE de Marea Moartă).
  - istoria circula pe cale orală și a fost editată în ebraică în epoca lui Samuel, David sau Solomon (sec XI-X î.Hr.).
- Catastrofa din 587,** unii dintre ei au pus la îndoială valoarea credinței lor în Domnul și dreptatea Sa, servindu-se în acest scop de istoria destul de cunoscută a dreptului Iov.
- Iov - un scriitor necunoscut din a doua generație a exilului (către anii 575 î.Hr.) ar fi compus poemul cu un scop pastoral și profetic
  - el a găsit un erou în persoana lui Iov, care suferea fără motiv, și pe cei trei prieteni ai săi, ca să discute despre valoarea existenței.
  - un personaj, cu numele Iov, se întâlnește și într-o legendă descoperită în Ugarit, prezentat ca un model de înțelepciune.
  - autorul dă răspuns poporului lui Dumnezeu la o problemă personală și universală în același timp.
-
- Diferitele aluzii făcute de unii profeti la cartea lui Iov (Ieremia 20,14 față de Iov 3,3; Iezechiel 14,14-20) care îl numește de câteva ori, i-a făcut pe unii exegeti să atribuie această carte lui Ieremia.

Integritatea și valoarea cărții

Integritatea cărții

- Integritatea cărții a fost recunoscută de cei mai mulți Sfinți Părinti și exegeti.
- Critica: unele întregiri se contestă prologul și epilogul care n-ar apartine lui, precum și cuvântările lui Elihu (cap. 27-28; 32-37; 40, 15 - 41, 25).

Valoarea istorică a cărții

- Iov - persoană istorică?
- Iezechiel 14, 14-20; Iisus Sirah 49, 10.
- Sf. Iacob îl dă ca model de răbdare (5,11)
- Talmudul (Baba bathra, 15): Iov este o pură creație literară și nu a existat ca persoană.
- **Opinia ortodoxă** păstrează calea de mijloc, afirmând că istoria lui Iov este adevărată în substanță ei, dar autorul cărții a amplificat-o și a împodobit-o, prelucrând-o în chip poetic. Fondul istoric se cuprinde în faptul că Iov a fost o persoană istorică de pe vremea patriarhilor (1,5), că era monoteist (31,26-27), dar poate nu era israelit.
- Biserica îl pomenește pe 6 mai.

Idei eshatologice în IOV

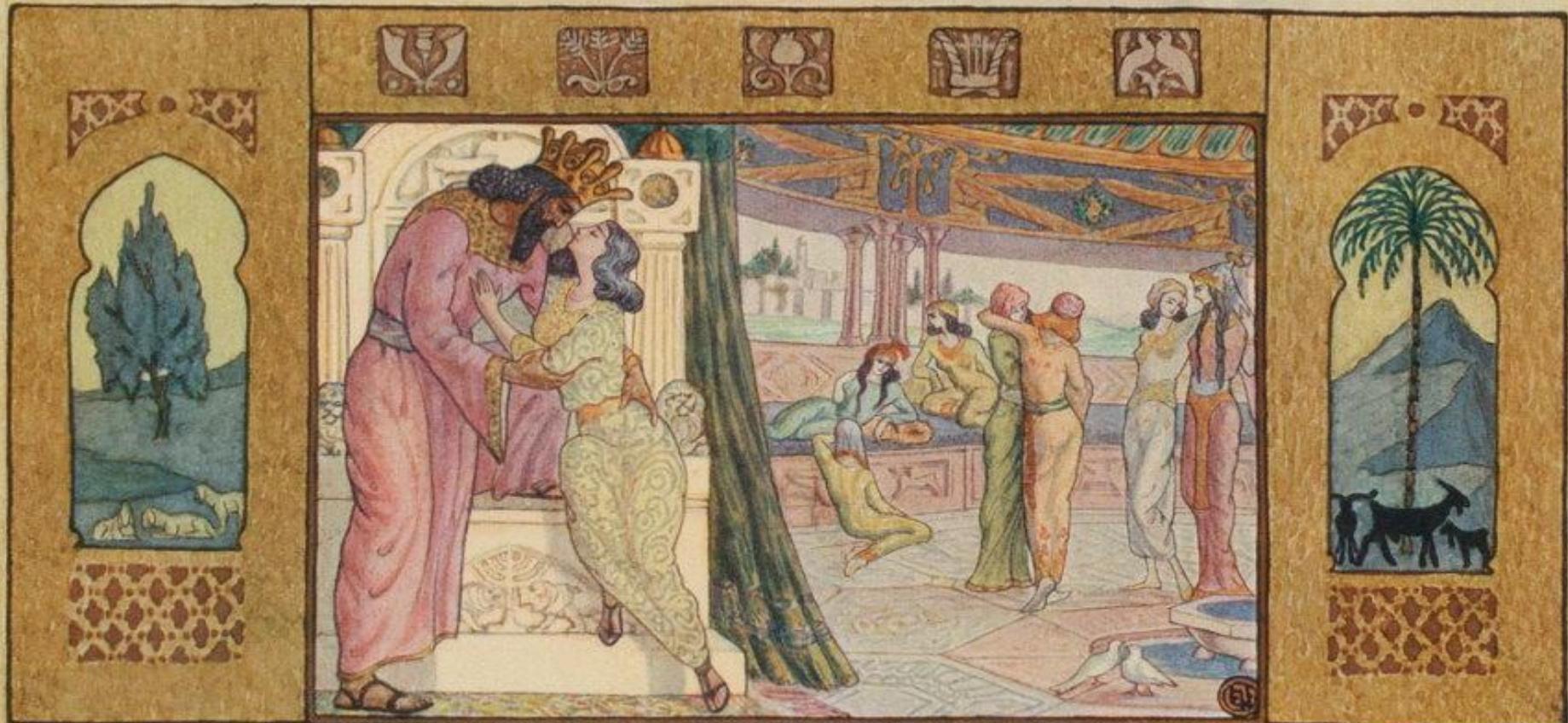

- moartea îi face pe toți oamenii egali: „Mic și mare acolo sunt tot una și robul a scăpat de stăpânul său.” (3,19).
- se credea că sufletul merge în Seol, un loc întunecos, de unde nu mai poate reveni pe pământ: „Negura se risipește, pierde, tot astfel cel ce coboară în iad nu mai vine înapoi.” (7,9).

Iov 19, 25-27: „Dar eu știu că Răscumpărătorul meu este viu și că El, în ziua cea de pe urmă, va ridica iar din pulbere această piele a mea ce se destramă. Și afară din trupul meu voi vedea pe Dumnezeu. Pe El Îl voi vedea și ochii mei Îl vor privi, nu ai altuia. Și de dorul acesta măruntaiele mele Tânjesc în mine.”

1. Credința într-un Răscumpărător divin, care va veni negreșit;
2. Nemurirea sufletului, care va vedea pe Dumnezeu după această viață pământească;
3. Învierea trupului;
4. Identitatea omului înviat cu cel din viața aceasta pământească;
5. Certitudinea Judecății din urmă, care va răsplăti fiecăruia după faptele sale, bune sau rele.

CÂNTAREA CÂNTĂRILOR

יפה את רעיזי כתרפה נאוה בירושלם אימא כנדיגות: האבי עזיך מנגרי שם הרחיבני שעדך
כעד העזים שגאנומן בגבעד: ענייד כעד הרחלים שעולםנו הרחבה שכטן מתאייאות ושבלה אין
בכם: כפכח הרטון דקאנד אבעד צעטמען: ששים הנזה מזקנות ישמנוניים פגשיש ועכבות אין מספר:
אחד דיא יונתי חממי אחת היא זאמה ברה זיא לינדרתה וואה בנוט ואשרונת פלכות נפלגים ויהצעזה:

CÂNTAREA CÂNTĂRILOR

Numele și unitatea cărții

- Ebraică: *şir haširim*
- Greacă: *asma asmaton*
- Latină: *Canticum Cantorum.*
- Origen: „o cântare sublimă, o cântare superioară oricărei cântări, o cântare care le întrece prin frumusețe pe toate celelalte”.
- nu este folosit numele sfânt al lui Dumnezeu.
- un poem în care dialoghează aceleași personaje: mirele - comparat cu regele - și mireasa, secondeți fiind de corul fecioarelor din Ierusalim.

Interpretarea cărții

Interpretarea ei a fost foarte diversă și mai ales dificilă, interzicându-se chiar citirea acesteia la evrei de către cei tineri.

1. Interpretarea literară - aparține exegetilor raționaliști.

- fapt real: căsătoria lui Solomon (970-931 î.Hr.) cu Sulamita, fiica regelui Egiptului
- Poemul este elogiu iubirii curate și sincere, în care poetul preamărește fidelitatea conjugală și monogamia, apologie a virtuții matrimoniale, un argument în favoarea căsătoriei monogame.
- **Ernest Renan**: povestirea răpirii unei tinere logodită cu un țăran din satul său și dusă în haremul lui Solomon. Aceasta rămâne credincioasă logodnicului său, căruia îi este și redată.
- **Şamai și discipolii lui** au susținut că această cântare ar fi un poem uman, și ca urmare neinspirat, sugerând excluderea sa din canon.
- **Teodor de Mopsuestia**: “Cântarea Cântărilor” un epitalam compus în onoarea celebrării căsătoriei lui Solomon cu Sulamita → condamnată la Sinodul al II-lea Ecumenic din Constantinopol, precum și la Sinodul V Ecumenic (553).
- Interpretarea literară este exclusă întrucât este cu totul incompatibilă cu învățătura despre inspirație. Dumnezeu nu poate inspira scrieri cu cuprins exclusiv uman, și mai cu seamă având teme erotice. Ar fi o impietate.
- Nu se poate accepta ca despre Abișag Sulamita, fiică de rege și ea însăși regină, să se spună că s-a născut sub un măr, că paște oile cu alți păstorii, că păzește oile fraților săi, sau că își caută iubitul noaptea pe ulițele Ierusalimului, fiind bătută chiar de paznici.

Interpretarea cărții

2. Interpretarea tipică sau mistică:

- sens dublu: literar și tipic.
- sens literar: ar preamări căsătoria regelui Solomon cu Sulamita
  - sens tipic, spiritual: ar cânta iubirea lui Dumnezeu pentru poporul ales sau iubirea lui Hristos pentru Biserica Sa.
  - epopeea ieșirii evreilor din robia egipteană, cu dramaticele rătăciri și reveniri la unitatea credinței în Dumnezeul patriarhilor.
  - atât Sfânta Scriptură, cât și Sfânta Tradiție nu au înfățișat căsătoria lui Solomon ca un fapt tipic.

3. Interpretarea alegorică

- apartine vechii tradiții iudaice și creștine.
- Mirele = Hristos, întemeietorul noului Israel = Biserica.
  - iubirea lui Hristos față de Biserică.
  - cu excepția lui Teodor de Mopsuestia, exegeza patristică îi dă tot o interpretare alegorică.
  - Exegeza creștină dintotdeauna a văzut în mire pe Hristos, iar în Biserică pe logodnica Sa, bazându-se desigur pe sensul mistic al cuvintelor.
  - Mântuitorul Însuși se numește pe Sine adeseori Mire (Matei 9,15), iar Sf. Ioan Botezătorul - "prietenul Mirelui", precum și Sf. Pavel, care destul de clar îl prezintă pe Hristos drept Mirele, iar Biserica drept mireasa Sa. (Efeseni 5,22-32).
  - Psalmul 44 (45) înfățișează nunta regelui mesianic.
  - Pentru alții exegeti mireasa este Sfânta Fecioară Maria sau chiar sufletul creștin.

Autorul cărții

- Pornind de la titlul cărții, exgeza iudaică atribuie lui Solomon acest poem.
- scene care oglindesc cu fidelitate epoca lui Solomon: cap 1, 3; 3, 7; 4, 4; cf. I Regi 5,10; 10,28.
- se întâlnesc unele aramaisme, criticii moderni consideră că titlul cărții este o pură ficțiune și că autorul ar fi mai curând un autor necunoscut care a scris lucrarea în perioada sec. VI și IV î.Hr., folosind însă material destul de vechi, care ar putea ajunge până în timpul lui Solomon.
- Cartea face parte din cele cinci Meghilot (Paști).

CARTEA PROVERBELOR LUI SOLOMON

PROVERBELE LUI SOLOMON

Numele cărții

- ebraică “Mișle”, în latina Vulgatei “Liber proverbiorum”
- “Mișle Selomo ben David melek Israel” = “Proverbele lui Solomon, fiul lui David, regele lui Israel”
- cuprinde sentințe și maxime, dar mai ales cugetări, care sunt dezvoltate pe baza asemănării și a comparației.
- există o mare asemănare între culegerile de sentințe din proverbe și maxime sumeriene, asiro-babiloniene, canaaneene, hitite și, mai ales, egiptene.
→ Unii exegeti afirmă chiar că “Proverbele ar participa într-un fel la o viață literară internațională”.

Cuprinsul cărții

Cartea este rezultatul îmbinării a nouă colecții:

1. Prima colecție (1,8-9,18) intitulată *“Proverbele lui Solomon, fiul lui David, rege în Israel”* (1,1).

- mici poeme, prin care “învățătorul” ca un părinte îi învață pe ucenicii săi (fiii săi) înțelepciunea, având de bază legile naturale și divine. Înțelepciunea divină este personificată, ca de altfel și prostia și nebunia (1,2-33; 9,1-6).

2. Colecția a doua (10,1-22,16): *“Proverbele lui Solomon”*, deși LXX și Peschitto nu le dau acest titlu

- arată că adevărata înțelepciune este frica de Dumnezeu (10,27; 14,26).

3. Colecția a treia (22,17-24) poartă titlul: *“cuvinte ale înțeleptilor”, “proverbele înțelepciunii”* (22,17). În această parte se întâlnesc multe proverbe asemănătoare cu cele din vechea înțelepciune egipteană (a se vedea 22,17-23).

4. Colecția a patra (24,23-34) dă o atenție deosebită dreptății, prudentiei și cumpătării.

5. Colecția a cincea (25-29) cu titlul: *“Si acestea sunt Proverbele lui Solomon, pe care le-au adunat bărbații învățați ai lui Hischia, regele lui Iuda”* (25,1), unește un număr de 125 proverbe, în care se insistă asupra înțelepciunii care asigură o viață fericită celui ce o urmează.

- în această parte (25,6-7; 28,7), sunt idei foarte asemănătoare cu maximele lui Ahikar și Amen-Em-Ope.

PROVERBELE LUI SOLOMON

- **Colecția a șasea (30,1-14)** cu titlul “*Cuvintele lui Agur fiul lui Yache din Massa*” (30,1), pune accentul pe preceptele morale, și recomandă recunoașterea lui Dumnezeu ca unica sursă de înțelepciune.
- **Colecția a șaptea (30,15-33)** cuprinde nouă proverbe, cu tentă moralizatoare - îndeamnă pe cititor să învețe din observarea naturii.
- **Colecția a opta (31,1-9)** cu titlul “*Cuvintele lui Lemuel, rege în Massa, care este instruit de mama sa*”, conține doar patru proverbe cu îndemnul la castitate.
- **Colecția a noua (31,10-31)** este dedicată “femeii virtuoase”. Expusă în formă alfabetică (vers. 10-31), poemul conține 22 de versete la adresa soției ideale care este temătoare de Dumnezeu și ale cărei virtuți își au motivația în credința față de Dumnezeu.

PROVERBELE LUI SOLOMON

- Cartea Proverbelor nu este doar o simplă culegere de maxime și sentințe în scopuri literare, ci este **consacrată înțelepciunii** (*hochmah*), care în viziunea autorului sau a autorilor nu trebuie să fie doar speculativă, ci **practică**, întemeindu-se pe frica de Dumnezeu, care să ducă la moralitate.

Autorul cărții

- Solomon - cea mai mare parte a cărții; unele colecții mai mici sunt opera altor autori.
- Din titlurile cap. 22,17 și 24,23 ar reieși că aceste fragmente ar apartine unui **autor** sau chiar doi, de origine mai târzie.
- textul ebraic îl arată pe Solomon autor al colecției a doua (cap. 10,1-22,16) și a cincea (cap. 25-29). Unii îi atribuie și capitolele 1-10, dar pentru că aici se face elogiu înțelepciunii, mulți exegeti au crezut că trebuie atribuite unui autor de mai târziu.
- Lui Solomon i se atribuie 3000 de pilde, 1005 cântări mari și alte cântări (III Regi, 4,32) → poate fi considerat și autor al cărții Proverbelor.

PROVERBELE LUI SOLOMON

Se pare că și Solomon a cunoscut maximele înțeleptului egiptean Amenemope care a trăit în sec. X î.Hr.

Pilde 17,1: “Mai bună este o bucată de pâine uscată în pace, decât o casă plină de carne de jertfe, dar cu vrajbă”.

Pilde 31,10: “Cine poate găsi o femeie virtuoasă? Prețul ei întrece mărgeanul”.

Pilde 13,3: “Cel ce deschide prea tare buzele, o face spre pieirea lui”.

Pilde 26,4: “Nu răspunde nebunului după nebunia lui, ca să nu te asemeni și tu cu el”.

Amen-em-ope: “Mai bună este pâinea mâncată cu inima fericită, decât avuție cu mâhnire”.

Amen-em-ope: “O femeie care cârmuieste bine casa este o avuție de neînlocuit”(Papiro Insinger, VIII,8).

Amen-em-ope: “Păzește-ți limba când răspunzi mai marelui tău”.

Ptahhotep: “Dacă întâlnești un iubitor de gâlceavă, vei arăta că-i ești superior tăcând”.

PROVERBELE LUI SOLOMON

Timpul redactării cărții

- Se poate presupune că bărbații înțelepți din vremea lui Hischia, care au adunat proverbele din cap. 25-29 au încheiat și colecția generală, însă este posibil ca lucrul acesta să-l fi făcut tot Ezdra și Neemia.

Autoritatea divină a cărții

- Sinagoga și Biserica creștină au recunoscut întotdeauna canonicitatea cărții.
- Numeroși aghiografi ai Noului Testament fac referire la ea (Iacob 4,6 cf. Proverbe 3,4; Evrei 12,3 cf. Proverbe 3,11), iar alții, deși n-o citează direct, fac dese aluzii la ea (I Petru 4,8 cf. Proverbe 10,12; I Petru 4,10 cf. Proverbe 11,31).
- Părintii Apostolici, la rândul lor, o citează adesea (Epistola lui Barnaba, 5; Clement Romanul 14,21, 30, 56 etc.), iar Teodor de Mopsuestia - care-i nega inspirația - a fost condamnat de Sinodul V Ecumenic.

CARTEA ECLESIASTULUI

Numele și cuprinsul cărții

- “Dibre Kohelet ben David, melek birușalaim” = “Cuvintele lui Kohelet, fiul lui David , rege în Ierusalim”.
- “Kohelet” = “Eclesiastes” (Vulgata) = “acela care vorbește într-o adunare”, “predicitorul”
- Autorul se întreabă: „*Ce folos are omul din toată truda lui sub soare?*”, ajungând în cele din urmă la concluzia că „*Totul este desertăciune*” (1,14).

Cuprinsul cărții

Unii exegeti au împărtit-o în **trei părți**:

În **partea întâi (1,2-6,12)**: se demonstrează deșertăciunea lucrurilor omenești care sunt pline de vanitate.

- Viața și truda omului sunt vanități, dacă se caută ca prin ele să se dobândească fericirea (1,1);
- Chiar și învățatura și înțelepciunea îi creează omului trudă și necaz (1,12-18);
- Bogățiile și desfătările sunt și ele deșertăciuni, și în cele din urmă aduc oamenilor suferințe (2,1-11);
- Deși înțelepciunea este bunul cel mai mare, nici ea nu poate salva de la moarte (2,12-17);
- Zădănicie este și acumularea bogățiilor, care pot fi lăsate la un moștenitor nevrednic (2,18-23);
- Folosirea bunurilor trebuie să se facă mulțumind lui Dumnezeu (3,1-15), care în sfârșit va judeca toate faptele omului (3,16-22).
- Incapabil de a înțelege planul lui Dumnezeu, omul se află pus în situația de a lupta cu realitatea zilei - căutând o fericire care de fapt este de negăsit în această lume - îngreunându-și tot mai mult viața. Fericirea pământească, căutarea cu orice preț a plăcerii, nu poate fi adeveratul scop al vieții.

Cartea Ecclesiastului

- Soarta omului pe pământ este mereu supusă schimbării. Un om sărac poate să devină conducător, iar un rege nechibzuit își poate pierde domnia (4,15-16).
- Omul trebuie să se teamă de Dumnezeu și să se poarte cuviincios la cultul divin, îndeplinindu-și voturile făcute (4,17 - 5,8).
- Se amintește iarăși deșertăciunea bogăției și a zgârceniei (5,9-16).

În **partea a doua (cap. 7-12)** începe o serie de șapte reflectii, sub o formă comparativă.

- sentințe prin care Ecclasiastul recomandă seriozitate în viață, răbdare și calm.
- despre înțelepciune și raporturile acesteia cu dreptatea și puterea, taina destinului omului pe pământ, tema clasnică a dreptății, relațiile sociale și anomaliiile acestora într-o lume pervertită.

Concluzia Ecclasiastului: viața pământească nu poate da omului fericirea deplină, dar cel înțelept este îndemnat să se folosească în mod cumpătat de bunurile acestei lumi, amintindu-și că Dumnezeu îl va judeca.

Epilogul cărții (12,8-14) recomandă temerea de Dumnezeu și păzirea poruncilor Lui, căci Dumnezeu va aduce la judecată, înaintea Lui, toată făptura.

Transmiterea fără acordul autorului este ilegală.

Originea cărții

- Tradiția iudaică și Fericitul Ieronim l-au recunoscut pe Solomon ca autor al cărții, care în tinerețe ar fi compus “Cântarea Cântărilor”, la maturitate “Proverbele”, iar la bătrânețe “Eclesiastul”.
- Această opinie este împărtășită și de Origen, Epifanie, Grigore Taumaturgul și alți Sfinți Părinți și scriitori vechi.
- Aproape toți exegetii moderni tăgăduiesc lui Solomon originea cărții.

Argumentele opiniei tradiționale ale originii cărții sunt:

1. Titlul cărții: “Cuvintele lui Kohelet, fiul lui David, rege în Ierusalim” (cap 1, 1);
2. Am devenit regele lui Israel în Ierusalim (1,12);
3. Unele texte corespund personalității lui Solomon, aşa cum este descris în alte cărți ale Vechiului Testament: înțelepciunea sa (1,16), luxul său (2,7) etc.

Originea cărții

- Împotriva originii solomoniene a cărții se invocă următoarele:
  - limba și gramatica Ecclesiastului pledează pentru originea mult mai târzie, după epoca lui Solomon, mai exact după exilul babilonic. Cartea are prea multe aramaisme și cuvinte persane, ba chiar și unele grecisme, ceea ce n-ar corespunde epocii lui Solomon;
  - vorbirea se înrudește mult cu cea a cărților lui Ezdra, Neemia și Esteră.

Datarea cărții

- de la Solomon la Irod cel Mare, au fost propuse toate epocile.
- Redactarea finală a Eclesiastului nu poate fi anterioară exilului babilonic.
- Pornind de la datele lingvistice, istorice și doctrinare, timpul cel mai indicat ar fi sec. III î.Hr.

Cartea Ecclesiastului

Canonicitatea cărții

- Biserica a afirmat și a recunoscut inspirația acestei cărți.
- În sec. I d.Hr. unii rabinii puneau la îndoială inspirația ei, dar la sinodul din Iamnia au fost condamnați cei ce nu recunoșteau autenticitatea cărții.
- Ecclasiastul se află în canonul lui Meliton de Sardes și Clement Alexandrinul.
- Ecclasiastul este una din cele mai criticate cărți din Vechiul Testament.
- ucenicii lui Șamai doreau să scoată această carte din canon
- criticii moderni acuză Ecclasiastul de scepticism, epicureism, pesimism și fatalism.

PLÂNGERILE LUI IEREMIA

- ebraică “Qinot” = “Plângeri”
- Septuaginta: „Threni”
- Vulgata = Lamentationes
- plasată în rândul aşa-numitelor “Meghilot” de către canonul iudaic pentru că este destinată lecturării în ziua comemorării dărâmării Ierusalimului, iar Septuaginta și Vulgata au așezat-o imediat după profetul Ieremia.
- colecție de cinci cânturi dispuse în cea mai mare parte în acrostih, primele patru poeme se prezintă ca niște cântece funebre.

Autorul

- Autorul a fost considerat profetul Ieremia martor ocular al distrugerii Ierusalimului de către armatele babilonene ale lui Nabucodonosor, în 587 î.Hr.

Plângerile lui Ieremia

Cuprinsul

- În primul poem, poetul împreună cu cetatea Ierusalimului personificată se lamentează înaintea lui Iahve din pricina dezastrului abătut asupra orașului din cauza greșelilor foștilor locuitori față de legea divină.
- Motivația lamentării: majoritatea populației tinere a pierit în luptă, iar cea rămasă a fost luată în captivitate, templul a fost și el profanat și incendiat.
- În capitolul 2, autorul deplângе soarta propriului popor
- Capitolul 3 expune al treilea poem și prezintă artistic același tablou al cetății trecute prin foc și sabie.
- Capitolul 4 descrie foarte sumar vechea strălucire a cetății; sublinierea ideii de mai sus că păcatele poporului, ale profetilor și ale preoților a fost cauza indubitabilă a ruinei cetății.
- Capitolul 5 o rugăciune de implorare a milei divine.

Teologia cărții: căderea Ierusalimului și odată cu aceasta distrugerea templului, dar mai cu seamă sentimentul abandonării lui de către Dumnezeu.

CĂRTILE DIDACTICO- POETICE

Cartea PSALMILOR

Curs anul I pastorală - 2021
Lect. dr. pr. Cătălin Vatamanu

Transmiterea fără acordul autorului este ilegală.

CĂRTILE DIDACTICO-POETICE

- **cărțile didactico-poetice** sunt: Psalmirea, Proverbe, Iov, Cântarea Cântărilor, Ecclesiastul și Plângerile lui Ieremia.
- **fragmente:**
  - **în cărțile istorice:** Cântarea lui Lameh (Facerea 4, 23), Binecuvântarea lui Noe (Facerea 9, 25-27), Binecuvântarea Rebecăi, (Facerea 25, 23), Binecuvântarea lui Isaac asupra lui Iacob (Facerea 27, 28-29), Binecuvântarea lui Isav (Facerea 27, 39-40), Binecuvântarea lui Iacov asupra fiilor săi (Facerea 48, 1-27), Cântarea lui Moise după trecerea Mării Roșii (Ieșirea 15, 1-19), Cântarea fântânii (Numeri 21, 17-18), Profetia lui Balaam (Numeri 24, 3; 9, 15-24), Cântarea lui Moise (Deuteronom 32, 1-43), Cântarea lui Iosua când a biruit pe ghibeoniți (Ieșirea 10, 21), Cântarea Deborei (Judecători 5, 2-23), Ghicitoarea lui Samson (Judecători 14, 14), Cântarea Anei (I Samuel 2, 1-6), Cântarea femeilor după biruința lui David asupra lui Goliat (I Samuel 18, 7), Plângerea morții lui Saul de către David (II Samuel 1, 19-27), Psalmul de mulțumire (Psalmul 17 din II Samuel 22) etc.
  - **în cărțile profetice:** Naum cap. I (Psalm alfabetic); Iona 2, 3-10 (Rugăciunea lui Iona); Avacum, cap. 3; Cântarea viei lui Iahve (Isaia 5), Imnul celor mântuitori (Isaia 12, 1-9). Isaia 14, 15; 15, 15; 26, 1-7 etc. Rugăciunea lui Azaria și a celor trei tineri (adaos la cartea Daniel, cap. 3, 25-90).

CĂRTILE DIDACTICO-POETICE

Genurile literare

- trei genuri de poezie: genul liric, genul epic și genul dramatic.

1. **Poezia lirică**, al cărei text era cântat, precum și unele texte care nu erau destinate pentru cântarea acompaniată, erau desemnate prin cuvântul *şirim*.

➤ Pentru cântarea acompaniată de un instrument cu coardă (Psalterul sau chitara) se foloseau cuvintele:

mizmor = cânt, psalm;   *qina* = elegie (plângere)

tehila = imn de laudă;   *maşal* = proverb, cântare satirică

2. **poezia didactică**, *maşal* = parabolă, proverb, sentință, maximă.

- cugetări de inspirație divină, cu scopul de a înălța viața morală a omului.

3. În Scr. ebr. nu există forme literare atât de complexe precum poezia profană a altor popoare. Ea se reduce deci la genul liric și la cel didactic.

- **poezii lirice**: Psalmii, Plângerile lui Ieremia, Cântarea Cântărilor
- **poezii didactice**: Proverbele, Iov, Eclesiastul.

Strofele în poezia ebraică

- 2-3-4 versuri
- O caracteristică a poeziei biblice: **poezii alfabetice** (acrostih), în care literele initiale ale fiecărui verset formează alfabetul.
- Exemple: Psalmii 9 (9-10), 111 (112), 118 (119) și Proverbe 31.

Proverbs 31:10-31

10 **אֲשֶׁת־חִילָּמֵד יְמִצָּאת וַיָּרֹחֵק מִפְנִינִים מִכְרָה:**
11 **בָּטָח בָּה לְבָב בַּעַלְתָּה וַיָּשַׁלֵּל לֹא יִחְסֶר:**
12 **נְמֻלְּתָה הָטוֹב וְלֹא־דָּרַשׁ כָּל יָמִין חַיִּיה:**
13 **הַרְשָׁה צָמֵר וּפְשָׁתִים וַיְתַעַט בְּחִפְזָן בְּפִיה:**
14 **הִיְתָה בְּאֲנִיוֹת סֹוחֵר מִמְּרָחֵק תְּבִיא לְחַמָּה:**
15 **וַתִּקְםֵם בְּעֹזֶר לִילָה וַתַּחֲנוּ טָרֵף לְבִיתָה וַתַּקְרַב לְנַעֲרָתִיה:**
16 **זָמָמָה שָׂרָה וַתִּקְחֵה מִפְרֵי בְּפִיה (נִטְעָה) קָרֵם:**
17 **גָּנְרָה בְּעֹזֶר מַתְנִיה וְחָאָמֵץ וְלַעֲזָתִיה:**
18 **טָעָמָה כִּי־טוֹב סָחָרָה לְאִיכְבָּה (בְּלִילָה) גָּנָרָה:**
19 **דִּירָה שְׁלָחָה בְּכִישָׁׂר וְכִפְיה תְּמָכוֹן פָּלָךְ:**
20 **כְּפָה פְּרָשָׁה לְעַנִּי וַיְדִירָה שְׁלָחָה לְאַבְיוֹן:**
21 **לְאִיחְרָא לְבִיתָה מְשִׁלְגָן כִּי כָּל־בִּיתָה לְבַשׁ שְׁנִים:**
22 **מְרַבְדִּים עַשְׂתָּה־דָלָה שְׁשׁ וְאַרְגָּמָן לְבוֹשָׁה:**
23 **נוֹרָע בְּשָׁעַרִים בַּעַלְתָּה בְּשַׁבְתָּה עַמְזִיקְנִיאָרֶץ:**
24 **סְרוֹן עַשְׂתָּה וְתִמְפָר וְחַנּוּר נְתַנָּה לְכַנְעָנִי:**
25 **עַזְוָהָרֶד לְבוֹשָׁה וְתַשְׁחָק לִיּוֹם אַחֲרוֹן:**
26 **פִּיה פַתְחָה בְּחִכְמָה וְתוֹרַת־חִסְדָר עַל־לִשְׁוֹנָה:**
27 **צָוְפִּיה הַלִּיכּוֹת בִּיתָה וְלִחְם עַצְלוֹת לֹא תַאֲכֵל:**
28 **קָמוֹ בְּנִיה וַיָּאִשְׁרוּ בַּעַלְתָּה וַיַּהַלְלָה:**
29 **לְבֹזֶת בְּנוֹת עָשָׂו חִיל וְאֵת עַלִית עַל־בְּלָנָה:**
30 **שְׁקָר הַתּוֹן וְהַבָּל הַיְפִי אֲשָׂה יְרָאָתִיהָ הִיא תַּחַתְלָל:**
31 **תְּנוּרָה מִפְרֵי יְדִיה וַיַּהַלְלוּה בְּשָׁעַרִים מְעַשְׁיָה:**

Cartea Psalmilor

Numele

150 de cântări religioase, de dimensiuni diferite și cu teme diferite.

- LXX: *Psaltire* (*psaltirion* = instrument cu coarde)
- TM: *Sefer Tehilim*, de la cuvântul *tehila* care înseamnă laudă.

Numerotarea psalmilor

TM	LXX
➤ 1-8	1-8
➤ 9+10	9
➤ 11-113	10-112
➤ 114+115	113
➤ 116	114+115
➤ 117-146	116-145
➤ 147	146+147
➤ 148-150	148-150

Psalmul 151 nu este canonic.

- În LXX secțiunea cărților poetice se încheie cu *Psalmii lui Solomon*, o carte apocrifă care a aparținut cercurilor fariseice de la Ierusalim, datând din sec. I î.Hr.

Cartea Psalmilor

Împărțirea:

- Asemănător Pentateuhului, Psalmii sunt împărțiți în 5 cărți:
  - I. 1–40 (doxologia finală: Ps. 40, 13)
  - II. 41–71 (doxologia finală: Ps. 71:18-19)
  - III. 72–88 (doxologia finală: Ps. 88:53)
  - IV. 89–105 (doxologia finală: Ps. 105:48)
  - V. 106–150 (doxologia finală: Ps. 150:6)

Folosirea **numelor divine** face ca cei 150 de psalmi să fie de asemenea împărțiți în două grupe:

- ❖ Psalmi în care predomină numele **Iahve**, care este numele specific al Dumnezeului lui Israel - tradus prin “Domnul” (Ps. 3-41; 90-150),
- ❖ Psalmi în care întâlnim numele **Elohim** (Ps. 42-83).

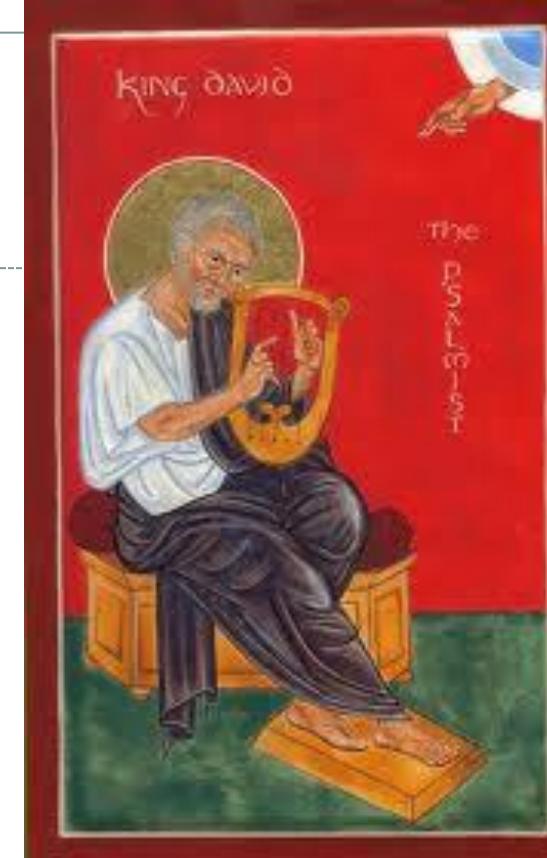

Timpul scrierii psalmilor

Psalmii n-au fost **colecționați** în ordine cronologică, ci mai ales după necesitățile liturgice.

- ✓ **Prima colecție** de psalmi a fost făcută probabil de David, cu prilejul mutării chivotului în Sion (I Cronici 16).
- ✓ **A doua colecție** a fost făcută spre sfârșitul vietii sale.
- ✓ Este greu de precizat cine și când au fost adunate colecțiile de psalmi. Posibil sec. III-II î.Hs.?
- ✓ Ezra și Neemia? Prin reforma lor religioasă nu se poate să nu se fi ocupat în mod special și de psalmi, dată fiind importanța lor în cult.

Cuprinsul psalmilor

- strădaniile personale ale oamenilor drepti de a împlini poruncile lui Dumnezeu și a-și conforma conduită după voința divină (moral-religios)
- scopul alcăturirii: pentru a fi cântați și citiți la serviciile religioase (cultură-liturgic); alții exprimă idei și sentimente pur individuale
- oglindesc religia și istoria lui Israel (istoric)

După tematică , ei pot fi împărți în:

1. Psalmi doxologici, care cântă slava și puterea lui Dumnezeu (Ps. 18 și 20);
2. Psalmi de cerere, de rugăciune, de implorare a ajutorului lui Dumnezeu în nevoi, necazuri și strâmtorări (Ps. 3, 35 etc.);
3. Psalmi istorici, care expun soarta poporului ales și providența specială a lui Dumnezeu față de acest popor (Ps. 78, 105, 106);
4. Psalmi didactici (Ps. 14, 15, 32, 37, 48, 118);
5. Psalmi de pocăință (51, 32, 37, 42 etc.);
6. Psalmi direct mesianici, profetind despre viața, patima și slava Lui (Ps. 2, 16, 22, 45, 72, 110);
7. Psalmii tipici sau indirect mesianici. David prefigurează pe Hristos și Împărația Lui (Psalmii 34, 68, 108 și alții).
8. Psalmii de blestem (35, 52, 55, 68, 69, 108).

Titlurile și originea psalmilor

- Cu excepția a 34 de psalmi, ceilalți încep cu câteva suprascrieri sau titluri. Acestea sunt:

1. Titluri muzicale;
2. Titluri liturgice;
3. Titluri de ordin istoric;
4. Titluri de ordin poetic;
5. Titluri de ordin personal.

1. Titluri de ordin muzical

- 55 de psalmi care încep cu *lamnateach* = maestru.
- psalmii numesc în titlurile lor instrumente ca: harpa, chitara, chimvalul, tamburina etc. (Ps. 8, 81, 84)

Titlurile și originea psalmilor

2. Titluri de ordin liturgic

- Ps. 38-70 au în suprascriere *lehazkir* = spre aducere-aminte, *zakar* = a aminti
- *hanukat habbait* = cântare la sfîntirea Casei Domnului (Ps. 30)
- *al-haghitit* (Ps. 8, 81, 84) – cu prilejul terminării culesului viilor, drept mulțumită lui Dumnezeu.
- Psalmii 106, 107, 118-119, 135 și 148-150 au ca titlu *haleluiah* = lăudați pe Iahve (Domnul). ✉
- după întoarcerea din exil, toată Psalmirea a fost pusă în serviciul cultului.
- formula הָלְלֵי יְהוָה – halelú Iah = „lăudați pe Iah (= Iahve)”, formulă adoptată în limbajul liturgic.
- ebraicul אָמֵן = amén „cu adevărat”, „cu siguranță”, folosit pentru a întări o anumită afirmație (cf. Num. 5:22; Deut. 27:16). În Psalmi apare relativ rar, doar în doxologiile finale ale cărților.

Autorii psalmilor

- Din titlurile psalmilor reiese că cea mai mare parte au fost scriși de **David** (tradiția rabinică și tradiția Bisericii).
- evenimente petrecute în exil. Ex: Psalmul 136: „La râul Babilonului”.
- Diversitatea autorilor psalmilor: diversitatea stilului și a temelor abordate.

Nume păstrate în titlurile textului ebraic - corespund cu celealte versiuni:

- Primul psalmist este **Moise** (Ps. 89), după care urmează **David**, psalmistul prin excelență al Israelului (II Samuel 23,1), căruia îi sunt atribuți 69 de psalmi: 3-40; 50-71; 107-109; 137-144. În afară de aceștia, Septuaginta îi mai atribuie alți 11 anonimi, Vulgata 13, Peșitto 16, reieșind astfel că David a scris peste 80 de psalmi.
- Lui **Asaf**, maestrul de cor, i se atribuie Psalmii 49, 72-82, dar se pare că nu toți sunt ai lui.
- Un număr de 11 psalmi sunt atribuți lui **Core** (41-48; 84, 85, 87). Sub numele lui sunt puși și cei ai descendenților acestuia, care, aşa cum amintește cartea I Cronică 9,19, erau “portari și cântăreți”. Un psalm este atribuit lui **Etam Ezraheul** (88), iar altul lui **Neman Ezraheul**, ambii conducători de cor.

Tipuri de Psalmi

Psalmii Sionului: accentuează importanța Templului (cf. teologia Sionului la profeți).

- Ex.: 3; 45; 47; 75; 83; 86; 121; 131; 136.

Psalmii accederii la tron. Ex.: 46; 92; 95–98. Sunt psalmi care proslăvesc regalitatea lui Iahve.

- Ps. 92:1 „Domnul a împărățit, întru podoabă S-a îmbrăcat”.

Psalmi de cerere; structură specifică:

- 1) adresarea către Dumnezeu;
- 2) expunerea motivației prin întrebări tipice: „de ce?”, „cât timp?”; propriu acestei rugăciuni este referirea la trei personaje: dușmanii, eu/noi și Tu (Dumnezeu);
- 3) rugăciunea de cerere.

Rugăciunile de cerere se împart în două grupe:

- 1) publice (persoana I pl.): 43; 73; 78-79; 82; 84;
- 2) particulare (persoana I sing.): 3; 5-7; 12; 21

Transmiterea fără acordul autorului este ilegală

Tipuri de Psalmi

Un subgen al psalmilor de cerere îl constituie **psalmii de pocăință**: 6; 31; 37; 50; 101; 129; 142. Specific lor este mărturisirea păcatelor.

- Din acest gen literar s-a păstrat formula *hoséanu* „mântuiește-ne” (cf. Ps. 3:8, *hošiéni* „mântuiește-mă”).

Psalmii de mulțumire (17; 29; 31; 40; 65; 114-115; 117) constituie o urmare a rugăciunilor de cerere (cf. Ps. 7:18). Probabil erau alăturați jertfelor de pace aduse drept mulțumire la templu.

Psalmii de mărturisire a încredерii, particulari (22; 26) sau publici (45; 124).

Psalmii regali (2; 17; 19-20; 44; 71; 88; 100; 109; 131; 143) care glorifică persoana regelui, devenind prin aceasta psalmi mesianici.

- Ps. 8 = o democratizare a prerogativelor regale.

Psalmi sapientiali (1; 118), care accentuează importanța Legii.

Autoritatea Psalmilor

Psaltirea e cea mai des citată carte a VT în NT: 170 din 280 de citate.

- **Luca 24:44:** „trebuie să se împlinească toate cele scrise despre Mine în Legea lui Moise, în prooroci și în **psalmii**” Psalmii = toate cărțile poetice.
- David vorbește despre inspirația psalmilor: 2 Reg. 23:2: „Duhul Domnului grăiește prin mine, Si cuvântul Lui este pe limba mea”
- **Sfântul Vasile cel Mare:** „**Cartea Psalmilor**, însă, cuprinde ce este folositor din toate: profetește cele viitoare, ne aduce aminte de faptele istorice, dă legi pentru viață, ne învață cele pe care trebuie să le facem. Și, ca să spun pe scurt, Cartea Psalmilor este o vîstorie obștească de învățături bune, dând fiecărui, după sârguința lui, ce i se potrivește.” „Ce nu poți învăța din psalmi? Nu, oare, măreția bărbăției? Nu, oare, exactitatea dreptății? Nu, oare, sfîrșenia castității? Nu, oare, desăvârșirea înțelepciunii? Nu, oare, chipul pocăinței? Nu, oare, măsura răbdării? Nu, oare, tot ce ai putea spune despre faptele cele bune? În psalmi este cu puțință să găsești învățătura desăvârșită despre Dumnezeu, prevestirea despre venirea în trup a lui Hristos, amenințarea cu judecata, nădejdea învierii, frica de pedeapsă, făgăduințele slavei, descoperirile tainelor; toate sunt strânse, ca într-o mare și obștească vîstorie, în *Cartea Psalmilor*. ”
- **Sf. Ioan Gură de Aur:** „Toate Scripturile sunt sfinte, dar **Psalmii** au ceva mai mult”.
- **Sf. Ap. Pavel** îndemna, în Ef. 5:19: „Vorbiți între voi în **psalmi...**”.

Transmiterea fără acordul autorului este ilegală.

Valoarea doctrinară a psalmilor

- Psalmii sunt o **sinteză a teologiei Sfintei Scripturi**
- credința în Dumnezeul cel **Unic, Creator, Stăpân** absolut al cerului și al pământului (Ps. 101, 126), care a ales pe poporul Său și căruia îi rămâne credincios, conducându-l prin lucrările Sale minunate.
- **prezența lui Dumnezeu în lume** și purtarea Sa de grija față de întreaga făptură (Ps. 35; 69, 9).
- **omul** are o demnitate unică în lume (Ps. 8, 3-16).

În Psalmire, **Duhul lui Dumnezeu** are următoarele caracteristici:

- **sfânt** – Ps. 50:12: „Nu mă lepăda de la fața Ta și Duhul Tău cel sfânt nu-l lua de la mine.”;
- **atotprezent** – Ps. 139:7: „Unde mă voi duce de la Duhul Tău și de la fața Ta unde voi fugi? ”;
- **creator** – Ps. 32:6: „Cu cuvântul Domnului cerurile s-au întărit și cu duhul gurii Lui toată puterea lor.”;
- **proniator** – Ps. 103:31: „Trimite-vei duhul Tău și se vor zidi și vei înnoi fața pământului.”
- **Biserica** a dat o mare importanță Psalmirii, pe care a împărțit-o în **20 de catisme**, **Transmitere fără acordul autorului este ilegală.**

Uzul Psalmirii în cultul Bisericii

- Biserica a dat o mare importanță Psalmirii, pe care a împărțit-o în 20 de catisme, pentru uzul liturgic: Catisma I: ps. 1-8, Catisma a II-a: ps. 9-16, Catisma a III-a: ps. 17-23, Catisma a IV-a: ps. 24--31, Catisma a V-a: ps. 32-36, Catisma a VI-a: ps. 37-45, Catisma a VII-a ps. 46-54, Catisma a VIII-a: ps. 55-63, Catisma a IX-a: ps. 64-69, Catisma a X-a: ps. 70-76, Catisma a XI-a: ps. 77-84. Catisma a XII-a: ps. 85-90, Catisma a XIII-a: ps. 91-100, Catisma a XIV-a: ps. 101-104, Catisma a XV-a: ps. 105-108, Catisma a XVI-a: ps. 109-117, Catisma a XVII-a: ps. 118, Catisma a XVIII-a: ps. 119-133, Catisma a XIX-a: ps. 134-141, Catisma a XX-a: ps. 142-150.
- **Împărțirea Psalmirii pe catisme în zilele săptămânii:**
  - Sâmbăta la vecernie, catisma I.
  - Duminica la utrenie, catismele a II-a, a III-a și a XVII-a. Duminica, la vecernie, nu se citește nici o catismă. Dacă avem praznic, se citește catisma I.
  - Luni, la utrenie, catisma a IV-a și a V-a; la vecernie, catisma a VI-a;
  - Marți, la utrenie, catisma a VII-a și a VIII-a, la vecernie catisma a IX-a;
  - Miercuri, la utrenie, castima a X-a și a XI-a, la vecernie, catisma a XII-a.;
  - Joi, la utrenie, catisma a XIII-a și a XIV-a, la vecernie, catisma a XII-a;
  - Vineri, la utrenie, catisma a XIX-a și a XX-a, la vecernie, catisma a XVIII-a;
Transmiterea fără acordul autorului este ilegală.
  - Sâmbătă, la utrenie, catisma a XVI-a și a XVII-a.

Uzul Psalmului în cultul Bisericii

Exemple de texte din Psalmi în cult

- "Aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul, să ne bucurăm și să ne veselim întrânsa" (Ps. 117, 23), stihul al IV-lea de la Utrenia Învierii, de la stihira Laudelor Paștilor și a...
- "Binecuvântează suflete al meu pe Domnul și toate cele dinlăuntrul meu, numele cel sfânt al Lui" (Ps. 102, 1), Antifonul I de la Sfânta Liturghie
- "Mântuiește Doamne poporul Tău și binecuvântează moștenirea Ta" (Ps. 27, 12), Sfânta Liturghie, după împărtășire.
- "Bine este cuvântat cel ce vine întru numele Domnului, Dumnezeu este Domnul și s-a arătat nouă", (Ps. 117, 24-25), Sfânta Liturghie.
- "Fie numele Domnului binecuvântat, de acum și până în veac" (Ps. 112, 2), Sfânta Liturghie.
- "Manca-vor săracii și se vor sătura și vor lăuda pe Domnul; cei ce-L caută pe Dânsul, vii vor fi inimile lor în veacul veacului" (Ps. 21, 30) (rugăciunea de la masa de seară)

Profeții mesianice

Ps. 2:7-8: „*Domnul a zis către Mine: "Fiul Meu ești Tu, Eu astăzi Te-am născut! Cere de la Mine și-Ți voi da neamurile moștenirea Ta și stăpânirea Ta marginile pământului."*”

- psalmul celebra urcarea pe tron a regelui iudeu în Ierusalim.
- Regele = fiu adoptiv al lui Iahve și în această calitate Iahve îl proclama stăpân al întregului pământ, promițându-i victoria împotriva dușmanilor.
- proclamația era rostită în numele lui Iahve de un preot sau un profet cultic.
- 2 Reg. 7:14 (profetia lui Natan către David): urmașul lui David este numit fiu al lui Iahve.
- Mântuitorului este Fiul lui Dumnezeu. Textul este citat la Botezul Mântuitorului chiar prin vocea Tatălui din cer (Mat. 3:17) și la Schimbarea la Față (Mat. 17:5).
- în predica Sf. Apostol Pavel în Antiohia Pisidiei, textul din psalm este invocat ca argument pentru faptul că Iisus este Fiul lui Dumnezeu (Fapt. 13:33). La fel, este folosit ca verset mesianic în Evr. 1:5; 5:5.

Profeții mesianice

Ps. 8:4-5: „Ce este omul că-ți amintești de el? Sau fiul omului, că-l cercetezi pe el? Micșoratu-l-ai pe el cu puțin față de înger, cu mărire și cu cinste l-ai încununat pe el.”

- Textul vorbește despre demnitatea omului.
- TM pune această demnitate cu puțin mai jos decât a lui Dumnezeu
- LXX pune această demnitate cu puțin mai jos decât a îngerilor, considerând desigur că îngerii sunt superiori omului.
- Textul este aplicat direct lui Iisus în Evr. 2:9 (citat în v. 6-8).

Ps. 15:10: „Că nu vei lăsa sufletul meu în iad, nici nu vei da pe cel cuvios al Tău să vadă stricăciunea.”

- În Fapt. 2:27; 13:35 textul este citat ca profeție despre învierea Domnului.

Ps. 21:1.17-20: „Dumnezeul meu, Dumnezeul meu, ia aminte la mine, pentru ce m-ai părăsit? Departe sunt de mântuirea mea cuvintele greșelilor mele. ... Că m-au înconjurat câini mulți, adunarea celor vicleni m-a împresurat. Străpuns-au mâinile mele și picioarele mele. Numărat-au toate oasele mele, iar ei priveau și se uitau la mine. Împărțit-au hainele mele loruși și pentru cămașa mea au aruncat sorti.”

- V. 1 este citat de Mântuitorul pe cruce (Mt. 27:46; Mc. 15:34).
- Mântuitorul îl citează după targumurile arameice, și nu după originalul ebraic.
- La Ioan 19:24 tragerea la sorți pentru haine

Profeții mesianice

Ps. 39:9-11: „Jertfă și prinos n-ai voit, dar trup mi-ai întocmit; Ardere de tot și jertfă pentru păcat n-ai cerut. Atunci am zis: "Iată vin! În capul cărții este scris despre mine. Ca să fac voia Ta, Dumnezeul meu, am voit și legea Ta înăuntru inimii mele".”

- venirea în trup a Mântuitorului.

Ps. 44:3-10: „Împodobit ești cu frumusețea mai mult decât fiii oamenilor; revărsatu-s-a har pe buzele tale. Pentru aceasta te-a binecuvântat pe tine Dumnezeu, în veac. Încinge-te cu sabia ta peste coapsa ta, **puternice**, Cu **frumusețea** ta și cu strălucirea ta.

Încordează-ți arcul, propăsește și împărătește pentru **adevăr, blândețe** și **dreptate**, și te va povătui minunat dreapta ta. Săgețile tale ascuțite sunt puternice în inima dușmanilor împăratului; popoarele sub tine vor cădea. **Scaunul Tău, Dumnezeule, în veacul veacului**, toiag de dreptatetoiagul împărăției Tale. Iubit-ai dreptatea și ai urât fărădelegea; pentru aceasta **Te-a uns pe Tine, Dumnezeul Tău, cu untelemlul bucuriei**, mai mult decât pe părtașii Tăi. Smirna și aloea îmbălsămează veșmintele Tale; din palate de fildes cântări de alăută Te veselesc; fiice de împărați întru cinstea Ta”

- Psalm regal; celebrează nunta regelui cu o prințesă străină.
- regele este numit cel mai frumos dintre oameni (v. 3), fiind binecuvântat veșnic de Dumnezeu. El este foarte puternic (v. 4- 5.7), dar și înțelept și bland (v. 6).
- apelarea „Dumnezeule” (v. 8) făcută în mod clar regelui! - singurul caz din VT în care regele este numit Dumnezeu
- Regele-Dumnezeu este uns de „Dumnezeul Tău” (învestirea)
- Cel uns (נִשְׁׁמַח – mašiah) tip al lui Mesia Hristos.

Transmiterea fără acordul autorului este ilegală.

Profeții mesianice

Ps. 44:11.13.15: „*Stătut-a împărăteasa de-a dreapta Ta, îmbrăcată în haină aurită și prea înfrumusețată. Că a poftit Împăratul frumusețea ta, că El este Domnul tău. ... Toată slava fiicei Împăratului este înăuntru, îmbrăcată cu țesături de aur și prea înfrumusețată.*”

- frumusețea împărătesei aşezate de-a dreapta regelui.
- În sens tipologic, împărăteasa este Biserica (Sf. Vasile cel Mare, Teodore).
- Proscomidie, în momentul scoaterii miridei pentru Maica Domnului, preotul rostește v. 11 - împărăteasa = Maica Domnului.

Ps. 71, 10: „*Împărații Tarsisului și insulele daruri vor aduce, împărații arabilor și ai reginei Saba prinoase vor aduce. Si se vor încrina lui toți împărații pământului, toate neamurile vor sluji lui.*”

- Cei trei magi de la răsărit, încrinarea magilor și aducerea de daruri:

Ps. 109:1.4: „*Zis-a Domnul Domnului Meu: "Sezi de-a dreapta Mea, până ce voi pune pe vrăjmașii Tăi așternut picioarelor Tale". Jurat-S-a Domnul și nu-I va părea rău: "Tu ești preot în veac, după rânduiala lui Melchisedec".*”

- şederea la dreapta Tatălui (Evr. 6:6).

Ps. 117, 22: „*Piatra pe care n-au băgat-o în seamă ziditorii, aceasta s-a făcut în capul unghiului.*”

Transmiterea fără acordul autorului este ilegală.

BIBLIOGRAFIE

- Petre SEMEN, Meditații la Psalmi, vol. I-II, Editura Sf. Mina Iași, 2014.
- Abrudan, magistrand Dumitru, „Dreptatea și pacea in Cartea Psalmilor”, ST 78/1963
- Abrudan, pr. prof. dr. Dumitru, „Cartea Psalmilor in spiritualitatea ortodoxă”, ST 78/1985
- Bindiu, protos. Olivian, „Psalmii și legătura lor cu cultul divin ortodox”, BOR 9-10/1987
- Bogdaproste, drd. Gheorghe, „Valoarea moral-socială a Cărții Psalmilor”, ST 12/1970
- Chiril al Alexandriei, Sf., „Talcuirea Psalmilor”, trad. din lb. greacă de Stăniloae, pr. prof. dr. Dumitru, MO 4-6/1991
- Constantinescu, pr. Al. N., „Sfanta Liturghie și Cartea Psalmilor”, GB 12/1969
- Corbu, ierom. lect. Agapie, „Principii de exegeză biblică in tratatul *La titlurile Psalmilor* al Sf. Grigorie de Nysa”, MB 10-12/1999
- Dură, pr. prof. Nicolae, „Sfintul Vasile cel Mare, *Scrierii. Partea intai. Omili la Hexaimeron. Omili la Psalmi. Omili și cuvantări*”, trad. din lb. greacă, introd. și indici de pr. D. Fecioru, EIBMBOR, București,
- 1986, 650 p.”, ST 4/1986
- H. Gunkel, *The Psalms* (E.T. 1967, Facet Books);
- B. D. Eerdmans, *The Hebrew Book of Psalms*, 1947;
- N. H. Snaith, *Hymns of the Temple*, 1951-
- S. Mowinckel, *The Psalms in Israel's Worship*, 1962;
- H. Ringgren, *The Faith of the Psalmists*, 1963;
- C. Westermann, *The Praise of God in the Psalms*, 1966;

Transmiterea fără acordul autorului este ilegală.